

Uvodnik

Andrej Bratuž

Zakaj vojna?

Prví september 1939 je gotovo datum, ki je zelo tragično zapisan v moderni evropski in svetovni zgodovini, ki je dan napada Hitlerjeve Nemčije na Poljsko. Nekaj dni kasneje sta Francija in Velika Britanija v odgovor napovedali vojno Nemčiji. Tako se je začela druga svetovna vojna, ki se je nato zaključila leta 1945 z ameriškim atomskim bombardiranjem Japonske (v Evropi se je končala malo prej).

Nemški zgodovinar Fueter je zapisal, da je nemško rožljanje z orožjem povzročilo prvo svetovno vojno. Če to res velja za cesarsko Nemčijo, še v toliko večji meri velja za nacistično Nemčijo. Tu ni naš namen, da bi podrobno opisovali potek druge svetovne vojne. S Hitlerjevo Nemčijo je nato vstopila v vojno še Mussolinijeva Italija, zatem še razne druge države vse tja do Japonske. Zavezniški tabor sta predstavljali najprej Francija in Velika Britanija, kasneje še ZDA. Poseben položaj ima tu Sovjetska zveza. V začetku oz. še pred začetkom vojne je imela Stalinova Rusija nenapadno pogodbo z Nemčijo znano kot pakt Molotov-Ribbentrop (imenovano po obeh zunanjih ministrih). Nato pa je Nemčija napadla tudi Sovjetsko zvezo in s tem se je vojno prizorišče dokončno ustalilo.

Letos so se 70-letnice začetka vojne v GdanSKU na Poljskem spomnili številni evropski državniki. Tu je nemška kanclerka Angela Merkel spomnila na brezmejno zlo, ki ga je takratna Nemčija povzročila Evropi in svetu. Na spominski proslavi sta bila tudi slovenski premier Borut Pahor in italijanski predsednik vlade Silvio Berlusconi.

Razmišljanje o vojni in o njeni naravi se lahko tu poglobi. Že zgodovinsko je vprašanje vojne zanimivo in kompleksno. Politiki in tudi misleci so že v stari Grčiji razmišljali o njej. Med filozofi je predskratik Heraklit napisal, da je boj oz. vojna oče vseh stvari. Tu gre že za nekako dialektiko v naravi oz. zgodovini človeštva in bitij sploh. V tem lahko spomnimo na načelo naravnega izbora ali selekcije, kjer prevlada močnejši. To velja že v živalskem svetu, kjer prevlada močnejši nad šibkejšim. Angleški filozof Th. Hobbes v 17. stol. govori o človeku, ki je človeku volk (homo homini lupus). Modernejši je nemški mislec Fr. Nietzsche, ki odkrito govori o volji do moči in o nadčloveku. Od vsega tega do totalitarnih ideologij 20. stoletja pa je le korak. In tu je sodobna zgodovina zgovorna priča, saj je prav druga svetovna vojna izbruhnila po globoki zgodovinski krivdi teh ideologij.

Sam pojem svetovne vojne je tudi relativno mlad, saj se pojavlja šele v 20. stoletju. V pretekli zgodovini imamo vojne med državami, v začetku 19. stoletja imamo Napoleonove osvajaalne vojne, ki pa so zadevale predvsem Evropo. Če se ozremo še na stari vek, imamo sicer velike spet osvajaalne, danes bi rekli imperialistične vojne Aleksandra Velikega, ki je iz grške Makedonije šel predvsem na del Azije. Nemški filozof Hegel pa prav v Aleksandru Velikem, Juliju Cezarju in Napoleonu in njih podvigih vidi uresničitev svetovnega duha v človeški zgodovini.

Ali svetovno zgodovino vodijo višje sile? Za nekatere je to že omenjeni svetovni duh, za druge pa je to božanstvo, ki se v krščanstvu javlja zlasti pri svetem Avguštinu kot Božja država na zemlji (Civitas Dei). Vsekakor pa ostaja druga svetovna vojna velikanski žrtvenik, na katerem je človeštvo dalo enega največjih krvnih davkov v zgodovini nasploh.

Foto Slomedia

Opčine / Park Finžgarjevega doma Draga ostaja zvesta svojemu izročilu

Občinstvo pod šotorom v Parku Finžgarjevega doma na Opčinah je bilo v petek, 4. septembra, dobro razpoloženo, v skladu namreč s tradicionalnim vzdušjem, ki spremlja vsakoletni začetek študijskih dni Draga. Ozračje je skazila novica, ki jo je prinesla gostja srečanja, senatorka Tamara Blažina, saj je prisotnim navedla zadnje novice, po katerih naj bi Italija preklicala bilateralno medministrsko srečanje s Slovenijo, po vsej verjetnosti zaradi nedavnih protestov RS v zvezi z izgradnjo uplinjevalnika v Žavljah pri Trstu. Slovenska senatorka je vest označila za zelo negativno, ker bi na medministrskem srečanju morda lahko zgledili nekatere spore med sosednjima državama in bi s tem lahko prispevali k bolj konstruktivnemu odnosu, "kar bi nedvomno koristilo tudi slovenskim organizacijam in italijanski v Sloveniji". Blažinova je obenem zaželela, da bi se toni umirili, slovensko in italijansko vladno pa je pozvala k nadaljevanju pozitivnih pogovorov. Predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka je bil mnenja, da "Italija doživlja globoko moralno in etično krizo, ki pogojuje politično delovanje rimske vlade". Štoka je obenem dejal, da na podlagi te slike vsekakor nastrada slovenska manjšina, "ki nikakor ni igračka na ramenih državnih dejavnikov, a je zaščiten skupnost na podlagi mednarodnih določil". Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je glede odgovorov srečanja izrazil pričakovanje, da se določena vprašanja izkristalizirajo, italijanska stran pa se zaradi slovenskih pomislekov ne sme čutiti užaljena, "saj vprašanje plinskega terminala zaradi geografske bližine neposredno zadeva tudi sosednjo Slovenijo in Hrvaško.

Omenjeni gosti pa so kljub negativni vesti soglasno čestitali prirediteljem Drage in potrdili vlogo, ki so jo v vseh teh desetletjih odigrali študijski dnevi kot demokratični forum, v katerem gre nedvomno iskati tudi genezo demokratičnega razmišljanja, ki je privedel do osamosvojitve matične domovine. Sorodnega mnenja je bil tudi predsednik komisije Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu

in po svetu Miro Petek, ki je med drugim poudaril, kako je Draga skozi desetletja odpirala Slovincem nova obzorja. Izrazil je tudi prepričanje, da je intelektualni in kulturni potencial zamejskih Slovencev tak, da se nam prihodnosti ni treba bati, vendar si je treba zanj prizadevati, "pri čemer skuša po svojih močeh pomagati tudi komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu".

Po uvodnih pozdravih je predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor povabil na oder prvega predavatelja letošnjih študijskih dni, profesorja na novogoriški univerzi Davida Bandlja.

David Bandelj

Prof. Bandelj se je v predavanju z naslovom... Mi se imamo radi..., ki ga je uvedla pisateljica in literarna kritičarka Vilma Purič, dotaknil na videz preproste, a v resnici precej zapletene palete odnosov med Slovenci, ki prebivamo v Italiji, t. i. zamejstvu, in Slovenci, ki jim je od začetka življenja dano prebivati v matični domovini. Na podlagi pregleda medosebnih izkusnih odnosov, medkulturnih delovanj in prepleta literarnega ustvarjanja je predavatelj analiziral sedanje stanje in poskusil nakazati, kakšna prihodnost se nam obeta.

David Bandelj je najprej izhajal iz osebnih spominov na obdobje, ko se je iz realno socialistične jugoslovanske federacije skorajda čez noč rodila realna slovenska demokratična država, kar je bilo tudi za vse nas zamejce velika pridobitev. Ko je Bandelj zaradi študijskih obveznosti začel snovati tesnejše stike z osrednjim slovenskim prostorom, se je pa zavedal, da je bil pretok informacij in odnosov med vrstniki v Sloveniji in zamejstvu preskromen. "Ni še (ali vsaj ni še zaznavna) neke idealne povezanosti enotnega slovenskega kulturnega prostora na ravni družbe". Drugače pa je – meni Bandelj – na področju kulture, kjer so "stiki med Slovenci v Italiji in Slovenci v Sloveniji na srečo zelo plodni. Stalno pretakanje osebnih stikov je namreč rodilo bogat teren, kjer se glasba, literatura, filmska umetnost, gledališče, in vse ostale veje človekove umetnosti, prepletajo v tistem, kar so bile sanje vseh Slo-

vencev: enotni slovenski kulturni prostor. Če je ta v osebnih stikih še daleč, je v kulturnih stikih dejansko že realnost", na primer na glasbenem področju (z umetniki, kot so Hrabroslav Volarič, Karol Pahor, Marij Kogoj, Ubald Vrabec, Pavle Merku', Patrick Quaggiato idr., Marko Feri, Stojan Kuret, Črtomir Šiško idr.), na filmskem (dovolj je pomisliti na povezovalno funkcijo goriškega Kinoateljca) in gledališkem (Bandelj je v zvezi s SSG poudaril sedanjo krizo zamejske gledališke ustanove in podčrtal, da SSG zaradi svojega poslanstva "ne sme nikakor podleči političnim interesom") ter na področju bogate ljubiteljske kulture. Predavatelj je poudaril tudi povezovalno vlogo tabornišstva in skavtizma ("ki močno sodelujeta s svojimi matičnimi sorodnimi združenji in omogočata mladim predvsem osebno spoznavanje prostora in ljudi na 'drugi strani meje'"), ne nazadnje pa tudi študijskih dni Draga.

/ stran 16

Igor Gregori

Višješolci pozor!

VAGRADA ŠPORT IN ŠOLA

prijave na razpis sprejemamo do 20. 9. 2009

Podrobnejše informacije na
www.zssdi.it

ali v uradih
Združenja slovenskih športnih društev v Italiji
v Trstu, ul. Cicerone 8, tel: 040 635627
in Gorici, C.so Verdi 51/int., tel: 0481 33029

MOSP Okrogla miza

Ustvarjalnost mladih v zamejskem prostoru

Koliko možnosti imajo mladi v zamejstvu, da izražajo svojo inovativnost in ustvarjalnost? Koliko so jim pri tem na uslugo tukajšnje organizacije in inštituti? Ali je mladina sploh dovolj ambiciozna, da udejanja svoje projekte, in koliko so le-tim naklonjene starejše generacije? Kakšno vlogo igra pri spodbujanju k ustvarjalnosti šola in ali se ključ za uspeh resnično nahaja v tujini, za katero se čedalje več mladih odloča? Na teh in še marsikaterih vprašanjih je bil poudarek na okrogli mizi, ki je stekla v soboto, 5. septembra, pod šotom v parku Finžarjevega doma na Opčinah. Društvo Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP) že vrsto let organizira okrogle mi-

sijske razglasila to temo za temo leta 2009. Organizatorji so si okroglo mizo zamislili v obliki talk-showa, na katerega so povabili predstavnike nekaterih zamejskih ustanov, ki skrbijo za udeleževanje in razvoj kreativnosti mladih na različnih področjih, pa tudi nekatere predstavnike zamejske mladine. Ravnateljica Slovenskega raziskovalnega inštituta SLORI Maja Mezgec, odgovorni urednik spletnega portala Slovenec v Italiji SloMedia. it Darko Bradassi, predsednik sekcije prostih poklicev pri Slovenskem deželnem združenju Alan Oberdan in režiser, igralec in mentor gledališke šole Studio art Boris Kobal so se s predstavniki zamejske mladine Julijo Berdon (društ-

re je bilo razvidno, da mladi čutijo potrebo po večjem spodbujanju k ustvarjalnosti in inovativnosti mladih, tako s strani države kot samih organizacij, izobraževalnih ustanov in podjetij. Po vneti debati, ki jo je vodila moderatorka Patrizia Jurinčič, je privrela na površje skupna misel, s katero sta se zedinila oba pola: da imajo mladi zamejci sicer veliko priložnosti, da dajo duška svojem ustvarjalnemu čutu, ampak da imajo največkrat premalo poguma ali volje, da bi jih izkoristili, velikokrat pa sploh ne pridejo do želenih informacij, ker jih organizacije neučinkovito širijo. Da je ugotovitev pravilna, je pričalo tudi število udeležencev na okrogli mizi, ki je bilo - glede na priv-

Foto Kroma

ze na aktualne tematike na vsakoletnem Festivalu mladinske ustvarjalnosti; na le-teh se srečujejo glasovi in mnenja mlajše in starejše generacije. Letos so se pogovarjali o ustvarjalnosti in inovativnosti mladih v zamejstvu, temi, ki se navezuje na letošnjo Drago mladih, ki je potekala junija v Kopru, hkrati pa je Evropska ko-

vo MOSP), Aljoša Jarcem (predsednik skupine Prihodnost - mladih Slovenske skupnosti) in Bojan Mevljo (središče Rotunda) vprašali o možnostih potenciala, ki jih organizacije dejansko nudijo zamejski mladini. Štartna točka debate je bila Deklaracija Drage mladih, ki jo je podrobneje predstavil Bojan Mevlja in iz kate-

lačnost teme - nezadovoljivo. Debata pa se je v vsakem primeru izkazala za nadvse potrebno in učinkovito, saj so tako predstavniki organizacij kakor tudi mladi prisotni izrazili upanje in pripravljenost na uspešnejše sodelovanje v prihodnosti, kar je bil tudi glavni cilj okrogle mize.

Patrizia Jurinčič

Slovenska skupnost o spornih izjavah glede vidne dvojezičnosti Izjave goriškega občinskega odbornika Del Sordija

Odbornik Del Sordi se preko Facebooka huduje nad dvojezičnimi tablamami, češ da ni primerno v tem času

uporabljati denar, kot tudi da niso primerne za voznike, ki se pri tem lahko zmedejo. Pri tem pa še navaja, da se dvojezičnost na cestnih

tablah ne uporablja v drugih državah. Res je težko karkoli komentirati, saj se fraze odbornika razlagajo same. Kaj lahko reče predstavnik občine Gorica, ki je moral prositi Ljubljano, da podaljša termine za predstavitev ugovorov glede Livarne, potem ko je rimsko ministrstvo na to popolnoma pozabilo, nato je moral nemo spremljati slovesnosti v spomin na brate Rusjan, kjer si občina Gorica ni upala dati niti ficka in je pripravila vse občina Nova Gorica. Sprašujem se, ali je sploh mogoče razlagati, kje vse so predvidene pravice narodnih manjšin in kakšna demokratična vrednota je to. Bojim se, da bi bilo kaj takega preveč zahtevno za goriškega odbornika. Obžalovanja vredno pa je dejstvo, da gredo taka nizkotna sporočila med mlade, ki so glavni koristniki Facebooka in podobnih internetnih spletišč.

Julijan Čavdek
Pokrajinski tajnik SSK

Na dnu...

1. september 1939

Začetek druge svetovne vojne

Po prvi svetovni vojni (1914-1918) se temeljito spremenili politični zemljevid srednje in vzhodne Evrope. Med novonastalimi državami je poleg treh baltskih držav in Finske ter Češkoslovaške in Države SHS tudi Poljska, ki je v svoji zgodovini doživela štiri delitve, zadnjo za krajše ob-

pasivnosti Anglije in Francije zasedel 13. marca 1938. Sledila je zasedba in priključitev Reichu področja Sudetov v okviru češkoslovaške države, pri čemer se je Hitler skliceval na večinsko nemško prebivalstvo. Pred tem je dobil predhodni pristanek Anglije in Francije na znani konferenci v Mün-

chnu marca 1939. Opogumljena zaradi popustljivosti Anglije in Francije je kmalu zatem nemška vojska - brez strele - zasedla še preostali del Češkoslovaške republike in nad njenim češkim delom razglasila protektorat, Slovaško pa spremenila v "neodvisno" državo. Šele ob teh nezasišanih kršitvah mednarodnega pravnega reda so angleška, francoska in sovjetska vlada samo izjavile, da ne bodo priznale obstoječega stanja. Isto je storila tudi vlada ZDA. Po teh dogodkih je na Poljskem zavlada velika zaskrbljenost, to zlasti potem, ko je nemški zunanji minister Ribbentrop zadnje dni marca poklical poljskega ambasadorja ter mu svetloval, naj Poljska odstopi Nemčiji Gdansk in ji dovoli gradnjo avtomobilskih cest pod nemško suverenostjo za povezavo z Vzhodno Prusijo. Istočasno je Hitler usmeril svojo propagando proti Poljski. Šele sedaj sta se Anglija in Francija nasproti Poljski obvezali, da bosta Poljsko branili pred vsakim zunanjim napadom. Poljska je omenjene Hitlerjeve zahteve odbila. Nemčija je skladno s

svojimi načrti 1. septembra 1939 napadla Poljsko. S tem se je začela druga svetovna vojna. Dne 3. septembra sta Anglija in Francija napovedali vojno Hitlerjevi Nemčiji. V zvezi z začetkom druge svetovne vojne je treba poudariti dejstvo, da sta Hitler in Stalin tik pred napadom na Poljsko sklenila "pakt o nenapadanju in prijateljstvu", ki sta ga v noči med 23. in 24. avgustom 1939 v Moskvi podpisala zunanja ministra Ribbentrop in Molotov. Ta pakt je vseboval tudi dodatna tajna določila o razdelitvi ozemlja likvidirane Poljske ter priključitev štirih baltskih držav (Finske, Estonske, Letonske in Litve) Sovjetski zvezi. Za ta tajna do-

ločila je javnost izvedela šele po končani vojni in so bila predmet obravnave na velikem sodnem procesu v Nürnbergu leta 1946 proti največjim nacističnim vojnim zločincem. Minulega 1. septembra so na polotoku blizu Gdanska slovesno obeležili 70-letnico nemškega napada na Poljsko

in obenem začetka druge svetovne vojne. Glavne popoldanske slovesnosti se je udeležilo okoli 20 predsednikov vlad držav, vpletenih v vojno, med njimi nemška kanclerka Angela Merkel in ruski predsednik Vladimir Putin. Slovesnosti sta se med drugim udeležila slovenski premier Borut Pahor in predsednik italijanske vlade Berlusconi. Naj v oklepaju povemo, da je fašistična Italija 22. maja 1939 podpisala "jekleni pakt" s Hitlerjevo Nemčijo, ki je obvezoval Italijo, da sodeluje z Nemčijo tudi v njenih vojnih spopadih. Le z diplomatsko zvijačnostjo se je izognila sodelovanju v vojni proti Poljski. Merklova je pred odhodom v Gdansk priznala odgovornost svoje države za začetek druge svetovne vojne in označila izgon 12 milijonov ljudi z območij nekdanje Nemčije in Poljske za neupravičene. Ruski predsednik Putin pa je v odprtem pismu Poljakom obsojil pakt Ribbentrop-Molotov in ga označil za nemoralnega. Kdaj bomo podobne besede slišali iz ust italijanskih državnikov?

Alojz Tul

Povejmo na glas

Praznik Mestne občine Nova Gorica

Kot je znano, praznuje občina Nova Gorica v mesecu septembru svoj praznik, in to s številnimi prireditvami, dogodki in slavnostmi. Letos je praznik premišljen in učinkovito uokvirjen s počastitvijo spomina na Edvarda in Josipa Rusjana, enkratna pionirja letalstva, na katera smo lahko upravičeno ponosni - med drugim s svojim življenjem in delom nazorno zaobsegata celoten goriški prostor, v katerega je kasneje zarezala oster delež po svoji naravi zaviralna meja. Brata Rusjan gotovo zaslužita širši prostor obravnave, vendar se tukajšnji zapis želi posvetiti misli, ki se je ob slavnostni seji novogoriškega Mestnega sveta porodila tako rekoč sama od sebe in povsem samodejno: kako je z razvojem sodelovanja med Gorico in Novo Gorico in kje se pravzaprav nahajamo? Živimo drug ob drugem vsakebi ali vse bolj povezano, kaj je z uresničevanjem nove Evrope v teh krajih, in podobno? Se je kaj in koliko spremenilo od osamosvojitve Slovenije ter nastanka cele vrste drugih osamosvojenih držav, s čimer so bili postavljeni temelji za današnjo Evropsko unijo, ki vse hitreje odpravlja notranje meje, potem ko je uvedla skupno denarno enoto ter cel kup drugih povezovalnih dejanj? Kaj je torej z Gorico in Novo Gorico, s tem enkratnim prostorom, na katerem je želel Romano Prodi proslaviti vstop mlade Slovenije v družbo osrednjih zahodnoevropskih držav? Tudi tu so meje odpravljene, na obeh straneh je denarna enota evro, gradijo se ceste in avtoceste, načrtujejo hitre in posodo-

bljene železniške povezave. In kljub temu se ni mogoče iznebiti občutka, da je sodelovanja med mestoma premalo, oziroma da bi ga bilo lahko dosti več in bi ga z ozirom na vse našeto več tudi moralo biti, še posebej, ker razdalje v zemljepisnem smislu praktično ni in ni več nikakršnih razlogov, da bi sploh še, čeprav v najmanjšem obsegu, obstajale. Seveda vse skupaj nikakor ni dramatično in značilno le za tukajšnji prostor, saj ne smemo pozabiti, kako npr. potekajo volitve v Evropski parlament, kjer v vseh državah Unije, v nekaterih nekoliko manj in v drugih nekoliko bolj, evropske volitve pomenijo le notranji politični obračun in skoraj nič drugega. Pa vendar, če se povrnemo na Gorico in Novo Gorico, občutka, da zamujamo in se zbližujemo počasi ali kar prepočasi, ni mogoče izbrisati. Koristi in nemajhne dobrine medsebojnega sodelovanja so na dlani in te dobrine so že kako primerne za ustvarjanje kar najvišje ravni temeljno pomembnih medčloveških odnosov, da ne govorimo o ekonomsko razvojnih možnostih, ki jih v času krize gotovo ne gre zametavati. In ker je to tako, se postavljajo vprašanja, zakaj bližnji mesti za medsebojno sodelovanje ne kažejo enake vneme. Verjetno je res, ali pa tudi ne, da Nova Gorica in Gorica v teh nelahkih časih lahko preživita sami in ena brez druge, toda, ali ne bi bilo neskončno bolje, lepše in bolj smiselno skupaj in prepričano upreti pogled v prihodnost in jo skupaj graditi.

Janez Povše

POGOVOR Prof. Alojz Rebula

“Ali bomo Slovenci za mejo obstali, nikakor ni prvenstveno odvisno od matice, ampak od nas samih”!

Pisatelj, esejist in verski mislec prof. Alojz Rebula je pred nedavnim slavil visok življenjski jubilej. Rodil se je namreč pred 85 leti v Šempolaju pri Trstu. Vse življenje je gojil ljubezen do antike, v svojih spisih pa je posvetil veliko pozornosti tudi usodi slovenskega človeka. Po slogu realistični pisatelj filozofsko navdahnjene proze s simboličnimi in ekspresionističnimi prvinami je svojo pripoved prepletal z esejističnim razpravljanjem in s preiščevanjem o narodnostnih, нравstvenih, ljubezenskih, umetniško-ustvarjalnih in političnih vprašanjih. Za literarne dosežke je prejel številne nagrade: naj omenimo le Prešernovo nagrado za literarni opus leta 1995 in nagrado Kresnik leta 2005 za roman Nokturno za Primorsko.

Spoštovani prof. Rebula! Tako visok življenjski jubilej narokuje že sam na sebi prvo vprašanje tega pogovora. Da bi obšli patetiko in se raje poglobili v bolj tvorne tematike, Vas ne bomo vprašali za goli obračun Vašega življenja. Radi bi pa izvedeli, kaj Vam je življenje najdražjega podarilo.

Kaj mi je življenje najdražjega podarilo? To vprašanje mi je bilo doslej postavljeno prvič. Odgovoril bom z nekim zaporedjem. To se ne bo zvrstilo po nekem vrednostnem kriteriju, ampak kronološkem, sledeč raznim obdobjem v mojem življenju.

Ti najdražji darovi, ki jih seveda ne pripisujem nikomu Slučaju, ampak nekemu Darovalcu, so bili po mojem današnjem čutenju naslednji: mladostno doživetje kraške narave, zaljubljenost v antično kulturo (mislim sem na “Certamen Hoefianum” v Amsterdamu...) in sploh v besedno umetnost, prijateljevanje s človekom, mojim življenjskim Rafaelom, ki me je uvajal v skrivnost slovenstva in krščanstva, srečanje s prežvezo in prebago življenjsko družico, ki mi je postala tudi kulturna sopotnica, srečanje z vero, s Kristusom, doživetje skrivnosti Cerkve, srečanje z Jacquesom Maritainom, doživetje Amerike, namreč njene narave, od Quebeca do Kolorada, udeležba na sinodi evropskih škofov v Rimu...

Ko je nekoč – menda predsednik Društva slovenskih izobražencev, Sergij Pahor – ob Vaši prisotnosti na večeru v Peterlinovi dvorani v Trstu dejal, da so Vam teološka vprašanja bližja kot literatura sama, mu niste nikakor oporekali; prej obratno. Z zagnanostjo ste se namreč poglobili v versko razsežnost Vaše biti in še enkrat poudarili zvestobo krščanstvu in Cerkvi, ki pa ni nikdar predpostavljala pasivnega doživljanja svetega, ampak dejavno intelektualno poglobljanje in nadgrajevanje verskega čutenja.

Ja, bolj kot literatura me je zanimala ne toliko teologija kot širše vprašanje o smislu življenja in zgodovine. Teologija človeka zanima šele potem, ko se je odločil za krščanski svetovni nazor. Dejansko sem prebiral tudi teologijo, čeprav v glavnem nepotečen, ob rastočem občutku prepada, ki je med njo in misterijem, katerega obravnava. Znano je, kaj je glede tega rekel pred smrtjo veliki Tomaž Akvinski: da se mu je zdelo vse njegovo dotdanje pisanje slama. Nekatera

glavna dejstva v krščanski arhitekturi (na primer človek pred padcem, posmrtno življenje, stanje v večnosti) ostajajo tudi za še tako genialno teologijo (Von Balthasar...) skrivnost. To je tudi razumljivo, saj v teh primerih imamo opraviti z misterijem. Če misterija, skrivnosti, ne bi bilo, ne bi imeli opraviti z vero, ampak z znanostjo.

Po katerih koordinatah se bo v prihodnje razvijal Vaš credo?

Kako naj to vem, če niti tega ne vem, ali bom to vero obdržal, ampak to samo upam? Zaenkrat absolutno ne vidim iz nje kam drugam. V ugasli marksizem? V neki jalov ateistični humanizem? Ko sem pred dnevi bral zadnjo encikliko Benedikta XVI., me je posebno v svojem drugem delu navdušila, da ne rečem opojila. Spet imamo velikega papeža, sem si rekel, sicer drugačnega od prejšnjega, a intelektualno in srčno velikega. Kakšna velikopoteznost zabijati sredi moderne duhovne Sahare dva glavna stebra krščanstva, Ljubezen in Resnico, in to v zajetu celotnega človeškega obzorja, od ekonomije in tehnike do seksualnosti in ekologije. In to v perspektivi absolutnega smisla človeka in zgodovine... Kakšna ohrabrujoča vizija sredi puščave sodobnega nihilizma! Kakšna poštenost tudi v stilu, ki je brez vsakršne totalitaristične ali metaforične retorike!

Pred časom je kard. dr. Franc Rode dejal, da Evropa potrebuje “novo evangelizacijo”, saj je njen odmik od krščanstva škodljiv za njeno prihodnost. Ali menite, da je Zahodni svet še sposoben sprejemati krščanstvo kot del svoje kulture in etičnega izročila, ali je laičnost evropskega človeka – ne glede, kateri zemljepisni legi pripada – dokončno prerasla v nepovratni laicizem?

Da je odmik od krščanstva Evropi v škodo, kakor je rekel kardinal Rode, je samo na sebi evidentno. Saj tu gre za odmik od dekaloga, tega temelja človeške etike. Saj tu gre za odmik od evangelija, od dveh stebrov etike, ki ju je vsadil v evropsko zavest, ljubezni in resnice. Vzemite načela nekega protievanjelija, ki je hvala Bogu zdaj v zatonu, Marxovega evangelija, ki namesto omenjenih stebrov postavlja Laž (zadnja, neumna, da je bilo v Sloveniji konec komunizma l. 1953) in razredni boj. Razkristjaniti Evropo je toliko, kot jo izročiti islamu ali še raje nihilizmu, novodobnemu barbarstvu.

Ali je dialog med krščanstvom in laičnostjo države sploh mogoč?

Dialog med Cerkvijo in laično državo je pač dialog med dvema družbenima kompetencama in je kot tak seveda mogoč, kot je mogoč med političnimi ali diplomatskimi partnerji.

Okvir Vašega literarnega ustvarjanja je zelo širok: poezija, črtice, novele, razmišljanja, radijske igre, ocene, eseji. Svojo izrazno moč pa ste lahko sprožili z romanom. Kdaj in kako ste došli, da Vam ta literarna zvrst omogoča tako umetniško suverenost?

Roman je res tista literarna zvrst, v kateri sem se največ preizkušal vse do besedila, ki sem ga pravkar izročil celjski Mohorjevi

Foto DPO

družbi. Kdaj sem občutil, da se v tej literarni zvrsti počutim najbolj doma? Mislim, da v svojem najboljšejšem proznem tekstu, v romanu V Sibilinem vetru. Saj sem ga pisal celih sedem let, kar pomeni, da se mi iz njega ni mudilo in da sem se torej v njegovi tematski širjavi dobro počutil. Tudi danes se najboljše počutim, če mi izpod rok prihaja kaj romanesknega. To je pač dihanje na široko. To je stalen boj s snovjo. To je težnja po njenem preseganju v globlji smisel, kot je čista pripoved. Obenem je tu tudi tehnični moment, kako komponirati, kako povedati nekaj, kar ne bo stilno in metaforično zguljeno, čeprav naj ne bi bilo iskano in eksperimentalno. Obenem v neki evropski spodobnosti. To kljub temu da je danes slovensko literarno vreme povsem drugačno, predprešernovsko, čefursko...

Pri srcu so Vam tudi dnevniški zapisi. V dnevniku Pod vrhom tisočletja. Dnevniški zapisi (Mladika) beremo v spremni besedi: “Dnevnik: to so orgle. Iz katerih lahko privabiš vsakršno muziko; lirčno razpoloženje, epski razgled, meditacijo, kulturen, verski, estetski, politični problem, vse”. Katere so najbolj trpke izkušnje, ki ste jih zaupali tovrstnemu pisanju?

Dnevnik zahteva od pisca posebno diskrecijo. Če hoče biti dnevnik, ne more biti brezoseben. A postane moreč, če zasebnost prekrije pokrajino onkraj sebe. Skratka, gre za uravnovešenost med osebnim in neosebnim, med jazom in nejazom. Sicer pa je ta literarna zvrst med Slovenci še nedomača in kulturno še premalo uveljavljena. Zadnja leta so sicer začeli segati po njej časopisi, a z objavami brez teže in kulturno etične drže. V glavnem je šlo za ležerno družabno klepanje.

Katere so najbolj trpke izkušnje, ki sem jih zaupal dnevniku? Tiste, ki so se dale zapisati vanj. Saj so v življenju stvari, ki so za pero prehude. Lahko jih nakažem, a

analizirati nekatere rane bi bilo v muko piscu in bralcu.

Pisateljstvo je seganje po vrhovih oziroma globlinah lastnega jaza. Ali bi nam lahko predstavili oziroma opredelili samoto, ki jo pisatelj doživlja med svojim delom? Ali ste je bili kdaj do skrajnosti siti, ali je ta skozi izžarevala v Vas s fascinantno svetlobo?

Omenjate samoto, ki da jo pisatelj doživlja med svojim delom. Toda med samim delom je ne občuti. Pisanje je zaposlitev, včasih tudi muka, včasih opoj, samota pa ne. Samota je zunaj njegovega dela, je v svetu, med ljudmi, dogodki in časopisi. Šele tu lahko občuti, kako je lahko sredi hrupa sveta strahotno sam. Tembolj občuti to samoto, če je kristjan. V sedanjem svetu se bo kot kristjan počutil kot morskara v sladkovodnem oceanu. Sicer pa to ni izključno samota umetnika-kristjana, ampak samota kristjana sploh. Pa obstaja še neka samota, ki bi jo imenoval kozmično; samota na poti v misterij, kamor gremo. “Ne vemo, kam gremo”, mi je nekoč rekel v vzdihom dr. Jakob Ukmar, ki je vendar še kako verjel v posmrtno življenje. Fascinantne svetlobe, kakor pravite, pa človek po mojem ne more izžarevati iz neke svoje samote, ampak prej iz neke svoje polnosti.

Ljubezen do antike in vpetost v sodobna dogajanja sta ekstrema, ki sta se v Vašem življenju zrcalila tako v službeni kot literarni sferi. Italijanski kantavtor Fabrizio De Andre’ je nekoč dejal, da človek lahko tudi seže do lune, njegova bistvena vprašanja pa bodo ostala bolj ali manj ista. Ali se s to trditvijo strinjate?

Ko sem se včeraj vrnil iz Slovenije, sem med pošto našel revijo “Kerla”, glasilo slovenskih klasičnih filologov. Radovedneje me je pritegnila njena vsebina kakor vsebina revije iz iste pošiljke “30 Giorni”, ki je, kot že naslov pove, publikacija z aktualno tematiko. Toda spet: če bi naletel na zanimiv sestavek o slovenski re-

voluciji, bi najprej segel po njem. To se pravi, da sta mi obe tematiki, antična in sodobna, enako pri srcu. To mi ne more pomeniti drugega, ko da srečujem v obeh dobah, pa naj bosta še tako civilizacijsko in tehnično oddaljeni, isti bistveno neizpremenjeni človeški subjekt. Podobno istost na psihološki ravni najdeš, če bereš neko drugo knjigo iz tistega časa, Evangelij. V človeški duši med antiko in moderno ni bistvenih razlik. V bistvu nas ločuje samo tehnika. **Vaša življenjska sopotnica, gospa Zora Tavčar, je ljubezen do slovenstva pomnožila preko izkušenj, ki so jo od gorenjskih družinskih korenin prek šajerskega obdobja popeljale na Primorsko, v Trst, kjer je okusila drugačen, bolj sočen odnos do življenja. Vi pa ste Vaše popotovanje do slovenske zemlje opravili v nasprotni smeri, ki Vas je od rojstnega slovenskega kraja, kjer ste odkrili gozdove, vodovje in planine ter ljudi, ki so Vam razkrili obzorje na slovensko preteklost in kulturo. Kakšno je bilo doživljanje kraškega človeka v njemu povsem drugačnem okolju? Katere so bile osebe in osebnosti pa tudi dogodki, ki so Vas vodile do “triglava” slovenstva?**

Leta 1944, torej še med vojno, je med pisimi bralcev italijanskega dnevnika Il Piccolo bilo objavljeno vprašanje, ali na ljubljanski univerzi obstaja študij klasične filologije. Odgovor je bil seveda pozitiven, vprašanje pa je bilo moje. Tako je po vojni zame obstajala ena sama univerza na svetu: ljubljanska. V nasprotju s to svojo težnjo v osrednjo Slovenijo – in sprva se v njej zaradi osamljenosti in pomanjkanja vsakega sorodstva nisem najbolje počutil – je moja žena napravila nasprotno pot, iz osrednje Slovenije v zamejsko periferijo, v katero se je zelo hitro vžvela. Po ljubljanskih študentskih letih sem se vrnil v Trst, na ženin dom v “Loko pri Radečah”, kot bi rekel Trubar, pa smo zahajali v poletnih počitnicah. Pokrajina me je očarala z dvema elementoma, ki ju moj rodni Kras ni imel, z visokim gozdom in s tekočimi vodami, da ne omenim Save pod vasjo. V uti pod jablano na vrtu sem v jutrih literaril, po kosilu pa sem se odpravil v gozd na borovnice, gobe ali kostanj. Sredi poletja sem si s prijateljem Stanetom privoščil daljša romanja, pa tudi Kamniške in Julijske Alpe. V 800 let stari loški cerkvi Leopolda Slavnega sem lahko še doživljal množično obiskane mase.

Voseščini so bile gasilske veselice, poldrugo uro daleč v hribih sem imel nepozabnega prijatelja Rudija, šolskega upravitelja, povratnika iz Dachaua in Titovega mita, s katerim se je dalo govoriti o večnem in romati v Medžugorje.

Moja žena se je prav tako, kakor sem se jaz vživel v deželo ob Savi, vžvela v našo zamejsko stvarnost, postala bolj Openka kot jaz Openč. Angažirala se je v šoli, pri radiu, z literarnim krožkom za mlade pri Slovenski prosveti, bila predsednica Združenja književnikov Primorske.

Z vašim literarnim in publicističnim opusom ste vedno pozorno spremljali usodo slovenskega človeka, njegove radostne trenutke, zlasti pa

muke in trpljenja. Vaša soproga in Vi sta okusila nasilje jugoslovanskega režima, kar je v Vajino doživljanje slovenstva zarezalo hudo rano. V kolikšni meri bo polpretekla zgodovina slovenskega naroda pogojevala prihodnost slovenstva bodisi v matični domovini bodisi v zamejstvu?

Nečesa ne morem razumeti in mi je etično odbijajoče: da nekdo, ki je utrpel kaj hudega od sonarodnjakov, zasovraži svoj lastni narod. Pred kratkim sem bral v “Reporterju”, kako se je iz Hude jame izvele dekle, ki je bilo tja vrženo med mrtve in umirajoče, in se obrnilo na partizana, ta pa ji je izkopal oči in jo spet vrget v jamo. Nesrečnica danes živi v Buenos Airesu in noče več biti Slovenka. V tem strašnem primeru takšen psihološki revolt razumem. A kako naj razumem človeka, ki noče biti več Slovenec, potem ko so mu komunisti vzeli trgovino?

S Titovo tajno policijo sva imela z ženo bridko opraviti. Sicer pa se sprašujem, ali bi bil brez nje, UDBE, kdaj prišel do svojega največjega življenjskega dosežka, do srečanja s Kristusom. A da bi bila ta mračna izkušnja zarezala v najin odnos do slovenstva, o tem ni govora. Pa ne zato, ker bi bila v udbovskih spoznalna kakšne narodno zavedne subjekte...

Do kdaj in v kakšni meri bo slovenska polpreteklost pogojevala slovensko prihodnost? Tu sem pesimist. Bojim se, da temu pogojevanju ne bo konca do sodnega dne. Kdove, če to preklestvo ni bilo spočeto, nadnaravno spočeto, že v vzroku, ki ga je sprožil.

Ali je v Vaši krščanski duši pripravljenost na odpustanje deležna osebnih, strogih meril, ki zahtevajo najprej od grešnika priznanje lastne krivde, ali ste pripravljeni grešniku odpustiti na podlagi zasebne sprave, do katere se samovoljno in svobodno približate v Svoji zavesti?

Tu sta po mojem v igri dva elementa: na eni strani suha zgodovinska resnica (dogodki, dejstva, imena krajev in storilcev, datum), na drugi pa moralna presoja. Kako sam na to gledam, sem morda odgovoril v že omenjenem romanu, ki sem ga izročil celjski Mohorjevi družbi (“Skrivnost kostanjevega gozda”). Kar se tiče odpustanja, se mu krščanstvo lahko odpove samo za ceno, da preneha biti krščanstvo.

Kakšne misli se vam porajajo vsakič, ko se iz Loke pri Zidanem mostu (kjer preživljate večji del leta) vračate v domači kraj. Drugače rečeno: kaj vam pojem zamejstva pomeni danes?

Kot vsakemu Slovincu tudi meni pojem zamejstva zbuja vprašanja: bo zdržalo? Kar preračunamo matični Sloveniji, da se za zamejstvo ne zanima. Toda če zamejci ne bomo hoteli biti Slovenci, nas matica k temu ne bo mogla prisiliti. Slovenci pa ne bomo ostali s folklornimi ohceti, kakor kdo misli, ampak najprej z rojevanjem otrok. Če ne bo otrok, ne bo Slovencev, o tem pa praktično nihče ne govori. Slovenski tržaški dnevnik je pred leti reklamiral kontracepcijo... Skratka: ali bomo Slovenci za mejo obstali, nikakor ni prvenstveno odvisno od matice, ampak od nas samih. Od naše zavesti in samozavesti.

Igor Gregori

Goriško-tržaško romanje v Marijino svetišče na Barbano

Poziv k vztrajni molitvi za duhovne poklice

Čudovit poletni dan je v ponedeljek, 31. avgusta, na otoku Barbano v gradiščni laguni sprejel številne vernike tržaške škofije in goriške nadškofije, pa tudi z Novogoriškega in Koprškega, ki so se zbrali na tradicionalnem romanju v priljubljenem Marijinem svetišču. Ko so se zbirali pred 10. uro, so tam imeli priložnost za sveto spoved, molitev in petje. Iz Gorice se je s kombijem pripeljala tudi lepa skupina mladih strežnikov. Ob 10. uri so vsi

prisotni pod vodstvom dekana Karla Bolčine imeli molitveno uro za duhovne poklice, nato pa slovesno somaševanje, ki ga je v prisotnosti desetih duhovnikov iz obeh škofij vodil goriški nadškof msgr. Dino De Antoni. Nazvoče je pozdravil v tem "kraju večnosti", kjer verniki lahko iščejo novih moči, kjer odkrivajo zaklade evangelija, kjer v duhovniškem letu molijo za nove pastirje. V homiliji, v kateri je pohvalil pobudo slovenskih duhovnikov, ki so si pred leti za-

mislili romanje na Barbano kot obliko povezovanja slovenskih vernikov iz omenjenih škofij, je poudaril prav skrb zaradi slovenskih duhovnikov, ki jih je danes malo in so "v zrelih letih". Gospada je vprašal, "kdo bo med tvojimi verniki sejal seme Božje besede? Kdo bo blagoslovil njihove poroke in krstil njihove otroke?" Življenje Cerkve danes je trdo, "kruh Božje besede mora lomiti z velikim naporom in v potu svojega obraza". Čutimo se kot Adam in Eva po izgonu iz

raja, preplašeni, nagi in sami. In vendar nas občutek skritega Boga ne sme odvrniti od njega. Kot Marija moramo biti polni pričakovanja. "Čakamo nove duhovne poklice in dočakali jih bomo, a ne brez našega sodelovanja". Poklicani smo, da molimo k Odršeniku in "držimo odprt prehod milosti od Boga k ljudem". Marija naj nas uči spregovoriti naš "da". Zato je pozval prisotne, naj srčno molijo za "dekleta in fante, ki jih Bog kliče v svojo službo, a so vključeni v past siromaštva tega sveta". Slovesno mašo je spremljalo ljudsko petje pod vodstvom s. Karmen, na orgle pa je igral Herman Srebrnič. Ob koncu daritve je veroučiteljica Elena Agostini s toplimi besedami izrazila nelepše želje nadškofu, ki v septembru praznuje deseto obletnico svoje službe na Goriškem. Zahvalila se mu je, ker goriškim vernikom od prvega dne dalje izkazuje svojo bližino, ker jim je oče, "pripravljen na kakršnokoli pomoč, iskren v pogovoru, občutljiv za naše skrbi". Otroci so ganjenemu nadškofu poklonili v dar uokvirjeno sliko bl. Antona Martina Slomška. Prijetno druženje vernikov se je v popoldanskih urah nadaljevalo z blagoslovom in petimi litanijami, ki jih je vodil škofov vikar za Slovence tržaške škofije msgr. Franc Vončina.

Po odstopu znanega časnikarja Zadeve se umirjajo

Škandal, ki je pretresel Italijo in smo o njem minuli teden pisali na prvi strani, je dobil epilog, vsaj začasnega, saj je odgovorni urednik dnevnika Avvenire Dino Boffo odstopil in tako vsaj delno pripomogel, da senca ne pada na vso Italijansko škofovsko konferenco, pa čeprav ne moremo mimo dejstva, da gre za prvovrstno blamažo vseh vpletenih, tudi njega, ki se je vedno razglasal za žrtev anonimnih in zlonamernih natolcevanj. Predvsem pa je nedavni škandal pokazal, kdo je kdo sedaj v Italiji in ponovno dokazal, kako potrebno bi bilo imeti tak zakon, ki bi političnim veljakom dejansko onemogočil imeti v posesti medije, o čemer seveda lahko na glas govorimo, ko vidimo, kako je sedanji italijanski premier dejansko največji lastnik in predvsem pa kot predsednik vlade posredno "kontrolor" medijskega prostora. Zakona, ki ga poznamo pod imenom "blind trust", s katerim bi politikom onemogočili imeti nadzor nad mediji, seveda v Italiji še dolgo ne bo in bomo tudi zato v prihodnje imeli še take in podobne skandale, predvsem

pa bo tisti, ki je lastnik večine medijev, lahko zase zahteval čisto drugačno medijsko obravnavanje kot za druge, nas, navadne smrtnike. Zadeve se umirjajo, vsi vpleteni sedaj na glas oznanjajo, "da ni šlo za to, ampak za nekaj drugega", a dejstvo je, da je prav "primer Boffo" pokazal, kaj lahko naredi moč medijev. Obenem je postalo tudi jasno, kako ni bilo prav, da je omenjeni urednik imel v okviru Italijanske škofovske konference tako moč, kakršne doslej ni imel še nihče. Kot je tudi vprašljivo zadržanje odgovornih v vrhu italijanske Cerkve, ki da so anonimno pismo o "primeru Boffo" prejeli že pred meseci, a niso ukrepali, pa čeprav je še vedno možno, da je šlo samo za lažniva natolcevanja. Plutarh v enem svojih znamenitih spisov slavi Cezarja, ki je zavrgel in izgnal svojo ženo, o kateri se je govorilo, da ga vara, češ da Cezarjeva žena ne samo, da ne sme biti prešušnica, ampak o njej se ne sme niti na tiho govoriti, da moža vara. A Plutarh je živel pred dva tisoč leti. Kaj bi pisal šele danes, ko bi gledal na nas!

JUP

Umetniki za karitas

Daj nam danes naš vsakdanji kruh!

Od 17. do 21. avgusta je na Sinjem vrhu nad Ajdovščino potekala 15. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas. Geslo letošnje kolonije in potujočih prodajnih razstav 2009/2010 je: Daj nam danes naš vsakdanji kruh. 17 udeležencev in posebnih gostov ter 72 darovalcev je ustvarilo 136 likovnih del, katerih ocenjena vrednost znaša preko 40.000 evrov. Kolikšen bo izkupiček, je odvisno od kupcev, namenjen pa bo otrokom, katerih starši so zaradi gospodarske krize izgubili zaposlitev. Za pet dni so se kolonije udeležili: Jože Bartolj, Lucijan Bratuš, Primož Breclj, Vesna Čadež, Sil-

va Copič, Tea Curk Sorta, Silva Karim, Azad Karim, Janez Medvešček, Lenče Mitevska, Tone Seifert, Jana Vizjak, Edi Žerjal in Franko Žerjal. Imeli smo tudi dva posebna gosta Marto Jakopič Kunaver in Marjana Skumavca. Častni gost jubilejne 15. kolonije je bil kipar Mirsad Begić. Gospod Begić ni bil častni gost samo zaradi akademskih naslovov, pač pa predvsem zaradi spomina; pred devetimi leti je bil namreč udeleženec kolonije in takrat ga je za oblikovanje gline nagovoril prav otrok. V sredo zvečer je bil že tradicionalni kulturni večer: Pogovor o umetnosti in dobroti, ki ga je vodil urednik kulturnega

programa Radia Ognjišče Jože Bartolj. Posnetek večera bomo slišali tudi na radiu Ognjišče. Veliko je bilo zanimivih misli udeležencev, skupna misel vseh pa je bila: sodelovanje v koloniji Umetniki za karitas ni žrtvovanje, pač pa čast ali bolj privilegij izbranih umetnikov. Pogovor je obogatil udeleženec, slikar Janez Medvešček, ki je tudi pesnik. Njegova razmišljujoča poezija je nagovorila vse prisotne. V četrtek je potekal Dan odprtih vrat, na katerega so vsako leto vabljeni tudi drugi likovni ustvarjalci, ki bi želeli svoj likovni zapis narediti ta dan ali ga darovati za namen kolonije. Prišlo jih je 72, bodisi tistih stalnih ali novih. Druženje lepega in dobrega v eni sami besedi: darovanje. Poleg prvih kupcev so prišli tudi nekateri galeristi in ponudili svoje prostore za razstave. Dan smo sklenili s postavitvijo priložnostne razstave in kulturnim programom. Poučen, da ne

rečem provokativen skeč o odnosih v družini, ko oče izgubi delo, so uprizorili Mladi z Gore, glasbeno sta večer obogatila baritonist Marko Kobal in citrar Tomaž Plahutnik. Prisotne so nagovorili: koprski škof Metod Piriš, ajdovski župan Marjan Poljšak in ravnatelj Matej Kobal. Nastala in darovana dela bodo postavljena na priložnostni razstavi, ki je od leta 1995 do danes 150. po vrsti. Projekt Umetniki za karitas, udeležence in nastala likovna dela sva predstavili skupaj z likovno kritičarko Anamarijo Stibilj Šajn. Pogovor z udeleženci si lahko ogledate na spletni strani RADIO OGNJIŠČE, fotografije pa v galeriji RKC. Sl. Tako je prvi del 15. kolonije za nami, v obliki slik

in kipov so dela rojena, sedaj pa bodo začela potovati iz kraja v kraj in prenašati sporočila. Do oktobra si jih lahko še ogledate na Sinjem vrhu, v novembru bo-

do na Zemonu, potem pa v Gorici, Ljubljani, Mariboru, Mengšu, Trstu, Mozirju, Portorožu, Bovecu....

Jožica Ličen

PAVEL IN NJEGOVO DUHOVNOST

Trojna služba, ki se trajno opravlja v vesoljni Cerkvi, to je učiteljska in pastirska ter svečeniška služba, se je skrbno opravljal že v izvoljeni judovski skupnosti Stare zaveze: učiteljsko službo so izvrševali zlasti preroki in pismouki, pastirsko službo so izvajali predvsem kralji in oskrbniki, posvečevalno službo so opravljali v prvi vrsti duhovniki in leviti. Prvi so skrbeli za oznanjevanje resnice, drugi za človekoljubje pravice, tretji za bogoslužje svetosti. Kristus ni prišel, da bi te dejavnosti odpravil, temveč je prišel, da bi jih dopolnil (Mt 5,17). Njegovo zadnje naročilo učencem v evangeliju po Luku lepo povzema vse tri službe: "Pojdite in naredite za moje učence vse narode (učiteljska služba), krščajte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha (posvečevalna služba) in učite jih izpolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal (pastirska služba)" (Lk 28,19-20). Prvotna Cerkve se je rojevala iz judovske skupnosti in rasla iz njenih korenin. V Apd beremo, da so učenci "bili stanoviti v nauku apostolov (učiteljska služba), v bratski skupnosti (pastirska služba), v lomljenju kruha in molitvah (posvečevalna služba)" (Apd 2,42). Tako so izpolnjevali naročila vseh treh služb, ki jih je Kristus prevzel iz Stare zaveze: "Kdor ima ušesa za poslušanje, naj posluša!" (5 Mz 6,4; Mt 11,15); "ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!" (3 Mz 19,18; Mt 22,39); "ljubi Gospoda, svojega Boga!" (5 Mz 6,5; Mt 22,37).

Kristus je s svojo žrtvijo in vstajenjem vse starozavezne dejavnosti dopolnil zlasti s tem, da jim je vdihnil svojega Svetega Duha in jih tako napolnil z novo vsebino. To resnico najlepše razodeva obred judovske velikonočne večerje, ki ga je Kristus iz zahvale za rešitev ljudstva iz Egipta predelal v zahvalo za rešitev ljudstva iz sužnosti greha. Tako so tudi apostoli polnili z novo vero poučevanje v templju (Apd 5,21); tako so učenci, prežeti z novim upanjem, izročali svoje imetje bratski skupnosti (Apd 2,45); in tako so se polni nove ljubezni vsi shajali k prenovljeni velikonočni večerji in zahvali pri lomljenju kruha (Apd 2,46). Ni težko verjeti in razumeti, da so se nove skupnosti rojevale s hudimi porokami krči in da so ti premiki povzročali številne žgoče bolečine. Samo najbolj predani in Božjemu Duhu najbolj poslušni možje so znali povleči pravilne poteze in reševati oba, mater in otroka, judinjo in kristjana. Največji mojster in izvedenec v teh vprašanjih pa je bil vsekakor apostol Pavel, čigar rojstno leto slavimo, farizej in cestinar, goreč za postavo in učitelj narodov. V berilih iz pisma Hebrejcem spoznavamo predvsem, kako se je z novo vsebi-

no napolnila duhovniška in svečeniška služba, kako so daritve Stare zaveze prešle v daritev Nove zaveze. Kristus, žrtvovano jagnje, je osvetlil vse dejavnosti Stare zaveze s popolnoma novimi spoznanji. Hitro so se na vso moč zaostri la zlasti vprašanja glede postave, glede obreze, glede daritev. Vpričo Kristusove izpolnitve postave, vpričo Kristusovega znamenja obreze, vpričo Kristusove daritve, so vse judovske dejavnosti zbledele in izvoljeno ljudstvo, ki je do Kristusa imelo vodilno vlogo, je pred veličino Kristusove žrtve postalo skoraj izenačeno s pagani. Judovska postava in obreza in daritve so imeli in lahko še vedno imajo svojo vlogo in svoj smisel, vendar ga imajo samo, če se izvajajo po Kristusu in v njegovem Svetem Duhu. Slep zagledanost v postavo, v obrezo, v daritve, pa pelje v magijo in samoreševanje. Če pa se človek lahko reši sam od sebe, čemu potem sploh Kristusova strašna žrtve? Tako imamo v Pavlovih pismih in v pismih njegovih naslednikov številne ocene, ki se med seboj zelo razlikujejo in na prvi pogled celo nasprotujejo. Na eni strani imamo ostre trditve, ki povsem izničujejo vrednost judovske postave

(Rim 7,6) in obreze (1 Kor 7,19) in daritev (Heb 10,11), na drugi strani pa blažje razlage, s katerimi se vsem trem dejavnostim priznava ustreznost vrednosti in veljave, predvsem če so znamenja in podobe prihajajočih Kristusovih dobrin. Nekaj primerov: Rimljanom Pavel pojasnjuje razliko med pravičnostjo po delih postave in po postavi vere (Rim 3,27), Galačane svari, naj jim svoboda od postave ne postane pretveza za mesenost (Gal 5,13-14), in Timoteju priznava, da je postava dobra, če se je kdo prav drži (1 Tim 1,8); Pavel sam obreže Timoteja (Apd 16,3) in priznava veljavnost obreze Rimljanom (Rim 2,25) in Korinčanom (1 Kor 7,18); Hebrejcem priznava, da imajo judovske daritve določeno posvetilno (Heb 9,13) in očiščevalno moč (Heb 9,23). Kakor Kristus tudi apostol Pavel ničesar ne razveljavlja, temveč vse samo dopolnjuje in nadomešča z boljšim in bolj popolnim. Vprašanje obreze nam prebujajo vest, koliko smo tudi sami le otopeli pripadniki svoje vere in koliko se resnično odzivamo na Gospodove zahteve in navdih. Vprašanje rešitve po delih postave postavlja na tehtnico, koliko se zanašamo le na svoje delo in zasluge in koliko v resnici zupamo v Božjo pomoč in njegovo dobroto. Vprašanje daritev terja od nas odgovor, v kolikšni meri so naše daritve pristne zahvale Gospodu in koliko je v njih preračunljivost in skopost. Prosimo Gospoda, naj obreže naša srca, da bomo občutljivi za njegova vabila. Naj svoje postave položi v naša srca, da bomo sprejemali njegovo besedo. Naj nam da spoznati veličino in vrednost daritve in žrtve, da bomo hvaležno jemali nase njegov jarem in našli pokoj svoji duši.

DRAGA 2009 Dr. Edvard Kovač o postkrščanski eri

Čas velike možnosti za novo svežino krščanstva

Po sedemnajstih letih je letos kot predavatelj na študijskih dnevih Draga 2009 na Opčinah spet nastopil frančiškan, teolog in filozof dr. Edvard Kovač. Znani strokovnjak za filozofsko antropologijo in etiko, postmoderno družbo in sodobno filozofijo je 6. septembra izpostavil nekatere izjemno zanimive vidike med našimi verniki morda premalo poznane teme: *Postkrščanska era ali vek novega krščanstva?*

Da bi Draga še naprej uspevala, "vzdržala svojo kvaliteto in krščansko sled na Slovenskem", je v svoji pozdravni misli zaželel pobudnikom Andrej Capuder, ki je kot veleposlanik RS v Rimu ob izteku svojega mandata podal strnjen obračun odnosov med Italijo in Slovenijo. Predavatelja prof. Kovač kot profesorja, pisatelja in filozofa, ki v sebi združuje različne tokove evropske misli, je nato predstavil Martin Breclj, ki je uvodoma tudi nazorno spregovoril o razmerju med krščanstvom in postkrščanstvom. Ali 21. stoletje sploh obstaja, se je v začetku vprašal dr. Kovač. Znamenit je namreč stavek politika in humanista Andreja Malrauxa, ki je dejal, da bo 21. stol. religiozno ali pa ga ne bo. Ob velikem upadanj verske prakse, ko se po nekaterih evropskih državah odstotek nedeljskih vernikov giblje okoli 3%, ko večina Evropejcev postaja nekatehiziranih, ko se ukinjajo župnije, cerkve postajajo razstavni prostori, se praznijo semenišča in ko tudi po tradicionalno katoliških državah zmaga sekularizacija, se lahko res vprašamo, ali sploh še obstaja 21. stol. in, če še, kako dolgo še. Evropske raziskave o vernosti kažejo na to, da v Sloveniji poznamo podoben proces, le da je ta v časovnem zamiku. Skoraj imamo občutek, da se uredničujejo apokaliptične napovedi. "Preroki nesreče imajo lahko delo, ko nam razkrivajo našo duhovno bedo in moralno uboštvo, saj se je vendarle podrl stari svet vrednot in nove vrednote se še niso razjasnile, kaj šele uveljavile". Slutnjam groze in strahu pred jutrišnjim dnevom zapadajo številne verske ločine, pa tudi določena duhovna gibanja, ki se potrjujejo s privatnimi razodetji in kvazi-mističnimi pojavi. V tradicionalnih krogih krščanskih Cerkva "apokaliptična literatura ne zmaguje, toda tema o izginotju vere in krščanstva ni nadomeščena z novim zanosom nove verske kulture, temveč s pojmom male črede, ki pristaja na getoizacijo". Ti krogi so blizu fundamentalističnemu občutju in zahtevajo ostro izoblikovano doktrino ter strog moralni nauk. Ne zanimalo se za 21. stoletje, ki je v moralnem, kulturnem in ekonomskem razkroju. Ta getoizacija ne priznava profani kulturi nikakršne vrednosti, ni dialoška. Gre za intimistično duhovno držo, za duhovnost, ki odklanja razumsko obravnavo verskih tem in gre v novi pietizem, v čustveno-duhovno razpoloženjskost, ki naj bi bila edina pristna duhovnost.

Široka zasidranost krščanstva v javno-političnem, kulturno-ustvarjalnem in duhovno-družinskem življenju se zmanjšuje. Zakramentalnega življenja je vedno manj, občutek pripadnosti Cerkvi se zmanjšuje. Zato nekateri napovedujejo ne le usahnitev evropskega krščanstva, ampak tudi dokončen propad evropske civilizacije in njene duhovne kulture.

Ali se začenja Evropa novodobnih neevropskih barbarskih narodov? Govori se o krizi evropske zavesti, upehanosti. Dobivamo občutek, da se na višji ravni znova odvija 4. in 5. stol. po Kr., ko se je svet antične kulture sesul in so Evropo preplavili novi narodi. Populacija, ki danes prihaja na staro celino, je veliko bolj trdoživa, družine so številnejše, a njihove življenjske navade se težko spajajo z našim načinom življenja. Nova ljudstva niso brez kulture, ta je le drugačna, zato niso več barbari. Do prejšnjega stoletja je bila Evropa sposobna vključiti vase vse prišleke; položaj se je nato nadvse spremenil. Sprejela je tolikšen naval ljudstev, da jih enostavno ni zmožna več vključiti v svoj utrip

Martin Breclj in predavatelj Edvard Kovač (foto DPD)

življenja. To pa zato, ker ni sposobna medkulturnega dialoga, kajti ta pomeni predvsem medverski dialog. Stik z drugače ali drugovernimi sili k verski prebuditvi in morda k notranjemu prebujenju lastne vernosti; vse to pa nikakor ne more biti množični pojav. Če je ob koncu antike krščanstvo nastopalo kot nova religijska kultura z zdravim moralnostjo, ki je ponesla antiko novim ljudstvom, je danes krščanstvo na družbeni in kulturni ravni tako šibko, da ne more predati novim narodom dosežkov naše civilizacije (človekove pravice, demokracija itd.). Z druge strani samozavest novih ljudstev ne izhaja iz njihove vojaške moči, ampak iz visoke podobe o lastni moralnosti. V Evropo stopajo kot moralni rešitelji, ki dekadenci prinašajo novega duha in novo vero. "Našo strpnost, sekularnost in laičnost razumejo muslimanski narodi kot hibo, odsotnost duhovne in moralne kulture".

Je torej krščanska vera steza, po kateri zapuščamo religijo? Z našo tehnološko civilizacijo je svet postal odčaran, zato potrebujemo novo tolažbo in duhovne razsežnosti. Odtod želja po transcendentni meditaciji, spoznavanju globin samega sebe preko dojemanja duhovnih energij itd. Nova duhovnost ni veroizpovedna, ampak nastopa kot življenjska modrost, s katero se mora spoprijeti vsak sam. "Danes se nasproti krščanstva ne postavlja več ateizem, ampak duhovnost, ki krščanstva in monoteizma ne potrebuje več". Moderni subjekt je prišel do zrelosti, ko zavrača duhovni svet in hoče stopati naprej sam. Krščanska religija je omogočila postmodernemu človeku, da živi svojo duhovnost tudi brez religije.

Temeljne vrednote krščanstva je civilna družba sprejela; tudi najbolj laična evropska družba je še vedno krščanska, sicer pa na anoniimen način. Krščansko obzorje duha nima več izključujočnosti. Z druge strani nova duhovnost nima nikakršne zadrege pojavljati se v javnosti. Vernik 21. stol. je "iskalec in romar", ki ne roma po sve-

tih krajih, ampak od vere do vere, od tradicije do tradicije. Kakšen je odgovor Cerkve na pojave take vernosti? Ena pot bi bila uveljavljanje lastnega geta z močno doktrino ali strogimi etičnimi zahtevami, kar pa bi pomenilo odreči se razumu, iti v pietizem ali v smer fundamentalizma. Obstaja tudi rešitev resignacije, češ da je krščanstvo predalo antične vrednote Evropi in jo obogatilo z biblično etiko; zdaj pa je čas, da umre in prepusti mesto drugačni vernosti. "Osebnostno menim", je povedal dr. Kovač, da "vse te rešitve vodijo v samoukinjanje krščanstva". Sam se odloča za novo hipotezo, ki se ponuja kot najbolj dosledna s krščanskim izročilom: "današnji čas je obdobje ve-

like možnosti za novo svežino krščanstva". To ne bo izključujoče, ampak bo sobivalo z ostalimi oblikami krščanstva.

Kakšna praksa, kakšna duhovnost se predstavlja današnjemu kristjanu? Postmoderni trenutek pomeni ponovno ovrednotenje duhovnosti, več kot sentimentalizem, mišljenje, ki človeka bogati, ga odpira drugemu in sili na pot iskanja, pustolovščine misli in duha. Verska praksa se ne zmanjšuje, ampak se spreminja. V Franciji npr. upada število nedeljkov, večja pa se številno obiskovalcev duhovnih vaj. Poleg kontemplativnih samostanov so vitalni deli Cerkve duhovno-prenoviteljske in karizmatične molitvene skupine. Krščanska duhovnost se tudi v postmodernem občutju odpira drugemu, s tem pa tudi etičnim zahtevam. Pristno verovanje vodi v prijateljski odnos, v radostno odrešenje. "Kristus je oznanjal evangelij, ne morale". Razodel pa se je kot globoko etična osebnost, ki je imel velik smisel za uboge in zatirane, za odpuščanje in ljubezen. Krščanstvo omogoča svobodo novodobnega subjekta, ki bo etično tako visok, da bo lahko kritiziral moralnost in vrednote današnje družbe, jih postavljal na glavo in prekučnil. Krščanska etika ni strategija do lastne sreče, ampak zahteva po sreči drugega; "v tem je lepota krščanske etike in morale". Postmodernemu kristjanu zato etičnost ni odvrtna uзда, pač pa klic svobode od sebe samega, svobode, ki ga bo pripeljala k sreči drugega in z drugim. Večina mladih danes doživlja zadovoljstvo, ko so med prijatelji. Prijateljstvo jim pomeni iskreno besedo, iskristnost, pristnost in domiselnost. "Generacija, ki prihaja za nami, ni nesrečna ali nevarna". Želi si duhovnih pustolovščin, ne želi si biti sama. Želi si prijateljstva. Tudi z Bogom. Svežina novega krščanstva jim lahko pomaga, da se ne srečujejo samo z neosebnimi energijami, ampak z lepoto, ki presegajo njihovo domišljijo, z Nekom, ki jim je intimnejši, kot so oni sami, in jih bo peljal, kamor jih ne more nobena tehnika. / DD

DRAGA 2009 Nedeljska maša

O krščanskih koreninah moramo pogumno pričevati

Nedeljsko mašo je 6. septembra za udeležence študijskih dni Draga 2009 tudi letos daroval tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, velik prijatelj Slovencev. Pri mašni daritvi pred prvim jutranjim predavanjem v velikem šotoru v parku Finžgarjevega doma na Opčinah so z njim somaševali g. Stanko Janežič, p. Edvard Kovač in izseljenski duhovnik Pavel Uršič.

Številnim navzočim je v homiliji najprej izrazil svoj pozdrav miru. Mir je namreč tisti, ki ustvarja eno samo družino, povezano v ljubezni, je rekel. Nato je spregovoril o sporočilu beril, povzetih po preroku Izaiji in evangeliju po Marku, ter ju aktualiziral v zvezi s stvarnostjo, v kateri živimo. Izaija je pozival ljudstvo, ki je doživljalo trenutke globoke politične, verske in moralne krize, zaskrbljenosti in zbežanosti, naj zaupa v prihodnost. "Ljudstvo lahko še vedno računa na zavezo svojega Gospoda". Bodite močni, nikar se ne bojte, glejte, vaš Bog prihaja, da vas reši! Bog ne pozabi svojega ljudstva; tisti, ki hodi v temi, bo zagledal veliko luč. To resnično upanje potrjuje Jezusova gesta, o kateri govori evangelij po Marku. Ne smemo zanikati, da živimo v času zatemnitve velikih vrednot, zasidranih v veri, ki je stavila svoje zaupanje v Boga in je od Boga sprejemala navdih in moč. Omenil je judovsko-krščanske korenine evropske civilizacije in kulture, ki sicer niso našle dolžnega in pravičnega posluha pri osnutku evropske ustave, predvsem zato, da bi poudaril, kako je kultura brez duše osnovana na šibki misli in življenjskih navadah, ki se vedno bolj širijo in nasprotujejo verskim in kulturnim tradicijam naših držav. Resno nas zaskrblja, ko ugotavljamo, da se sprejemajo navade, ki npr. zanikajo vrednote življenja od spočetja do naravne smrti, dostojanstvo človeške osebe, edinstvo družine itd. Papež Benedikt XVI. je več kot enkrat odkrival vzrok tega delikatnega stanja v Evropi v tem, da se odklanja Bog in posledično etična osnova človeškega življenja. V to nevarnost se podajamo vsi skupaj. Prevzeti si moramo odgovornost; "ni, da moramo braniti neko versko vrednoto, ampak duhovno in kulturno tradicijo narodov, ki so v njej našli svoj navdih in sedaj tvorijo Evropsko unijo". Tvegamo namreč, da bodo različne narodne identitete, namesto da bi ustvarile neko soudeleženo bogstvo po sprejemanju medsebojne izmenjave, končale tako, da bodo izginile v neki splošni evropski kulturi. Papež tudi pravi, da kulturni eklektizem, kjer se kulture imajo za enakovredne, pospešuje relativizem, kulturno homologacijo in plitvino. Moralne in kulturne vrednote posameznih ljudstev se posredujejo preko narodnih jezikov. Če bo Evropa poplavitla različne kulture in jih ne bo priznala ter ovrednotila kot tudi dopustila zameglitev, če ne celo izginotje krščanskih korenin, bo to Evropa brez duše. Četudi bi bila Evropa gluha glede lastne zgodovine in stare krščanske tradicije, "ne moremo in ne smemo molčati". Nasprotno, o naših krščanskih koreninah moramo

Foto DPD

pogumno in jasno pričevati. Nekdanji britanski premier Tony Blair, ki se je nedavno spreobrnul v katoliško vero, je izjavil, da moramo biti ponosni na kulturno preteklost svojih krščanskih korenin. To je tudi dolžnost kristjanov in vseh, ki imamo dar vere ter ljubimo duhovno tradicijo svojega ljudstva, ki je iz te vere

zajemalo in še vedno zajema smisel in lepoto življenja. Med mašo, ki jo je obogatilo ljudsko petje ob orgljanju Iztoka Cergola, se je Sergij Pahor v imenu prirediteljev Drage prisrčno zahvalil škofu Ravignaniju, ki se bo kmalu upokojil, za njegovo večletno podporo in prijateljstvo.

Kratki

Predstavitev pobud ob 10-letnici škofovskega posvečenja msgr. Dina De Antonija

V petek, 4. septembra, so v prostorih goriške nadškofije predstavili sklop pobud ob desetletnici škofovskega posvečenja goriškega nadškofa Dina De Antonija. Tiskovno konferenco je uvedel Mauro Ungaro, urednik tednika Voce Isontina, pobude pa sta predstavila nadškofijski generalni vikar msgr. Adelchi Cabass in oglejski duhovnik g. Michele Centomo.

Prva od treh pobud bo na vrsti v petek, 18. septembra, v goriški stolnici. Ob 19.30 bodo slovesne večernice. Vodil jih bo kardinal

Ennio Antonelli, ki bo imel ob 20.30 v goriškem avditoriju Lectio magistris "Škofijsko delovanje v krajevni Cerkvi po Drugem vatikanskem koncilu". V torek, 22. septembra, se bodo v nadškofijski palači s škofom srečale krajevne politične, civilne in vojaške oblasti. Sklep praznovanj bo v nedeljo, 27. septembra, s sv. mašo v oglejski baziliki ob 17.00. Sv. mašo bo daroval nadškof Dino De Antoni ob prisotnosti škofov iz naše dežele in bližnje Slovenije. Homilijo bo ob tej priložnosti imel tržaški škof Evgen Ravignani.

Ob desetletnici škofovskega posvečenja bo nadškof msgr. Dino De Antoni odgovarjal na novinarska vprašanja na tiskovni konferenci v petek, 11. septembra, ob 11.30. / AČ

Osrednje vseslovensko Slomškovo slavlje

Osrednje vseslovensko slavlje ob 150. obletnici Slomškovega prihoda v Maribor (4.9.1859) in 10. obletnici Slomškove beatifikacije (19.9.1999) bo 26. septembra 2009 ob 12. uri na nogometnem stadionu Ljudski vrt v Mariboru. Somaševaje škofov in duhovnikov bo vodil msgr. dr. Santos Abril y Castello, apostolski nuncij v Sloveniji. Program: od 9. do 11.30 ure v stolnici na Slomškovem grobu in pred Najsvetejšim molitev za Slomškovo kanonizacijo, ki jo vodi Prenova v Duhu v sodelovanju z drugimi duhovnimi gibanji. Podobno molitveno srečanje bo tudi v frančiškanski baziliki od 9. do 11.30 ure si bodo romarji lahko ogledali posebno razstavo o Slomšku, ki jo pripravi Nadškofijski arhiv v Ars Sakra, ob 9. in 10. uri bodo v Slomškovi dvorani vrteli dokumentarni film o Slomšku. Ob 11. uri bo pripravljali duhovni program na stadionu. Poseben program Radia Ognjišče se bo začel ob 11. uri. Slomškova založba bo skupaj z drugimi založbami pripravila stojnice s knjigami o Slomšku in s spominki za romarje. Sprejemalni program bo potekal tudi v stolnici, pri frančiškanih in v Slomškovi dvorani. Ob 12. uri bo sveta maša na stadionu. Od 15. do 18. ure ponovno molitev za Slomškovo kanonizacijo v stolnici, na Slomškovem grobu, pred Najsvetejšim. Ob 15. uri ponovno možen ogled dokumentarnega filma o Slomšku v Slomškovi dvorani.

Kratki

Devinski birmanci na Sveti Gori

V nedeljo, 30. avgusta, je bilo v devinski cerkvi spet polno ljudi, tako da se nam je zdelo, da smo že sredi šolskega leta, ko je pri maši veliko otrok s svojimi starši. Tudi zapeli smo za uvod, saj smo se zbrali birmanci, ki smo se s svojimi starši in nekaterimi botri odpravljali na Sveto Goro. Naš župnik g. Giorgio Giannini in katehistinja Olga sta namreč želela s tem začeti ta zadnji mesec, ki nas ločuje do prejetja svete birmе. Z njima smo prehodili dolgo pot od tretjega razreda osnovne šole, ko sta nas pripravljala na sprejetje zakramenta sprave, do priprav na sprejetje svetega obhajila in sedaj še zakramenta potrditve, sv.

birmе. V tem smislu nas je g. Giannini med mašo tudi nagovoril, saj je v svoji pridigi izrečno govoril prav o tem zakramentu, o pomenu prihoda Svetega Duha in o tem, da Bog od nas pričakuje določen odgovor. Tako je govoril o težavah in milosti verovanja, ki nam pomaga, da razumemo, kaj je prav in resnično, da skušamo razumeti, kaj pomeni ljubiti Boga in bližnjega in da ne delamo razlik med ljudmi, da ob tem pomislimo tudi, kdo so naši bližnji, tudi starši in drugi, ki so ob nas, ter da je važno, da imamo radi tudi sebe, v smislu, da bomo delali vse, kar lahko koristi naši duši in našemu telesu. Pa smo se nato odpravili proti Sveti Gori. Avtomobile smo pustili pri prvem križu in se po stezi odpravili na goro. Hoja je bila prijetna, na Goriškem je tisti večer prej deževalo in je kar hladno pihalo. Gozd pa nam je ponujal tudi robidnice in drnjule, pa čeprav so še malo vezale po ustih. Ko smo prišli na vrh, smo se najprej lepo razgledali naokrog, saj je s Svete Gore res enkratno razgled. Videli smo morje, izliv Soče, Grmado, pod njo zaslutili naše vasi. Proti zahodu in severu pa smo občudovali Brda in Matajur, Kobariški Stol, Krn in vse ostale gore, ki jim niti odrasli niso znali imena. Pod nami še zelena Banjška planota, v dolini pa Grgar. Lepo je bilo pomalicati in se razgledovati. Čakal nas je še delovni del romanja. Tako smo si ogledali pretresljivo razstavo o preganjanju Cerkve na Slovenskem po drugi svetovni vojni, od seznama umorjenih duhovnikov, do v povelje zavitega škofa Volka, ki so ga zažgali v Novem mestu ter slike uničenih cerkev. Razdelili smo se nato na dve skupini. Starši in tisti botri, ki so prišli z nami, so se zbrali posebej, da so se seznanili z organizacijskimi vidiki in da so pripravili nekaj prošenj za zaključno molitev, mi pa smo v svoji skupini govorili o tem, kaj nam pomeni sveta birma, in prav tako pripravili nekaj prošenj. Nato smo se odpravili v cerkev in končno v kapelo prikazovanja za glavnim oltarjem, kjer smo se, ob petju in branju odlomkov iz Apostolskih del, zamislili o pomenu sedmih darov Svetega duha. Ob vsakem je eden izmed nas prižgal svečko na oltarju, da je s svojim plamečkom simbolizirala modrost, ustrežljivost, blagost, potrpežljivost, stanovitnost, veselje in mir. Z molitvijo prošelj in pesmijo smo se nato poslovili od Svetogorske Matere božje in se z lepimi občutki vrnili domov. Vsi smo si na koncu od slovesu želeli, da bi se taka človeško lepa in duhovno bogata srečanja še nadaljevala tudi po birmi. / NA-NI

Obisk pri goriškem kvestorju

Goriški kvestor Antonio Truzzi, ki je gotovo človek, s katerim se je potrebno pogovoriti, če želimo vsaj približno poznati dejansko stanje v Gorici, je odgovorna urednika tehnikov Voce Isontina in Novi glas, Maura Ungara in Jurija Paljka, minuli teden zadržal na prijateljskem klepetu, med katerim je prikazal svoje in napore goriške kvesture, da bi predvsem mlade ljudi, dijake in

Foto JMP

študente, a tudi mlajše šolarje, poučili o raznih nevarnostih, predvsem o izjemni škodljivosti mamil. Kvestor Truzzi je mnenja, da bi se morali o vseh težavah pogovarjati na odprt in prijazen način, svet je namreč eden in isti za vse, ki v njem živimo.

Ob 50-letnici Zveze slovenske katoliške prosvete

Z mladostnim zanosom se snuje nova opereta

Kot velevala že dokaj trdno zakoreninjena tradicija, bo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice ob proslavljanju pol stoletja dolge, z živahno ustvarjalnostjo zaznamovane poti postavila na oder opereto Grofica Marica madžarskega glasbenika Emmericha Kalmana. Kot so ob 40-letnici Zveze pevski, gledališki in glasbeni navdušenci, člani raznih društev, ki sestavljajo bogohotno krošnjo Zvezinega, v slovenski humus trdno vraščenega "viharnika", in z ljubiteljsko zagnanostjo razdajajo svoje znanje, predvsem pa proste ure v pevskih zborih, dramskih in glasbenih skupinah, s svežim ustvarjalnim nabojem, v režiji Adrijana Rustje in dirigenta Hilarija Lavrenčiča, oživili opereto Hmeljska princesa in jo uspešno prestavili v naš prostor, tako se tudi za letošnji okrogli jubilej mladi pa tudi že zreli odrski ustvarjalci vneta pripravljajo na odru Kulturnega centra Lojze Bratuž. Tudi tokrat je upravljanje taktirske palčice vodstvo Zveze prepustilo Hilariju Lavrenčiču, ki si je v več kot dvajsetletni izkušnji v tržaškem gledališču Verdi nabral veliko dragocenih izkušenj kot korepetitor in asistent tudi pri postavitvah te zelo priljubljene glasbene zvrsti, ki jo še posebno širša publika vse-

lej sprejema z velikim odobravanjem. Za režijske vaje je prijel Emil Aberšek, naš "stari" gledališki znanec, ki je vidno sled pustil s svojim dolgoletnim režijskim de-

Emil Aberšek

lom v dramskem odseku PD Štandrez, z operetnim žanrom pa se je zelo uspešno soočil l. 1996, ko je ob odprtju Kulturnega centra Lojze Bratuž v njegovi režiji na prenovljenem odru iskro zaživel operetni splet Pri belem konjičku. Po dveh junijskih srečanjih so se intenzivne vaje za to novo odsko preizkušnjo začele konec avgusta. In prav na eni izmed prvih vaj smo zmotili glavne ustvarjalce predstave, ki so nam prijazno naklonili nekaj dragocenih minut. Dirigent Hilarij Lavrenčič je

povedal, da so šele na začetku študija te operete, ki jo sam zelo dobro pozna, saj se je z njo že srečal kot baletni pianist in kot asistent nemškega dirigenta. Z zasedbo je zelo zadovoljen, čeprav so morali prezasesti tenorista. Oba glavna protagonist sta mlada pevca iz profesionalnih vrst. Glavna vloga,

Hilarij Lavrenčič

grofica Marica, zahteva barvan sopranski glas, Tassilo pa lirčni tenor. Kot vse operete se tudi ta srečno konča. V njej je seveda tudi zbor, saj pevci v vlogah domačinov, vaščanov sooblikujejo praznik, zaroko grofice Marice, ki si jo sama izmisli, da bi pregnala nadležne snubce. Žal pa se na izmišljeno ime zaročenca odzove realna oseba, prodajalec prašičev, in zgodba se začne humorno zapletati. V glasbeno partituro, ki jo je napisal Kalman, skupaj z Leharjem, velikan te zvrsti na

Madžarskem, Lavrenčič ni veliko posegel, le nekatere dele je malce skrajšal, saj je opereta v treh dejanjih kar dolga. Kljub krajšanju bo trajala okrog dve uri. Po prvem dejanju bo kratek odmor, med drugim in in tretjim pa bo le premor za bliskovito menjavo scene. Lavrenčič je naglasil, da je v delu veliko ljudskega melosa s ciganskim poudarkom. Prav zaradi tega mora opereta zadihati v ljudskem duhu. Prisotnost ciganov in vina tokaj - po mnenju dirigenta - obarva njeno tematiko v sodobne tone. Čeprav v določenih trenutkih prehaja skoro v opero, bo poudarek na njenih komičnih tonih, tako da bo celota izzvenela humorno. Lavrenčič je še podčrtal, da so za glasbo Kalmana, ki je zelo več pisec tovrstnega glasbenega žanra - pri njegovih delih je vse jasno, točno zapisano -, tipični dolgi finali, v katerih se spleta vse teme. Glasba pa je napisana tako, da zahteva popoln orkestrski zven. Da bo tako, bo poskrbel orkester ArsAtelier, ki združuje različne glasbenike iz naše dežele.

Režiser Emil Aberšek je navdušen dejal, da se je lotil dela z velikim veseljem, prav takim, kot veje iz operete, kjer se v folklornem vzdušju pretaka ciganska kri, pa tudi z zavestjo, da bi opereta kar zahtevala. Ob glavni zgodbi je še veliko drugega dogajanja. Aberšek se je v sozvočju z dirigentom odločil v postavitvi poudariti komično stran, zato upa, da bo celota kar zabavna. Zasedba je po njegovem vrhunska.

/ dalje str. 9
Iva Koršič

Pilonova galerija v Ajdovščini
Razstava Goriški likovni krog

Pilonova galerija Ajdovščina je ob 30. obletnici Kogojevih dni pripravila dve razstavi pod skupnim naslovom Goriški likovni krog. Likovna razstava Goriški krog se osredotoča na glavne protagoniste goriške likovne umetnosti v času med obema vojnama, razstava Slovenski tisk v Gorici 1918-1940 pa je usmerjena v bogato ilustratorsko in grafično ter oblikoval-

Venio Pilon: portret slikarja Ivana Čarga, 1924

sko dejavnost tega časa in ima poleg ožjega likovnega tudi zgodovinsko-dokumentarni odtonek. Goriški krog je v strokovni literaturi pojem, ki se vrti okrog vodilne trojice slovenskih likovnih umetnikov v tem prostoru: Venio Pilon, Lojze Spazzapan in Ivan Čargo. Likovna razstava je posvečena prav trem pomembnim avantgardistom, razstavljena pa bodo njihova dela iz zbirke Pilonove galerije in zasebne zbirke dr. Vanje Lokar iz Trsta. Posebna pozornost je na-

menjena Ivanu Čargu, saj bo na ogled nekaj njegovih stvaritev, ki doslej še niso bile predstavljene javnosti; za to priložnost so še posebej pomembni veduta Kanala ter dve deli, v enem Čargo koketira s futurizmom, saj je bil prav on tisti slovenski umetnik, ki se je temu avantgardnemu toku najbolj približal. Med razstavljenimi deli prevladujejo portreti, ki so svojevrstni dokument tistega časa, umetniki so se namreč pogosto medsebojno portretirali in v podobo ujeli tudi svojo širšo družbo, ostale kulturnike, kratka Goriški krog. Na ogled bo tudi nekaj krajin naštetih umetnikov. Goriški kulturni krog so poleg treh največjih tvorili še ostali, med njimi prefirjeni

portretist Avgust Bucik, ilustratorji Milko Bambič, Jože Srebrnič, Julče Božič ter tudi mlajši Rudolf Sakšida, skratka generacija, ki se šola v različnih evropskih mestih, žal pa le peščica njih ostane v Gorici, večina se ob naraščajoči politični zaostritvi odloči za dokončen odhod iz rojstnih krajev. Ti umetniki so zastopani na razstavi knjižne ilustracije in opreme. Poseben pregled je usmer-

jen v obravnavo letnih koledarjev dveh izstopajočih založb, Goriške Mohorjeve družbe (GMD) in Goriške matice (GM), nosilec osrednjega kulturnega, izobraževalnega ter narodnozavednega pomena v medvojnem obdobju na Goriškem. V našem primeru pa predvsem eno redkih, če ne edinih vitalnih področij goriškega likovnega življenja takratnega časa. Te publikacije najbolj splošne narave so bile tudi nosilke pomembnih likovnih novosti in najbolj kvalitetnega oblikovanja svojega časa. Napredni uredniki in opremljevalci primorskih koledarjev so se zavedali pomena uvajanja novosti in redne menjave grafične podobe. Za opremo koledarjev so zaposlili najboljše iz domačega, primorskega okolja ali rodu; Tržčana Avgusta Bucika in Milka Bambiča, goriške umetnike Julčeta Božiča, Lojzeta Spazzapana, Jožeta Srebrniča, Sašo Šantla ter v Sežani rojeno Ksenijo Prunkovo. Ozrli so se tudi čez mejo, v središče Slovenije, kjer so delovali že uveljavljeni ilustratorji, kot so

Anton Koželj in Maksim Gaspari ali France Gorše, Mara in Tone Kralj, ki jih je Primorska v času med obema vojnoma z veseljem posvojila; predvsem k slednjim se je bolj nagibala GMD. Petnajst lokalnih, gostujočih avtorjev ter tistih, za krajši čas prisotnih na Goriškem, ki je v 20. in 30. letih skrbelo za grafično in likovno opremo koledarjev GM in GMD, je odlikovalo prezez tedanje pluralne umetniške atmosfere in raznolikih usmeritev. Njihov slogovni lok se namreč pne od preverjenih realističnih, "vesnarskih" temeljev s pridihom secesije in impresionizma, ki jih zastopajo starejše generacije z Gasparijem, Šantlom, Koželjem in Bucikom na čelu, do modernejših ekspresionističnih in "novostvarnostnih" tendenc, ki so v naše kraje prodrle preko gostujočih zakoncev Kralj in Goršeta, ter čiste avantgarde, izhajajoče iz živahnega vrenja mladih umetniških talentov v samem osrčju Gorice, ki jo v koledarsko opremo vnese Spazzapan. Ob razstavi bo izšel tudi obsežen katalog Slovenski tisk v Gorici/La stampa slovena a Gorizia 1918-1940 s tekstoma dr. Irene Mislej in Maje Marinkovske in barvnimi reprodukcijami. Likovno razstavo pa spremlja zloženska Goriški likovni krog.

Slovesnosti ob 100-letnici prvega poleta Ede 5

Novogoričani in Goričani so bratoma Rusjan izkazali zasluženost pozornost

Zagotovo so, a jih verjetno ni veliko, tisti, ki minuli konec tedna na območju obeh Goric niso vsaj enkrat slišali besede oziroma priimka Rusjan. Bratoma Rusjan in spominu na stoletnico prvega slovenskega poleta z motornim letalom, ki sta ga 25. novembra 1909 "zakrivila" prav Edvard, ki je postal kot pilot bolj znan, in starejši Josip, ki je bil vrsto let pomaknjen v bratovo senco, je bila posvečena cela vrsta dogodkov. Niz se je začel s petkovim slavnostnim sprejemom župana Mestne občine Nova Gorica ob občinskem prazniku in slovesnosti ob 100-letnici velikega jubileja, ki je potekala v Slovenskem narodnem gledališču v Novi Gorici. Ob tej priložnosti je bil prikazan tudi film *Leteča brata Rusjan* v režiji Borisa Palčiča. Tudi sobotna slavnostna seja mestnega sveta ob občinskem prazniku v veliki dvorani novogoriške občine ni šla mimo brez omembe bratov Rusjan in njunega izjemnega dosežka. Župan Mirko Brulc je v slavnostnem govoru poudaril, da Mestna občina sledi poti znanja in napredka, novim idejam in drznim rešitvam. "V teh hotenjih se zgledujemo po pogumnih možeh iz naše preteklosti. Med njimi sta zagotovo tudi brata Rusjan, ki s svojo neprecenljivo tehnično in človeško dediščino navdihujeta mlade rodove, s svojo življenjsko filozofijo 'biti vizionar in biti pred časom' pa tudi vsem nam dajeta trdno izhodišče in močno motivacijo pri oblikovanju naših vrednot in postavljanju naših ciljev", je izpostavil Brulc, ki je v nadaljevanju seje podelil priznanja Mestne občine za leto 2009. Najvišje priznanje oz. naziv častnega občana leta 2009 je prejel igralec Aleksander Valič, rojen leta 1919 v Gorici, ki je v bogati karieri na odrih deskah, pred kamero ali mikrofonom odigral več kot 120 najrazličnejših vlog. Ob zaključku seje je na brata Rusjan znova opozorilo svojevrstno presenečenje. Antonio Russo iz goriškega aero-kluba, ki že od leta

1951 izdeluje miniaturna letala, je poskrbel za to, da je eno od njih, težko le 3,5 gramov, poletelo nad glavami svetnikov in svetnic ter povabljenih gostov. Za seboj je vlekel celo transparent z napisom "W sto let Rusjanov". Russo je bil tudi eden od protagonistov odprtja razstave "100 let brnenja na Goriškem nebu" av-

lo modelov letal, ki so jih otroci – zaneslo pa je tudi marsikaterga odraslega – lovili po travniku pred mestno hišo in jih kasneje metali nazaj v nebo. Čezmejna prireditev Vrnitev domov bratov Rusjan je potekala v popoldanskih urah na goriških Rojaj, kjer se je zbrala velika množica, ki je toplo sprejela odk-

Grazia Rusjan in Tomaž Meze (foto DPD)

torja Srečka Gombača v avli mestne hiše. Tam je spustil še precej manjše, le 0,49 gramov težko letalo, ki je kljub majhnosti suvereno zakrožilo po prostoru. Gombač, dober poznavalec bratov Rusjan, in njune zgodbe ter tudi avtor knjige o začetkih motornega letenja med Slovenci, je o razstavi povedal, da temelji predvsem na objavah slovenskih časopisov tistega časa. Nečakino bratov Rusjan, Grazio Rusjan, je prijetno presenetilo dejstvo, da je na razstavi odkrila dve fotografiji svojih stricev, ki ju ni še nikdar videla, ob tej priložnosti pa je pojasnila, da si je že pred desetimi leti zadala nalogo, da je treba v zgodovino pravičnejše umestiti tudi Edvardovega starejšega brata Josipa. Da bi se stoletnica velikega dosežka bratov Rusjan usidrala tudi v spominu mlajših, so na občini poskrbeli s spuščanjem letalskih modelov z vrhnjega nadstropja občinske stavbe. Člani Kluba mladih tehnikov Goriške regije so skozi okna pogladi lepo števi-

ritje spomenika, ki so ga na pobudo društva SKultura 2001 izdelali dijaki šole mozaika iz Spilimberga in likovne akademije iz Ljubljane. Navzoče sta nagovorila izvedenca Carlo D'Agostino in Sandi Škvarč, za njima še Grazia Rusjan, župan Mirko Brulc, predsednik pokrajinske uprave Enrico Gherghetta, v imenu društva SKultura 2001, ki je odigralo odločilno vlogo pri uresničitvi spomenika, pa tudi Marjan Breščak, za njim goriški župan Ettore Romoli. Prisotni so si v bližnjem hangarju lahko ogledali fotograf-

ski razstavi o bratih, ki sta ju pripravili krajevna skupnost Štandrež in ZŠSDI. Premočan veter je žal onemogočil, da bi replika Ede 5 z letališča v Ajdovščini v spremstvu več kot dvajsetih letal aeroklubov z obeh strani meje poletela na Roje, kot je bilo sprva zamisljeno, kar je nekoliko pokvarilo dogodek. Repliko Ede 5 so tja sicer pripeljali, pred odkritjem in po odkritju obeležja pa je letalo, izdelano leta 2000 v Lescach, vendarle poletelo v zrak, resda le za kratek čas in na razdalji le nekaj deset metrov, a ravno toliko kot pred sto leti Edvard Rusjan. 42-letni Tomaž Meze iz Logatca, ki že 15 let pilotira helikopter letalske policijske enote, je bil na Rojaj zvezda številnih udeležencev prireditve z obeh strani meje. Obleden tako kot piloti v začetku 20. stoletja, je kljub burji osrečil marsikoga, ki se je z udeležbo na prireditvi poklonil velikima bratoma. "Izredno sem presenečen, da je Edvardu Rusjanu uspelo poleteti, saj je bil pravzaprav čisti laik na področju konstrukcije, aerodinamike in pilotaže. Ko sem sam prvič sedel v repliko Ede 5, sem imel za seboj okrog štiri tisoč ur letenja in precej izkušenj s področja gradnje in aerodinamike, pa sem imel kljub temu kar veliko težav ali pa vsaj 'rešpekt' do tega letala", je o pogumu bratov Rusjan tik pred drugim kratkim poletom povedal Meze in izrazil upanje, da bodo meteorološke razmere v soboto, 12. septembra, omogočile, da vendarle poleti z ajdovskega letališča proti Rojam in s tem Edo 5 na simboličen način pripelje domov.

Nace Novak

Dve pobudi Mladinskega doma Še Srečanja 2009 in priprava na srednjo šolo

Društvo Mladinski dom je, kot napovedano, tudi ob koncu poletja priredilo prijeten in sproščen teden za otroke - Srečanja 2009. Od 24. avgusta do 4. septembra je 25 otrok iz vrtca in osnovne šole preživel nekaj dni v lepi družbi v čudovitih prostorih Zavoda sv. Družine. V prvem delu jutra so se pod vodstvom animatorjev in pomočnikov pripravljali na skrajšani začetek šolskega leta, nato pa so imeli še dovolj časa na razpolago za veselo in razposajeno igranje. Od 31. avgusta do 4. septembra pa je v učilnicah bližnjega Mladinskega doma potekala priprava osmih petošolcev na vstop v srednjo šolo. Prof. Vanda Sever jih je uvajala v študij italijanske, ob tem pa jim je posredovala kopico dragocenih nasvetov in navodil o tem,

kako naj se v novi šoli vedejo, kakšne so razlike med osnovno in srednjo šolo in pa o metodah učenja. David Bandelj je otrokom osvežil znanje slovenščine, Karmen Lemut matematike, Marianna Kosič angleščine, Simon Peter Leban pa zgodovine. Kot nam je povedal ravnatelj MD Mauro Leban, je namen pobude, ki se uspešno ponavlja že nekaj let, ta, da se otroci ne le pripravijo na vstop v šolo, ki bo od njih zahtevala kaj več, temveč tudi ta, da se postopoma naučijo večje samostojnosti in odgovornosti pri delu. V ponedeljek, 14. septembra, bo ob 18. uri v Mladinskem domu sestanek s starši, ki se ga lahko udeležijo tudi tisti, ki bi se radi vpisali otroke v Mladinski dom v šol. letu 2009-10, kajti prostih je še nekaj mest. Tel. št. 0481 546549 ali mob. št. 328 315040.

Obvestila

Pri sv. Ivanu v Gorici bo v nedeljo, 13. septembra, ob 16.30 praznik sv. birm. Jutranja maša ob 10. uri zato odpade. Spoved za starše, botre in vse druge bo v petek, 11. t. m., po večerni maši ob 19.30.

Slovenski center za glasbeno vzgojo EMIL KOMEL obvešča, da se na sedežu v Gorici pouk začne v ponedeljek, 14. septembra. Prvo srečanje s starši in učenci na podružnicah bo po naslednjem koledarju, kjer sprejemamo še nove vpise: Devin, četrtek 17. septembra, ob 17. uri; Doberdob, torek, 15. septembra, ob 15. uri; Plešivo (osnovna šola), petek, 18. septembra, ob 18.30. Zamudniki se lahko še vpišejo na sedežu v Gorici, Drevored XX. septembra 85, tel. 0481 532163, 0481 547569, od pon. do pet. od 10. do 12. in od 15. do 18. ure.

Dekanija Štandrež vabi na vseslovensko Slomškovo proslavo, ki bo v soboto, 26. septembra, v Mariboru, in na Ptujsko Goro. Avtobus po pobiral romarje po vaseh. Vpisovanje pri Emi, tel. 0481-21361. **Dekanija Štandrež** obvešča, da se bo začel tečaj za slovenske bralce Božje besede (bralce mašnih beril) v sredo, 30. septembra, ob 20. uri v sejni sobi štandreskega župnišča.

ACM iz Trsta vabi na Slomškovo slavo v Maribor ob 10-letnici Slomškove proglasitve za blaženega in 150-letnici škofijskega sedeža v soboto 26. t. m. Vpise sprejema g. Jože Markuža, župnik v Zgoniku, na tel. št. 040-229166. Vpišite se takoj. **SDZPI obvešča**, da poteka vpisovanje na tečaj po višješolski diplomi in sodelovanju s podjetji: Tehnike finančnega posredništva 580 ur (300 ur teorije, 280 ur work experience, štipendija 2,3 evrov za vsako uro prisotnosti na delovni praksi, tečaj brezplačen). Tečaj, ki je financiran s sredstvi Evropskega socialnega sklada, bo potekal na goriškem sedežu SDZPI, Verdijev Korzo 51 v prostorih KB Centra. Rok vpisovanja do 25. septembra 2009. Vpis in dodatne informacije na tel. št. +39 0481 81826 ali go@sdzpi-irisp.it. Več na spletni strani www.sdzpi-irisp.it.

SDZPI obvešča, da poteka vpisovanje na tečaje po univerzitetni diplomi: uporaba načinov in obvladovanje orodij komunikacije (80 ur), priprava turističnih paketov za čezmejno območje in njihova promocija (80 ur), upravljanje informacijske varnosti (60 ur). Brezplačni tečaji, ki so financirani s sredstvi Evropskega socialnega sklada, bodo potekali na goriškem sedežu SDZPI, Verdijev Korzo 51 v prostorih KB Centra. Rok vpisovanja

do 16. oktobra 2009. Vpis in dodatne informacije na tel. št. +39 0481 81826 ali go@sdzpi-irisp.it. Več na spletni strani www.sdzpi-irisp.it.

Združenje prostovoljnih krvodajalcev sekcije Sovodnje ob Soči vabi na baklado, ki bo v petek, 11. septembra, z zbirališčem ob 19.45 v Rupi na plošči, kjer poteka vsakoletni Praznik frtalje, od tod se bodo navzoči v prijateljskem vzdušju udeležili pohoda z baklami po vaških ulicah. Sledita večerja in družabnost. Nabrane prispevke bodo namenili izgradnji stavbe v Avianu Via di Natale 2. Organizatorji toplo vabijo v čim večjem številu.

Sožalje

Ob smrti dragega očeta Zdravka Terčiča izreka svojemu odborniku Marku Terčiču iskreno sožalje Kulturni center Lojze Bratuž.

Čestitke

Maji Jarc, ki je prejšnjo soboto v doberdobski cerkvi stopila na skupno življenjsko pot s svojim izvoljencem Denisom Devetakom, čestitata in voščita veliko sreče Katoliška knjigarna in Katoliško tiskovno društvo.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 11.09.2009 do 17.09.2009)

Radjska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 11. septembra (v studiu Andrej Baucon): Poletni večeri: najboljša domača narodno-zabavna in zabavna glasba turbo dance, vroče novice, zanimivosti in humor.

Sobota, 12. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 14. septembra (v studiu Andrej Baucon): Poletni sodobni sound, najboljši svetovni in domači hiti (nekoč in danes), vroče novice, zanimivosti.

Torek, 15. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 16. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Brata Rusjan, pionirja letalstva - Izbor melodij.

Četrtek, 17. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Poletje po domače.

Obisk v društvu Sidro v Doberdolu Deželni svetnik Gabrovec si je ogledal paludarij

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je bil nedavno gost navtičnega društva Sidro, ki deluje v Doberdolu. Najprej se je sestel z nekaterimi odborniki društva, ki so mu orisali nastanek in namene delovanja, ki se je rodilo pred nekaj meseci. Glavna cilja društva sta pridobivanje privezov za svoje člane in primerno upravljanje ter spodobna ureditev parka pre-sihajočega Doberdobskega jezera. Pri društvu namreč poudarjajo, da ima jezero izredno naravno veljavo, in so prepričani, da bi bilo treba to vodno gladino in njeno okolico ovrednotiti kot pomembno točko za druženje domačinov in za promocijo našega teritorija. Na tem območju je bila še v letih uprave župana Lavrenčiča dograjena posebna struktura, ki bi morala služiti v naravovarstvene in učne namene. Gabrovec si je to strukturo ogledal v spremstvu odbornikov in se lahko prepričal o njenem žalostnem stanju. Stavba je dokončana, a ni nikdar doživela

odprtja. Sameva zaprta, iz leta v leto jo vse bolj zakriva rastlinje. Okolica je že divje zaraščena, informativni panoji so se podrli, igrala za otroke so prav tako zanemarjena. Leseni pomol je že načel zob časa, kar deloma velja tudi za okna in vrata paludarija. Društvo Sidro, ki šteje že nad 150 članov, ponuja načrt, po katerem bi lahko ta lokacija končno pravilno zaživela. Društvo je naslo-vilo prošnjo na občinsko upravo, lastnika stavbe, da bi mu bila slednja dodeljena včasno uporabo. S prostovoljnim delom članov in dobrovoljnih občanov bi za prvo silo počistili poslopje in okolico in jima povrnilo dostojen videz, neuporabljene notranje prostore pa bi namenili dejavnostim društva, ki se nima primer-nega sedeža. Gabrovec je dejal, da je projekt vreden vse podpore. Zagotovil je pomoč društvu Sidro in vsem, ki bi sodelovali pri načrtu, ter napovedal, da bo zaprosil za nujno srečanje z županom, saj je Dežela svojčas bistveno pripomogla k uresničitvi centra.

**KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ**

Vljudno vabljeni na
odprte razstave

**GORIŠKI LIKOVNI KROG in
SLOVENSKI TISK V GORICI**

med obema vojnoma

Razstavo bo predstavila **dr. Irene Mislej**

Kulturni center Lojze Bratuž
četrtek, 24. septembra 2009, ob 18. uri

In memoriam / Diego Paoletti

V začetku tedna je na Goriškem odjeknila žalostna vest, da se je v nedeljo, 6. septembra, dopoldne na regionalni cesti med Bovecem in Kobaridom z motorjem tragično ponesrečil 40-letni domačin iz Rupe, Diego Paoletti. Na ovinku naj bi zapeljal na nasprotni vozni pas in usodno trčil v avtomobil. Zanj ni bilo pomoči, kmalu je umrl na kraju nesreče. Kdor ga je poznal, ve povedati, da je bil Diego fant umirjenega značaja in dobrega srca, vder in delaven. Motor je vozil že v časih, ko je obiskoval klasični licej Trubar v Gorici. Po opravljeni višji šoli je diplomiral iz biologije na univerzi v Trstu. Nekaj let je nato poučeval na slovenskih šolah, pred desetimi leti pa se je v Foljanu zaposlil kot občinski redar. V zadnjem letu je bil zaposlen na pokrajinskem sedežu zavoda INPS v Gorici. Še naprej je v rojstni Rupi živel s starši in babico, zapušča pa tudi mlajšega brata. Svojem izražamo naše globoko sožalje. / Ured.

Odziv na intervju z dr. Evgenom Bavčarjem v Večerovi prilogi V soboto

Pogrom proti slovenski državi

Včeraj (19.8) sem v Dnevniku in Večeru prebral dokumentacijo o tem, kakšen monstrozni sodni proces se dogaja proti filozofu in umetniku Evgenu Bavčarju in kakšen je odnos do pisatelja Borisa Pahorja. Potoval sem, dogodke prežl. Groza me je in ne morem spati.

Osebnost izkaznico obeh povzemam iz člankov, ki ga je v Dnevnikovem Objektivu objavil Ervin Hladnik Milharčič 16. maja 2009 in v Večeru 4. julija 2009 Melita Forstnerič Hajnšek.

Evgen Bavčar

Pri dvanajstih je popolnoma oslepel. Gimnazijo je končal v Novi Gorici, zgodovino na ljubljanski univerzi in filozofijo na Sorboni v Parizu. Literarni teoretik, umetnostni kritik, fotograf in filmar. V pariških intelektualnih pa tudi vladnih krogih izjemno znan in cenjen. Prijatelj pokojnega Zorana Mušiča, pokojnega najpomembnejšega francoskega pesnika Edmonda Jabesa; prijatelj Milana Kundero je prepričan, da je napisal članek "Rešite Slovenijo v

Le Mondu", ki je imel svetovni odziv za Slovenijo v najkrajšem času.

Berlinski pesnik Walter Ane ga je imenoval za četrtega izumitelja fotografije. O Bavčarjevem delu pišejo diplomske naloge in doktorate po vsem svetu. Je daleč najboljši slovenski kulturni

Evgen Bavčar

ataše, med drugim zaslužen, da je najprej Pariz, potem svet odkril Borisa Pahorja.

Boris Pahor

Pozna ga vsak Slovenec, široko čaščen avtor, zdaj se že mnogo Evropejcev zaveda njegove historične, politične in človeške dimenzije, naj-

prej od Francozov predlagani kandidat za Nobelovo nagrado, zdaj končno redni član SAZU, država Slovenija na njem gradi svoj ugled, soavtor filma, ki sta ga delala skupaj z Bavčarjem.

Potek dogodkov

Bavčarjev in Pahorjev film se začne snemati, projekt teče.

V proces se vključijo minorne figure, ljubljanski provincialni strdki, ki dopisujejo ali spreminjajo scenarij, si projekt prilaščajo, si odredajo honorarje, oba avtorja odrinejo, ignorirajo in ponižujejo, itak je eden slep, drugi pa star, in naredijo zmazek, ki ga avtorja seveda ne moreta več priznati za svojega, zato iz projekta izstopita.

In tu se začne peklena pomaranča. Ljubljanski provincialni strdki (imen namenoma ne navajam, ker upam, da bodo imeli še toliko pri-sebnosti in celo občutka za lastno preživetje, ker so pred totalnim osmešenjem in bodo sami zaustavili to kriminalno idejo, da bodo sami nemudoma skočili s tega voza) Evgena Bavčarja tožijo, sprožijo proces, češ da so utr-peli škodo. V kaosu nekatere

rih neumnih in človeško popolnoma poškodovanih sodnikov celo zmagajo. Ustavno sodišče sicer že razume, kako tempirano bombo ima na lastnem dvorišču, saj je zaradi tega procesa sprejelo nekatere dopolnila, ki vsaj za naprej omejujejo možnost, da bi pravice slepega bile lahko še kdaj tako brutalno kršene, ampak to ni dovolj, ne poma-ga, še ni steklo, Bavčar je v sodni proces še vpleten. Je pod tožbo. V Pariz dobiva pisma s sodišča v slovenščini, ki jih kot slep seveda ne more prebirati, francoski pisatelji tudi ne znajo slovensko. Na vsako pismo je treba odgovoriti v kratkem roku. Skratka, Evgen Bavčar je sredi Pariza, pred očmi svetovne inteligence, kljub protestom slovenskega in svetovnega PEN-a, talec kriminalne provincialne slepote dela slovenskega sodstva, ne more se odzivati na povabila, ki jih do-biva iz sveta.

Spoštovani gospod minister Aleš Zalar! Nekdo mora osebno ustaviti to sramoto in katastrofo, stroj, ki tiktaka, je očitno sam ne more. Se sploh zavedate, kako svetovno dimenzijo ta "promocija Slovenije" doživlja? Prosim Vas, da urgirate nemudoma.

Tomaž Šalamun

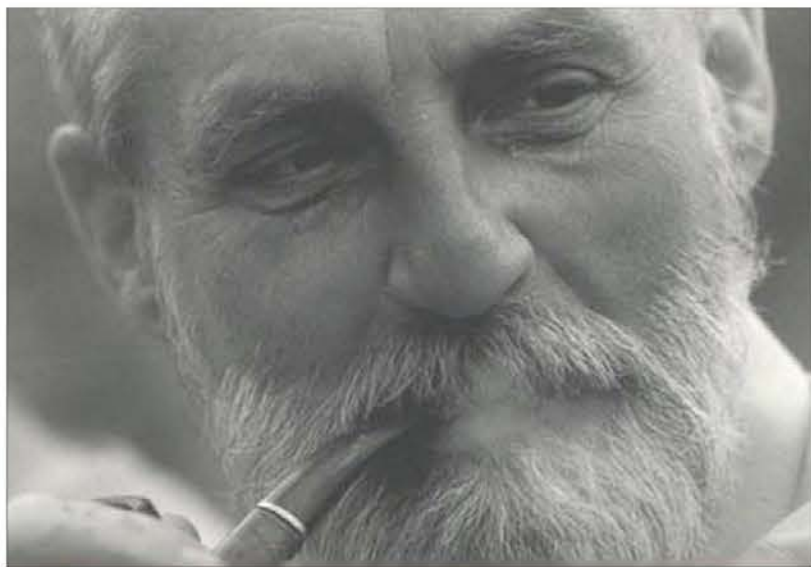
Na večeru poezije v Celju

Veronikina nagrada Jožetu Snoju

Na večeru poezije, ki so ga poimenovali po Minattijevih verzih iz zbirke Nekoga moraš imeti rad..., so v Celju podelili (25. avgusta) letošnjo Veronikino nagrado za najboljšo pesniško zbirko, izdano od junija 2008 do junija 2009 v Sloveniji. Prejel jo je Jože Snoj (1934), in sicer za zbirko Kažipot brez-potij (izšlo pri založbi Nova revija). Zlatnik poezije za življenjsko delo je tokrat prejel pesnik Ivan Minatti.

Žirija v sestavi Jelka Kernev Štrajn, kritičarka in prevajalka, tokrat predsednica žirije, Alenka Zor Simoniti, novinarica in urednica oddaje Pisave na TV Slovenija, ter pesnik Milan Vincetič, profesor slovenščine v Murski Soboti in dobitnik več nagrad za svojo poezijo, je pregledala kakšnih tristo (!) pesniških zbirk, ki so izšle v navedenem obdobju. V ožji

izbor so uvrstili pet za nagrado nominiranih knjig, in sicer zbirko

Repki, avtorica Kristina Hočevnar, Opuščanje vrta, avtor Peter Kolšek, Rimska cesta, avtor Peter

Semolič, zbirko Otok, mesto in drugi pesnice Lucije Stupice, ter na koncu nagrajeno zbirko Kažipot brezpotij pesnika Jožeta Snoja.

Snojeva zbirka, s katero je postal Veronikin nagradenec, po mnenju žirije med drugim "učinkuje tako, kot da se je v njej zjedrilo vse dosedanje snovanje tega avtorja, te-

osvetli, toda vselej tako, da nekaj zmeraj ostane v senci, kar poraja sistematičen dvom o polnosti po-mena".

Veronikina nagrada, ki znaša 4000 evrov, je bila podeljena trinajstič, pripravlja jo celjsko podjetje Fit media, finančno pa pokriva občina Celje s sponzorji. Med nagrajenci so doslej bili tudi Ciril Zlobec, Milan Jesih, Tone Pavček in Milan Dekleva.

Letošnji prejemnik zlatnika za življenjsko delo je pesnik Ivan Minatti (1924). Njegova zbirka z naslovom Nekoga moraš imeti rad (prvič je izšla leta 1963) od izida naprej pomeni ne le vrh njegove intimistične poetike, pač pa tudi veliko prelomnico v slovenski liriki. Kakor je zapisal Aleksander Zorn ob izidu knjige Izbirna lirika, bi v slovenski poeziji takega prvinskega lirika, kot je Minatti, težko našli. Zlatnik poezije za življenjsko delo so podelili petič. Doslej so to posebno pesniško priznanje dobili Ciril Zlobec, Tone Pavček, Kajetan Kovič in Miroslav Košuta.

Peter Kuhar

V muzejih v Milanu in Rimu

Italija se bo poklonila Hopperjevemu realizmu

Italija se pripravlja na veliko retrospektivo del ameriškega realističnega slikarja Edwarda Hopperja (1882-1967). Razstava, ki prinaša okoli 170 Hopperjevih oljnih slik, akvarelov in risb, bo od 15. oktobra najprej na ogled v milanskem Palazzo Reale, 16. februarja pa se bo preselila v rimski Museo del Corso, piše italijanska tiskovna agencija Ansa, po kateri je vest povzela STA.

Dela za razstavo so posodili nekateri večji ameriški muzeji, največ pa jih je v lasti newyorškega Whitney Museum of American Art, s katerim je bil Hopper za življenja

zelo povezan. Prav v muzeju Whitney so leta 1920 postavili njegovo prvo samostojno razstavo, ki sta ji sledili še dve znameniti postavitvi v letih 1950 in 1960. Po Hopperjevi smrti

je njegova vdova Josephine muzeju podarila okoli 2500 slikarjevih del.

Za razstavi v Italiji je pristojen kurator muzeja Whitney Carter Foster. Postavitve je razdelil v sedem sklopov, da bi zajel celotno Hopperjevo umetniško pot - od mladih študijskih let v Parizu do vrhuncev njegovega ustvarjanja v tridesetih, štiridesetih in petdesetih letih. V sklopu razstave bodo na ogled tudi številne risbe in skice Hopperjevih slik, ki kažejo, da je bil njegov realizem pogosto sinteza podob iz različnih krajev in časov, prej kot zgolj preprost odsev resničnosti.

Hopper (1882) je bil rojen v zvezni državi New York. Slikati je začel že kot najstnik, nato je študij nadaljeval na newyorškem Inštitutu za umetnost in oblikovanje. Veliko je potoval po Evropi. Slovilo tako po svojih krajinah kot po por-

Kratki

Drago Jančar na Češkem najbolj prevajani živeči slovenski avtor

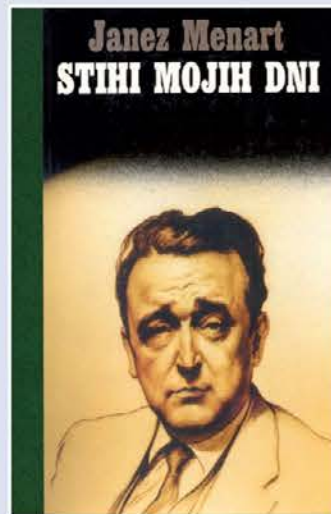
Glede na število prevodov v češki jezik lahko sklepamo, da Drago Jančar sodi na Češkem med doslej najbolj prevajane živeče slovenske avtorje. Pred nekaj dnevi je pri ugledni založbi H&H iz Prage v češkem jeziku izšel Jančarjev roman Severni sij (Polární záře). To je že dvanajsta knjižna publikacija Draga Jančarja v češčini. Delo je prevedel Libor Doležal, ki velja za enega od sicer dokaj številnih naslednikov znamenitega prevajalca in esejista Františka Benharta (1924-2008). Benhart je s svojim delom skozi več desetletij pripravil Čehom izvrsten prerez slovenske književnosti, samo iz Jančarjevega opusa pa je prevedel deset knjig, med drugim tudi dela Halštat (2000) ter Katarina, pav in jezuit (2003). Libor Doležal je že prevajal nekaj slovenskih avtorjev (npr. Žarko Petan in Dušan Čater), iz Jančarjevega opusa pa je poleg romana Severni sij sodeloval še pri izidu dela Klini z lestve Sv. Jakoba (Pričky z Jákoba žebříku, 2006).

Roman Severni sij je sicer starejše Jančarjevo delo, saj je prvič izšel že leta 1984, pri čemer založba H&H kot predhodnico Severnega sija omenja roman Galjot, ki je v češčini izšel leta 1990, prevedel pa ga je František Benhart. / PK

Razstava ob 80-letnici Janeza Menarta

V Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani je na ogled razstava, postavljena v spomin pokojnemu pesniku in prevajalcu Janezu Menartu ob bližnji osemdesetletnici. Razstava temelji na pesnikovi zapuščini, ki jo je osrednji slovenski knjižnici podarila pesnikova soproga prof. Tonka Menart. Dr. Mihael Glavan, avtor

Janez Menart
STIHI MOJIH DNI

postavitve, je gradivo razdelil na pet vsebinskih sklopov. Predstavlja Menartovo pesniško delo, njegove prevode, kritične članke in drugo javno delo. Razstavo je odprla Mateja Komel Snoj, ki je 1. septembra postala nova ravnateljica NUK.

Janez Menart (1929-2004) gotovo še vedno sodi med najbolj priljubljene slovenske pesnike, mnogi znajo njegove pesmi na pamet in radi citirajo verze, kot je tale o "ljubem kruhku" (ta, ki tu gni, ni bil pek, / a, glej, preživel je svoj vek / za ljubi kruhek), ali pa poznajo popevke, ne da bi vedeli, da

je besedila zanje napisal prav Menart (Majda Sepe npr. je pela Stihe mojega spomina in Ljubezen).

Ni dočakal osemdeset let, kakor nekateri njegovi sopesniki iz zbirke Pesmi štirih: Menart je bil rojen 29. septembra, Ciril Zlobec jih ima letos 84, Tone Pavček samo tri leta manj, le Kajetan Kovič (1931) je mlajši.

Za Pesmimi štirih, ki je prvič izšla leta 1953, so sledile Menartove samostojne zbirke: Prva jesen (1955), Časopisni stih (1960), Bela pravljica (1963), Semafori mladosti (izdatno pomnožen izbor, 1963, ponatis 1965), Srednjeveške balade (1973), Pod kužnim znamenjem (1977, dotis 1978), Srednjeveške pridige in balade (1990). Iz neverjetno obsežnega prevajalskega opusa velja omeniti dela Byrona, Grigorja Viteza, S. T. Coleridgea, Shakespearea (tudi vseh 154 sonetov!), Burns, Musseta, Préverta, Villona, Hugoja, Lamartinea in tri drame angleške renesanse (Jonson, Marlowe, Kyd).

Čeprav je pesnik dobil nekaj nagrad, tudi Prešernovo, pa za oblasti ni bil sprejemljiv, in tako je zaradi svojega javnega nastopanja bil večkrat celo ob službo.

Razstava, ki je doslej najpopolnejši pogled v Menartovo ustvarjalno delavnico, bo odprta do 4. oktobra. / PK

tretih, ki se osredotočajo na tihe trenutke vsakdana. Pogosto je portretiral osamljene ali dolgočase-ne ljudi v pisarnah, stanovanjih, motelih ali ob obedu. Med njegovimi najbolj znanimi deli, ki bodo na ogled na italijanskih postavit-

vah, so "Cape Cod Sunset", "Second Story Sunlight" in "A Woman in the Sun".

Retrospektiva Hopperjevih del bo po Milanu in Rimu prihodnje poletje na ogled še v švicarski Lausanni.

U2 v hrvaški prestolnici Zagreeeeeeeb... tukaj smo!

Napovedovali so ga kot prototip novih koncertnih postavitev: oder s pogledom 360 stopinj naokoli. Vrteča se infrastruktura z mostovi, ki so velike irske glasbenike približali širši publiki. In seveda, pogled naokoli, na 360 stopinj. U2 so spet na prizorišču. 9. avgusta so prvič stopili na območje nekdanje Jugoslavije, odkar so leta 1997 v Sarajevu bosanskim žrtvam vojne posvetili Miss Sarajevo.

je za vsem tem tudi veliko marketinga, pa ne gre dvomiti. Maksimir je vaje velikih koncertov, U2 so pa vseeno bili največji dogodek doslej. In poseben dogodek je bil tudi po zaslugi že omenjenega odra. Čeprav ni bil postavljen čisto na sredini, ampak na enem koncu nogometnega igrišča, so irski rockerja lahko svoje oboževalce gledali vsehovsod naokoli. Na vrhu odra je bil ob tem še vrtljiv ekran, ki je koncert

zadnjega CD-ja, NO line on the horizon, ali so U2 sam CD načrtovali v optiki novodobnega okroglega odra. Zdi se namreč, kot bi šlo za vzporeden projekt predstavitve novega dela in nove arhitektonske zamisli na glasbenem področju. Prodaja albumov postaja namreč vse manj donosen posel, skupine se morajo znajti nekoliko drugače. U2 in Bono pa sta že blagovna znamka: že zaradi imena se bo njihova zgoščenka prodajala. V

čas i-tu-neov in "piratskega" nalaganja glasbe na računalnik pa zadeva ni več tako preprosta. Da si na tržišču konkurenčen (in dobičkonosen), moraš biti iznajdljiv: če prodaja zgoščenek ni več "in", je treba drugače priti do

avtobusi, ki so oboževalce pripeljali v Zagreb iz celotne Srednje Evrope, niso imeli dostopa do stadiona in so morali parkirati na območju velesenj, ki je od prizorišča koncerta bil oddaljen kakih 15 tramvajskih postaj. Pa se potem znajdi, kot veš in znaš! V avgustovski opoldanski vročini je bila peš seveda razdalja nepremagljiva. Treba je bilo potpeti in se stlačiti v pločevino na tirih. Pomislite, kako izgleda masa več deset tisoč ljudi, ki se skuša, jasno, na črno, prethotapiti na tramvaju: vsi na isti progi, vsi na istih postajališčih. Norišnica! Še bolj zabavna je bila seveda vrtnitev s stadiona do velesenj: če so namreč oboževalci do stadiona prihajali postopoma, so po koncertu odšli složno. 70 tisoč ljudi se je torej zgrnilo na ceste. In tramvajski promet je bil ustavljen. Pot pod noge torej, do kakega kilometra oddaljenega križišča, kjer se je stanje normaliziralo in so tramvaji vozili. In ponovno množično stiskanje v pločevini do izstopne postaje...

Še vedno moderna osemdeseta

Ampak, da bo jasno, U2 so namreč U2 in v Zagrebu na tako velike koncerte morda res niso vajeni. Zgovoren je že podatek, da je samo iz Slovenije v zasovraženo hrvaško prestolnico romalo, reci in piši, 30 tisoč Slovencev v obeh dneh. Biblična selitev in zgodovinska priložnost, v kateri bi lahko Slovenija mirno zavzela Zagreb (in ne samo spornih obmejnih zaselkov). U2 so po huronskem prihodu na oder začeli z izsekem iz novega albuma. No line on the

da s tipičnim zvokom, ki so ga preko Edgeve kitare v skoraj tridesetih letih pridobili U2. Gre za izrazito izstopanje kitare, ki ustvarja pravo podlago (in ne samo spremljavo) za Bonov glas. Polni in zelo zvočni akordi, ki zvenijo nekoliko, v metaforičnem smislu,

uspešno prenesli v nova desetletja in jo kljub "zastaranosti" ohranili moderno.

Prisotna tudi politika, kot vedno... Magnificent, prvi single iz zadnjega albuma, so v Zagrebu U2 pripravili v nekoliko drugačni preobleki: vanj so, nalahko in nevsilji-

orgelsko in sami napolnijo še tako velik prostor, kakršen je nogometni stadion. Najdemo jih v številnih njihovih pesmih, tudi v uspešnicah. Večkrat v samem uvodu. Tovrstne pesmi so seveda množično odmevale tudi na Maksimirju: Beautiful day, City of blinding lights, Where the streets have no name, Walk on in navsezadnje tudi njihova najbolj znana uspešnica, With or without you. Gre za zvok, ki vseskozi ohranja glasbeno rdečo nit, ki so jo vpeljali v osemdesetih in je postala takrat ne samo njihov, ampak tudi zaščitni znak rocka iz tistega obdobja. Polna zvočnost, ki je bila v osemdesetih z roko v roki s takratnim scenografskim in stilskim izgledom družbe (pomislimo samo na goste skodrane pričeske, ki so spreminjale glave takratnih mladih v prave balone), se je pri U2, kljub žanrskim spremembam, še vedno ohranila uspešno in na visokem nivoju. Skratka, anomalijo oz. posebnost iz osemdesetih so irski glasbeniki

vo, vpleti Miss Sarajevo, pesem, ki najbolje simbolizira klanje na Balkanu v devetdesetih. Šlo je poseben darilo za vse, ki so zaradi bratomorne vojne hudo trpeli. Na koncertu seveda ni izostalo niti politično sporočilo skupine, ki je z dvema pesmima, pravima mirovniškima himnama, zajelo dve različni problematiki. Sunday, bloody Sunday je bila posvečena irskim ljudem, ki se na cesti borijo za svobodnejši in pravičnejši Iran. Walk on, pesem, ki je nastala ob 11. septembru, pa je povzdignila figuro Aung San Su Či, mjanmarske opozicijske voditeljice, ki je že dvajset let v hišnem priporu (kazen je bila obnovljena ravno v dneh koncerta) zaradi zahtev po demokratizaciji svoje domovine.

Koncert je bil zaokrožen s komercialnima pop uspešnicama Elevation in Vertigo. Prva spada v zvočno podlago filma Tomb rider z Angelino Jolie, druga pa je ena od nosilnih skladb predzadnjega albuma, How to dismantle an atomic bomb. Obe puščata za sabo priokus dance glasbe, čeprav prirejene v kanonih irske rock skupine. Pravi sladkorček za publiko je bila izvedba umirjene Stay v akustični verziji: Šlo je za duet med Bonovim vokalom in Edgevo akustično kitaro.

Andrej Černic

Zagreški Maksimir je bil tokrat dobesedno premajhen za vse ljubitelje irske rock skupine. Zaradi velikega povpraševanja in ker so karte za koncert (približno 70 tisoč dragocenih vstopnic) pošle v pičlih dveh urah, so organizatorji na vrat na nos dodali še en datum. V dveh dneh torej 140 tisoč gledalcev samo v Zagrebu! Bono je taka zvezda, da lahko okoli sebe katalizira tako veliko množico ljudi. Nanj letijo seveda kritike, da se ukvarja z vsem drugim in ne z glasbo. Od obiskov pri predsednikih do konferenc za boljši svet, od humanitarnih akcij do podpore političnim zapornikom po svetu. Ampak, to je Bono in zaradi (ali po zaslugi) svoje transverzalnosti je postal tako markantna osebnost. Da

prenašal za vse, ki so bili od odra bolj oddaljeni. U2 postajajo vse bolj prepoznavni ne samo po zaslugi svoje glasbe, pač pa tudi zaradi scenskega spektakla: to si kot najbolj uveljavljena rock skupina na svetu lahko privoščijo in morajo tudi izvesti. Sredi odra je stala velika raketa, kot bi jo morali vsak čas izstreliti v vesolje. Stavljena je bila iz več desetih manjših ekranov, ki so oddajali celo paleto barv in odtenkov in ki je občasno služila tudi za predvajanje koncerta samega. Oder, ki se je premikal okoli svoje osi, je bila torej izstrelitvena ploščad za ogromno raketo na sredi.

Hrvaška neorganiziranost

Lahko bi govorili o tem, ali je bil novodobni oder zgrajen v funkciji

tržišča. Koncerti postajajo eno od takih sredstev: če so nekoč bili napotnica za prodajo albumov, so danes dodana vrednost. In v ta kontekst gre umestiti tudi vrtljivi oder s pogledom na 360 stopinj, ki so si ga zamislili Bono in ostali. Zagreb je na mojstre rock glasbe napeto čakal. V "svetem dvodnevju", ko so U2 bili na Hrvaškem, je pravzaprav pokal po šivih. To se je (žal) poznalo tudi pri organizaciji samega dogodka. Številni

Bono na nekoliko slabšem glasu...

Ko so se na Maksimiru ponovno prižgali reflektorji, se je vsulo malo morje zahtevkov po bisu. Dve uri trajajoči koncert je res postregel s izvrstnim spektaklom, ki je sicer stalnica nastopov U2. Zabeležili pa smo lahko tudi nekaj nenavadnosti. Dobili smo namreč občutek, da Bono ni bil ravno v vrhunski formi. Natančneje rečeno, bil je na nekoliko "slabšem glasu" kot po navadi. Za njim je bila sicer res že dolga vrsta koncertov, med katerimi je težko ohraniti glas vselej na višju. Občutiti pa je bilo, da je imel pri petju nekaj težav: predvsem v visokih tonih balad. Uspešnico One je hotel povezati s pesmijo Unchained melody (znanim motivom iz filma Ghost), a mu teh nekaj akordov ni uspelo najbolje. Tudi With or without you je bila ob sklepu koncerta nekoliko pomanjkljiva v tem smislu: pogrešali smo prav nekaj tistih visokih tonov, ki zaznamujejo njihov najbolj poznani hit.

horizon in Get on your boots sta izzvenela v hitrem tempu in seve-

delu ji bo pomagala Irena Princič.

V temnem zakulisju bosta stali šepetalki Marinka Leban, ki s predanostjo opravlja to nalogo že nad štirideset let, predvsem v dramskem odseku PD Štandrež, in mlada Katja Dorni, ki si nabira izkušnje pri dramski družini SKPD F. B. Sedej iz Števerjana. Energije in zavzetosti je veliko, zato uspeh ne bo izostal.

Premierni uprizoritvi v Kulturnem centru Lojze Bratuž, v petek, 2. oktobra 2009, bodo sledile ponovitve 4., 6., in 11. oktobra 2009 v isti dvorani. Ob praznovanju okroglega jubileja bo ZSKP izdala tudi CD s skladbami Patricia Quaggiata v izvedbi raznih zborov. Izšla pa bo tudi publikacija o 50-letnem delovanju Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici.

Emmerich Kalman

Emmerich (Imre) Kalman, njegovo pravo ime je Imre Koppstein, je madžarski skladatelj, ki se je rodil 24. oktobra 1882 v Siofoku na Madžarskem, umrl pa v Parizu 30. oktobra 1953. Študij glasbe je opravil v Budimpešti in bil sošolec Bele Bartoka in Zoltana Kodalyja. Živel je na Dunaju, kjer je dosegel prve uspehe. Leta 1940 se je odselil v Združene države Amerike. V New Yorku so mu podelili častni doktorat zaradi komponiranja tedaj popularne ameriške glasbe. L. 1949 se je vrnil na Dunaj, l. 1951 se je preselil v Pariz. Sloves je dosegel s svojimi operetami, v katerih večinoma prikazuje velikomestno življenje. Rad je vanje vpletal tudi madžarsko ljudsko glasbeno motiviko. Njegovi najbolj znani opereti sta Kneginja čardaša (1915) in Grofica Marica (1924). Kalman spada v t. i. srebrno obdobje operete, ki je dajala še vedno velik poudarek plesu; skladatelji so v svoja dela vnašali elemente ljudske glasbe, najbolj pa madžarsko cigansko glasbo. Valček je bil seveda še zmeraj častni gost, a je sčasom dobil bolj čutni prizvok. Prvo Kalmanovo opereto so izvajali l. 1908, velika uspešnica pa je bila Kneginja čardaša, ki je bila prvič uprizorjena na Dunaju in je doživela 500 ponovitev. Izvajali so jo tudi v Londonu, Parizu, Berlinu. L. 1927 je po tej predlogi nastal prvi nemi film. Najbolj popularna izmed kasnejših del je Grofica Marica, ki so jo v Ljubljanski operi uprizorili l. 1925.

Tokrat bo prvič v celoti izvedena v slovenskem jeziku. Besedilo je delno iz nemščine in delno iz italijanščine za to priložnost v slovenščino prevedel Ivan Tavčar iz Trsta, poznan po svojih zbirkah pesmi.

S 6. strani

Z mladostnim zanosom ...

Znana in priljubljena "odrska" mačka Božidar Tabaj in Majda Zavadlav sta tudi zadovoljna s svojima vlogama. On bo poosebil barona Kolomana, "izmišljenega" zaročenca grofice Marice; Tabaj je prepričan, da obstajajo pogoji za dobro predstavo, ki naj bo čim bolj zabavna. Skrbi ga sicer, kako bo izpeljal svojo vlogo, ki zahteva kar precej petja; ker ni pevec, pravi, "da bo, kar bo". Majda Zavadlav se kot princesa Božena pojavi proti koncu zgodbe in kot premetena spletkarka združi pravi par. Zavadlavova pravi, da je vlogo sprejela tudi zato, ker ima malo replik, a če ji bodo odmerili dovolj prostora, bo lik gotovo dobil pravi poudarek. Zahtevni vlogi protagonistov sta dodeljeni dvema mladima pevčema, profesionalcema, ki se še poglobljata v študij petja, a imata za seboj že nekaj pomembnih nastopov. Grofica Marica bo prikupna mlada pevka Elvira Hasanagić, doma iz Idrije. K sodelovanju jo je zvabila Franka Žgavec, ki jo pozna že iz časov, ko se je učila solopetije. Povabilo je sprejela z veseljem, ker jo vlo-

ga zanima, pa tudi zato, ker je izvedela, da bo v slovenskem jeziku. Priznala je, da naš zamejski prostor pozna bolj malo, saj že pet let poje izven domovine, v Münchenski operni hiši. Ker postavlja ta teater na oder letno štiri produkcije, imajo tudi mladi pevci priložnost, da se izkažejo. Sama ima na svojem spisku kar nekaj večjih (Laureta, Vespina...in celo lik fantiča v Mozartovi Čarobni piščali) in vrsto manjših vlog. Prepričana je, "da bo opereta super in 'španska'". Ločevanja med ljubitelji in profesionalci ne mara, ker pravi, da so vsi na pol profesionalci, ker se vsi trudijo. Isto mnenje ima o tem njen mladi partner, tenorist Sebastijan Podbregar, "ker vsak pri- nese svoje k projektu; vsekakor ljubitelji, s katerimi sicer nisem še sodeloval, prinesejo dušo, navdušenje; pri profesionalcih se namreč vse odvija bolj rutinsko". Vlogo Tassila je sprejel z velikim veseljem, tudi zato, ker tega dela prej ni poznal. Pravi, da so sodelavci zelo prijetni, vse je dobro organizirano, zato je prepričan, da bo rezultat zelo dober. Partnerico Elviro poz-

na že od začetka svoje pevske poti. Sam nastopa tudi v ljubljanski Operi in ima kar precej izkušenj; na odru nastopa zadnji dve leti, a je že naštudiral šest opernih vlog. To je njegovo drugo srečanje z opereto. Pristop k študiju je bil zelo pozitiven, ker sta se z Elviro na prvih vajah zelo zabavala in uživala v glasbi. Poleg omenjenih pevcev bodo kot solisti nastopali še gostja s Tržaškega Mojca Milič v vlogi Lise, Alessandra Schettino (Manja), ki se je že izkazala v Kovačevem študentu in Hmeljski princesi, Nikolaj Pintar (knez Dragomir), ki se prvič "spopada" z operetnim žarom pod okriljem Zveze. Pisano skupino nastopajočih likov bodo izoblikovali še igralci Marko Černic in Marko Brajnik, veterana iz vrst Odra 90 in dramskega odseka PD Štandrež, ki sta podarila že mnogo nepozabnih odrskih stvaritev, mlada Jasmin Kovac iz Števerjanske dramske družine, in Nejc Cijan, ki je iz novogoriškega AMO prešel v štandreški dramski odsek, igra pa pa tudi v predstavi Gospa ministrice v postavitvi SNG Nova Gorica in režiji Dušana Jovanovića, in Egon Cijan, ki je ustvaril eno izmed tipičnih figur ribičev v Goldonijevi ko-

mediji Primorske zdrahe v izvedbi štandreškega dramskega odseka in režiji Jožeta Hrovata.

Kot nam je povedala zapisničarka ZSKP Irena Ferlat, je za zadolžena za nelahko delo koordinatorke (pri Kovačevem študentu je to vlogo izredno vestno in natančno opravljal Anka Černic, ki se je mnogo prežgodaj poslovila od nas), bo zbor sestavljalo okrog 45 pevcev iz raznih zborov, včlanjenih v Zvezo, pa tudi otroci zboru Veseljaki iz Dobre doba, ki jih vodi Lucija Lavrenčič. Radoživno plesno ozračje bodo ustvarjale plesalke skupine ASKD Kremenjak iz Jamelj z vaditeljico Jelko Bogatec. Plesne korake vseh nastopajočih pa bo usmerjala koreografinja Carolina Bagnati, že tretjič gostja Zveze. Korepetitorsko delo opravlja pianistka Beatrice Zonta.

Za scensko podobo bo poskrbel Aleksander Starc, pomagal pa mu bo Igor Devetak; oba delata v tržaškem gledališču Verdi.

Kostumi bodo iz fundusa ljubljanske Opere in Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Zahteven izbor (v predstavi bosta vsaj dve zamenjavi kostumov) vsega potrebnega bo opravila Nevenka Tomašević, vodja šiviljske delavnice SNG Nova Gorica. Pri

Kratki

Opčine / Vabilo na 61. Marijanski shod

"Vse duhovne, o Marija Mati, sprejmi v milostno srce! " je geslo letošnjega že 61. Marijanskega shoda, ki prvo nedeljo po malem šmarnu že desetletja privablja tržaške vernike na Opčine, da s skupno molitvijo in slovesnim bogoslužjem počastijo Božjo Mater, ki je zgled čiste Ljubezni in predane Vere. Uvodni del tradicionalnega Marijinega slavlja, ki bo 13. septembra, se bo začel ob 15. uri v cerkvi sv. Jerneja ap. s premišljevanjem o duhovništvu, molitvijo svetlega dela rožnega venca in petjem Marijinih pesmi. Od iste ure dalje bo tudi priložnost za sv. spoved. Ob 16. uri bo procesija po openskih ulicah, do Nanoškega trga oz. Škavence in nazaj, vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, ki bo nato v župnijski cerkvi daroval slovesno sv. mašo. Sodelovali bodo duhovniki, redovniki in redovnice, Združeni zbor ZCPZ, skavtine in skavti, mašni strežniki in narodne noše. S svojo prisotnostjo bomo spet potrdili navezanost slovenskih vernikov s Tržaškega na dolgo tradicijo Marijinih srečanj. / AL

SSk / O regulacijskem načrtu

Deželni tajnik SSK Damijan Terpin in deželni svetnik SSK Igor Gabrovec sta posredovala sledeče sporočilo: "Izjava tržaškega župana Dipiazz, ki je za tržaški dnevnik Il Piccolo dejal: "če izplačamo račune Slovenskemu stalnemu gledališču, ki je v močni izgubi, potem tudi za regulacijski načrt ne bo težav", je zgovoren dokaz njegove osebnosti, ki v vsakem družbenem kontekstu ne vidi drugega kot le trgovino in ničesar drugega. Sicer se zaradi tega ne bomo preveč razburjali, saj vemo, da vsakdo lahko zajema iz kulturnega zaloga, s katerim razpolaga. V zvezi z izjavo deželne odbornice Seganti pa podčrtujeva z zadovoljstvom njeno razpoložljivost za resen pregled regulacijskega načrta, ko bo slednji pripravljen na deželno upravo. Ne moreva pa se strinjati z odbornico za načrtovanje, ko zatrjuje, da je tudi prejšnji regulacijski načrt – ki ga med drugim popolnoma neosnovano poimenuje kot "Močnikov načrt" – predvideval novogradnje. Prejšnji regulacijski načrt ni predvideval gradnje celih zaselkov in novih naselbin, temveč je dajal tistim, ki so imeli stalno bivališče, možnost za širitev lastnega doma ali nove gradnje v neposredni bližini. To je omogočalo družinskim članom, da so lahko ostajali na Krasi, si tam zgradili lasten dom ali da so lahko popravili stare, večkrat tudi že zapuščene hiše. Sedanji regulacijski načrt Dipiazz pa odvzema prebivalcem vse možnosti gradnje in vse možnosti novogradnje prenaša na popolnoma nove površine, ki bodo spremenjene v ogromna nova naselja. Politični cilj takega početja je jasno razviden: odvzeti Kraševcem – ki so večinoma Slovenci – možnost, da bi lahko ostali na teritoriju, in jim znižati vrednost nepremičnin. Istočasno daje tako ravnanje ogromno privilegijev in prednosti velikim gradbenim podjetjem, ki bodo na tem špekulirala. Zaradi tega si bova trdno prizadevala, da bodo pristojne oblasti nad zadevo izvrševale resni nadzor, saj obstaja sum, da je v tej gradbeni špekulaciji tudi politični namen prikrajšati kraško skupnost za njene tipične družbene, jezikovne, gospodarske in okoljske posebnosti.

GENERALNI KONZULAT RS V TRSTU Obisk ministrov Lukšiča in Žekša

Šolska problematika v ospredju bilateralnih srečanj

Slovenska vlada bo na prihodnjem bilateralnem srečanju z Italijo vstavila na dnevni red tematike, ki zadevajo slovensko manjšino v Italiji: med temi bo velik del pozornosti namenjen vprašanju zamejskega šolstva.

Tako sta zagotovila minister za šolstvo Igor Lukšič in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš po sestanku, ki sta ga v sredo, 2. septembra, imela na generalnem konzulatu Republike Slovenije v Trstu s predstavniki slovenske manjšine in načelniki zamejskega šolstva. Predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ Drago Štoka in Ru-

di Pavšič sta predstavnikoma slovenske vlade izročila spomenico z najbolj perečimi vprašanji manjšine. "V dokumentu smo izpostavili nekatere prioritete naše skupnosti, zlasti prepočasno udeležanje norm zaščitnega zakona. Pod vprašajem pa ostaja tudi financiranje vseh naših organizacij, vprašanje šolstva v luči napovedanih reform, medijev in uporabe vidne dvojezičnosti v naši deželi", je dejal Rudi Pavšič. Predsednik SSO Drago Štoka je prepričan, da je srečanje na generalnem konzulatu služilo za resno podlago pri obravnavi nekaterih temeljnih vprašanj, ki bodo tema pogovora na min-

istrskem bilateralnem srečanju. Ministra slovenske vlade sta se sestanka na slovenski diplomatski izpostavi v Trstu udeležila po slavnostnem odprtju Seminarja za slovenske šolnike v Italiji. Šolska tematika je bila zato v ospredju njenih komentarjev. "Slovensko šolstvo v Italiji deluje v skladu z zahtevami časa", je dejal šolski minister Igor Lukšič. Minister je šolo označil za pomemben dejavnik in oporo slovenske manjšine. "Na sestanku smo danes analizirali položaj in ugotovili, da ni bleščeč. Pričakujemo namreč večjo podporo italijanskih oblasti, ki so jo svojčas že zagotovile". Igor Lukšič je dodal,

"da slovensko šolstvo v Italiji deluje kvalitetno, ker ima zelo dobre učitelje in dobre ravnatelje. Prepričan sem, da sodelovanje, ki se je razvilo, lahko še nadgradimo". Ministra Žekša pa je navdušila zlasti zavzetost učiteljev in profesorjev za njihovo delo in perspektive. "Stanje slovenskih šol je v danih okvirih dobro, kljub temu da obstaja neko pesimistično gledanje naprej, če bo prišlo do zmanjševanja in združevanja šol ter do krčenja učiteljskega kadra. Slovenija lahko še naprej posreduje pri italijanski vladi pričakovani v zvezi z razvojem zamejskega šolstva". Minister Žekš je namreč prepričan, da gre za zadeve, "ki ustrezajo tudi mednarodnim normam, dogovorom in obveznostim, katerim se Italija ne more izogniti". Senatorka Tamara Blažina je poudarila, da se bo morala celotna manjšina truditi, "da ji bo

Z leve: minister Igor Lukšič, predsednika Rudi Pavšič in Drago Štoka ter minister Boštjan Žekš (foto IG)

kljub potrebni šolski reformi uspešno ohraniti obstoječi kakovostni nivo in specifično zamejskega šolskega sistema. Manjšina bo lahko še naprej obstajala le preko svoje organiziranosti, ki pa hkrati rabi neko notranjo posodobite-

tev". Zaradi preklica medministrskega srečanja bodo dokument izročili predsedniku slovenske vlade Borutu Pahorju pred srečanjem, ki ga bo imel z italijanskim premierom Silviom Berlusconiem.

KULTURNI DOM 44. jesenski seminar za slovenske šolnike

Slovenska šola se razvija in številčno raste

Velika dvorana Kulturnega doma je bila v sredo, 2. septembra, pretesna, da bi lahko sprejela množico vzgojiteljev, učiteljev in profesorjev slovenskih šol v Italiji, ki so se udeležili slavnostnega odprtja 44. jesenskega seminarja za slovenske šolnike.

Pomen seminarja, ki predstavlja v prvi vrsti tudi trdno navezo med zamejskim šolskim sistemom in osrednje slovenskim, je potrdila tudi prisotnost dveh predstavnikov slovenske vlade, in sicer ministra za šolstvo in šport Igorja Lukšiča in ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjana Žekša. Minister Lukšič je množico nagovoril s prepričanjem, da mora šola danes predvsem usklajevati in najbolje organizirati množico podatkov, ki so jih mladi deležni na podlagi sodobnih tehnologij. "Le tako bodo naši učenci in dijaki dobili prave koordinate za orientacijo v življenju". Minister Lukšič je poudaril tudi, da zamejsko šolstvo predstavlja najbolj vitalen del slovenske manjšine v Italiji, zato "bo slovenska vlada temeljito podpirala vašo prizadevanja". Po mnenju ministra Žekša pa je šola dejavnik, ki mora uskladiti v zavesti mladih družbenopolitične spremembe zadnjih dvajset let. Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu je šolnikom dejal, naj budno spremljajo reorganizacijo šolskega sistema v Italiji, da bodo kos novim izzivom, hkrati pa jim

obljubil popolno pomoč slovenske vlade.

Jesenski seminar spada že med tradicionalne pobude za slovenske šolnike v Italiji. Na podlagi mednarodnih dogovorov ponuja

dvojezična šola imela vseh osem razredov". Prof. Tomaž Simčič si kljub temu ne zatiska oči pred problemi. "Varčevalni manevri in krčenje osebja so boleča vprašanja. Ne glede na to pa bomo težave

Minister Boštjan Žekš, prof. Andreja Duhovnik in prof. Tomaž Simčič (foto IG)

izobraževalna srečanja slovensko ministrstvo za šolstvo in šport, oblikujejo pa ga na zavodu za šolstvo (ZRSS) v sodelovanju z uradom za slovenske šole pri deželnem šolskem uradu za FJK.

Vodja urada, prof. Tomaž Simčič, je prepričan, kljub težavam in negotovostim, ki so povezane s šolskimi vprašanji na vsedržavni ravni, da je treba v novo leto stopiti z optimizmom in veseljem. "Slovenska šola se razvija in številčno raste na Goriškem in tudi na Tržaškem, sicer v nekoliko manjši meri. Pozitivni trend beležimo tudi v Špetru, kjer bo

skušali čim bolj zaježiti". Vodja urada se je še enkrat zahvalil Republiki Sloveniji in Zavodu za šolstvo ter pedagoški svetovalki Andreji Duhovnik, "da nam vsako leto stojijo ob strani. Seminar je sicer le ena izmed izobraževalnih pobud, ki jih izvajamo skupno z Zavodom za šolstvo, je pa najbolj množična in odmevna. Seminar je pomemben zlasti zaradi kakovostne ponudbe, ki nam jo jamči RS. Matična domovina nam vsako leto ponuja v pomoč najboljše strokovnjake na vgojno-izobraževalnem področju. Taka srečanja pa so hkrati pomembna tudi zato,

ker se zamejski šolniki vsaj enkrat letno srečajo in skupaj razmišljamo o reševanju strokovnih vprašanj, ki so povezana z našim poklicem".

Delo seminarja se je začelo v četrtek, 3. septembra, in trajalo do 8. septembra. Na raznih lokacijah na Tržaškem in Goriškem so potekali predavanja in delavnice za posamezna predmetna področja in stopnje šolanja, ki so bili namenjeni 18 ciljnim skupinam za približno 450 udeležencev. Smernice letošnjega seminarja je nakazala pedagoška svetovalka Andreja Duhovnik. "Letos je bil poudarek zlasti na procesu, s katerim se učitelj oziroma profesor more približati učencu in dijaku. Hoteli smo, da bi učitelj in profesor razmišljala o inovativnem pristopu dela, da bi se spraševala, katera je njuna motiviranost, in posredno nato da bi iskala tudi motiviranost v učenju".

Program v Kulturnem domu se je začel z uvodnim predavanjem psihologinje in profesorice na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani Gabi Čačinovič Vogrinčič na temo učenja kot pogovor iz etike udeležnosti in perspektive moči. Sledil pa je uradni del, ki ga je odprl pozdrav ravnatelja Glasbene matice Bogdana Kralja in nastop klavirskega kvarteta glasbene šole. Množico šolnikov so poleg predstavnikov slovenske vlade pozdravili še ravnatelj SSG Tomaž Ban, direktor zavoda RS za šolstvo Gregor Mohorčič in nova deželna šolska ravnateljica Daniela Beltrame.

Ob sklepu jutranjega programa je prof. Tomaž Simčič podelil priznanje dvema dolgoletnim ravnateljema, Igorju Sancinu in Zvonku Legiši, ki sta se s 1. septembrom upokojila.

IG

Ob koncu slovite Kraške ohceti

Drugič spet, in še kako!

Časopisje in medijski pomp sta Kraško ohcet, tradicionalno folkloristično-etnografsko prireditev, ki vsake dve leti preseneča, podira in gradi, že dodobra obdelali, prečesali in ubesedili. Pa vseeno, dovolite mi še kratko misel na njen mogočni račun, saj nosim zanj bogato spoštovanje, a prav tako veliko zanimanje za to, kaj dejansko Kraška ohcet je.

Izvedel naj bi že vse: rekordno število noš, široka medijska pokritost (da ne rečem invazija fotografov) zaradi brez dvoma potrebnega oglaševanja in mikavnosti za širšo medkulturno javnost, napisana in poslikana biografija Deana in Ivane, slavnostnih mladoporočencev, ki sta uspešno prebrodila to težko preiz-

kušnjo itd. A vendarle mi v dnevnem tisku nekaj manjka. Faktografija, puhle informacije, neinventivno navajanje niso dovolj za tovrstno slavo. Zdi se mi, da primanjkuje vsebine, jedra, sredice tega redkega praznika, kar odvzema "teoretično" ozadje enotenskega dogajanja. Strinjam se, prekrasne knjige in publikacije (npr. o nošah) so že izdane in prav je, da se odpravimo v knjižnico, jih preberemo ali vsaj prelistamo. Zadovoljen sem, da je veliko mladih začutilo kompleksen pomen te slovesnosti, pa čeprav jo vsak seveda doživlja po svoje. Kot humanist pa ne morem mimo kopice dejavnikov, ki so ob "Naši" ohceti spregledani in neartikulirani, čeprav po mojem mnenju bistveno vplivajo na njen

potek, prepoznavnost in, če si lahko drznem, modnost. Kdo smo Mi? Zamejci, Kraševci, tisti, ki se oblačimo v repensko, kriško

mladim poročnim parom? Gre predvsem za priznavanje in upoštevanje specifične zamejske situacije, ki je (kakor v mnogih

Foto Kroma

ali istrsko nošo? Tisti, ki na ohcet pridemo na večerjo, ali tisti, ki ob 9. zjutraj stopicamo v sprevedu za

obmejnih območjih) podvržena odnosu večina-manjšina, ki pa zaradi spremenjene evropske situ-

acije postaja izgovor za "viktimizacijo" in pasivizacijo. Prav zato je tovrstni dogodek kot kolektivna manifestacija trenutek, ko se oblikuje identiteta, krepita povezanost in samozavedanje družbene skupine, ohranjata in obnavljata pokončnost in samozavest. Kot lepilo, vsaki dve leti, prav zato pa toliko močnejše. Lahko bi šel dalje: za katero identiteto sploh tu gre? Gre za Zamejca, gre za slovenstvo ali kampanilistično pripadnost sosednji vasi? Skupnega odgovora ni in ne bo, vprašanja pa so potrebna, da razumemo vsaj domet dogodka, ki daleč presega "fešto".

Kraška ohcet ni le praznik. Pravi jo ji etnografska prireditev, po mojem mnenju je bolj folklorna.

Gre za dinamičen, odprt in spremenljiv prostor, ki večkrat deluje kot gledališče (v starem antičnem pomenu), v katerem stojijo igralci in publika.

Na tej točki bi predstavil sporočilo teh vrstic: sloves Kraške ohceti je letos bil že tolikšen, da bo do naslednje izvedbe potrebno bistveno konceptualno in teoretično delo, brez katerega bo prireditev zlahka zdrsnila izpod kontrole. Potrebno bo resno snovati željene cilje varovanja dediščine in tradicije ter, na drugi strani, promocije, brez pomisleka, v evropski prostor. V vsakem primeru bo nastopil kompromis, ki pa mora upoštevati obe plati: skrb za tradicijo in za prihodnost.

Hvala vsem, ki v Kraško ohcet vlagajo moči, in verjamem, da bo v prihodnosti ne le ohranila, temveč okrepila svojo konsistentnost in idiličnost. Za vsakega drugače, a vendarle skupno!

Jernej Šček

BAZOVICA 2009 Osrednja proslava pred spomenikom

Simbolni pomen gmajne je vedno živ v naši zavesti

Bazovska gmajna je bila tudi letos, ob petju združenih zborov pod vodstvom Marika Sancina in glasbeni kulisti nabrežinske godbe na pihala, prizorišče zelo dobro obiskane osrednje spominke svečanosti v čast štirih bazoviških junakov, Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Alojza Valenčiča in Zvonimirja Miloša, ki so 6. septembra pred 79 leti padli pod strel fašističnega režima.

Poleg množice iz zamejstva in rojakov iz matične domovine se je letošnje proslave udeležila tudi številna reprezentanca slovenske vlade, kar je dodatno potrdilo bližino, ki jo matična domovina izkazuje do rojakov izven meja. Ob političnih in izvoljenih predstavnikih iz zamejstva so bili namreč prisotni še obrambna ministrica Ljubica Jelusič, minister za šolstvo in šport Igor Lukšič in državni sekretar Boris Jesih; v zasebni obliki pa je bil prisoten tudi minister za vi-

soko šolstvo, znanost in tehnologijo Gregor Golobič. Ko so udeleženci tradicionalnega pohoda na Kokoš dospeli do kraja svečanosti, je predsednik odbora za proslavo bazoviških junakov Milan Pahor v uvodnem pozdravu nagovoril množico s prepričanjem, da je bazoviška gmajna kraj združevanja z močnim simbolnim načrtom za celotno zamejstvo in za slovenski prostor nasploh. Pahor je obenem poudaril, da "se simbolnega pomena tega kraja dobro zavedajo tudi naši nasprotniki", ki so marca meseca ponovno oskrunili spomenik junakov.

Po polaganju vencev je na oder stopila ministrica Ljubica Jelusič, ki je najprej izpostavila dejstvo, da 79 let po ustrelitvi bazoviških junakov "stojimo na kraju njihove smrti združeni v EU in Natu. Združujeta nas skupna usoda in skupna odgovornost, medtem ko sta se v preteklosti tu trčili dve ve-

Luigia Negro (foto IG)

likli kulturi, romanska in slovanska, in dve veliki ideji, fašizem in domoljubje, ki se je bojevalo proti fasističnim raznarodovalnim težnjam". Ministrica je še poudarila, da je strpnost temelj demokracije in napredka, zato se je treba upreti in obsoditi vsako obliko totalitarizma. Volje do svobode in ljubezni do svojega naroda ne more izkoreniniti nihče, za spoštovanje miru človeštva pa smo odgovorni vsi. Prireditelji so letos zaupali osrednje srečanje izhaja iz potrebe, da bi SSK enkrat za vselej razčistila svoj položaj v zvezi z dvomljivimi stališči in izjavami nekaterih političnih predstavnikov. Morebitna pritožba je po mnenju Petra Močnika primer samozasčite slovenske narodne skupnosti in krajanov nasploh pred ner-

manjšine v Sloveniji govoril v italijanski, je dejal, da so bili bazoviški junaki plemeniti možje, pravi antifasisti in prepričani domoljubi, ki so se uprli fašizmu, s katerim se je uveljavljala nestrna diktatura oziroma režim, osnovan na institucionaliziranem umoru in sloneč na državnem

Franco Juri (foto IG)

terorizmu. "Prav je, da se opozarjajo na vse to tisti, ki se spogledujejo z zanikanjem in relativiziranjem fašizma ali celo z demonizacijo odporništv", je dejal Juri in opozoril na nezadostno osveščenost in površnost, ki nedvomno lahko postaneta podlaga za neofasistične ideje. Jurij je bil mnenja, da je obsodba totalitarizmov pravična in nujna, a obenem je govornik zavrnil poskuse, da bi enačili politično idejo nacifašizma z idejo tistih, ki so mu nasprotni. Luigia Negro pa se je osredotočila na pomen zaščitnih zakonov, ki ščitijo slovensko manjšino v Italiji s posebnim ozirom na

videmsko pokrajino. Govornica iz Rezije je poudarila, da so Slovenci z zakonsko podlago priznana manjšina, ki mora biti deležna zaščite. Luigia Negro je zlasti obsodila poskuse, da bi slovenskim narečjem v Beneški Sloveniji in Reziji odrekli dejstvo, da spadajo v sklop slovenskega jezika. "Ti poskusi odvrčajo namreč ljudi od realnih problemov".

Niz prireditev Bazovica 2009 se je začel že v petek, 4. septembra, s tradicionalno svečanostjo v Prešernovem gaju v Kranju, nadaljeval se je v soboto, 5. septembra, s pevsko-glasbenim večerom v centru Zarja pri Bazovici in s prižigom tabornega ognja na gmajni. Po osrednji nedeljski svečanosti pred spomenikom padlim je bila v večernih urah maša zadušnica, ki jo je župnik Žarko Škerlj daroval v bazovski župni cerkvi: govornica Tamara Ražem je v svojem razmišljanju obžalovala preveliko družbenopolitično razcepljenost slovenske manjšine v Italiji: "Slovenci bi se morali poenotiti na osnovi tega, kar nam je vsem skupno: slovenstvo. Ta duh slovenstva bi moral biti vodilna nit in moč vseh

nas". Prireditve v spomin bazoviških junakov se bodo nadaljevale v bazovski cerkvi v četrtek, 10. septembra, ko bosta pevska sestava MePZ Lipa iz Bazovice in MoPZ lgo Gruden iz Nabrežine bosta pod vodstvom Tamare Ražem izvajala peto mašo, ki jo je skladatelj Fran Venturini sestavil v spomin na štiri bazoviške junake. Sklepni del prireditev Bazovica 2009 pa bo v soboto, 12., in nedeljo, 13. septembra, z mednarodnim odbojarskim turnirjem za 36. Pokal Bazoviških junakov v moški in ženski konkurenci.

Igor Gregori

Obvestilo

ACM iz Trsta vabi na Slomškovo slavo v Maribor ob 10-letnici Slomškove proglasitve za blaženega in 150-letnici škofijskega sedeža v soboto, 26. t. m. Vpise sprejema g. Jože Markuža, župnik v Zgoniku, na tel. št. 040-229166. Vpišite se takoj

Darovi

Za cerkev v Bazovici daruje Neva Grgič z družino 30. 00 v spomin na Marijo Križmančič por. Grgič. Za cerkev v Bazovici daruje domača družina daruje 50 evrov v spomin na pokojno ženo, mamo in nono Marijo Križmančič por. Grgič, 50 evrov pa za cerkveni mešani pevski zbor Lipa.

SVET SLOVENSKE ORGANIZACIJE

vabi na simpozij o problematiki financiranja slovenske šole v Italiji

Kaj ovira slovensko šolo na poti do finančnih sredstev in drugi problemi v zvezi z zakonom 38/01

moderator: dr. Drago Štoka

četrtek, 10. septembra 2009, ob 17. uri
dvorana Tiziano Tessitori na deželni sedeži FJK,
Trg Oberdan 5

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

priložnostni koncert v okviru zborovske revije

PRIMORSKA POJE 2009

v soboto, 12. septembra, ob 20. uri
v cerkvi sv. Marije Magdalene v Bazovici

Nastopili bodo: Zdrženi zbor ZCPZ - Trst pod vodstvom Edija Raceta, MoPZ župnije sv. Štefan - Vipava pod vodstvom Marka Fabčiča, MePZ Angelski spev - Ollica (Predmeja) pod vodstvom Katarine Vidmar in CMePZ Zvon - Podbeže (Ilirska Bistrica) pod vodstvom Damjane Kinkela.

Zbori bodo izvedli lasten nabožni program, skupno pa bodo zapeli Venturinijevo Slovensko mašo v čast Bazoviškim junakom v priredbi skladatelja Ivana Arha.

Odšla je naša draga

LOJZKA BARBIŠ

naj pri Bogu in pri Mariji milostljivi
uživa zasluženo plačilo

Žaluoja Marijina družba iz ul. Risorta 3 - Trst

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO SSK O regulacijskem načrtu

Diskriminacija!

Če tržaška občina ne bo upoštevala ugovorov v zvezi z varianto regulacijskega načrta in bo še naprej trmasto nadaljevala na poti samovoljnega načrtovanja prihodnosti občinskega teritorija, bo stranka Slovenska skupnost vložila pritožbo na deželno upravo sodišče.

"Regulacijski načrt, kot je danes nastavljen, krši osnovna načela zaščitnega zakona 38, ki se obenem sklicuje na 16. člen okvirne

konvencije Sveta Evrope", je dejal pokrajinski tajnik SSK med tiskovno konferenco, ki je bila na sedežu stranke v ponedeljek, 7. septembra. Povod za novinarsko srečanje izhaja iz potrebe, da bi SSK enkrat za vselej razčistila svoj položaj v zvezi z dvomljivimi stališči in izjavami nekaterih političnih predstavnikov.

Morebitna pritožba je po mnenju Petra Močnika primer samozasčite slovenske narodne skupnosti in krajanov nasploh pred ner-

Z leve: Sergij Mahnič, Marko Milkovič, Peter Močnik in Igor Švab (foto IG)

azumljivimi posegi tržaške občine, ki utegnejo korenito spremeniti podobo kraških vasi (zlasti Banov, pa tudi Padrič in Gropade). Varianta regulacijskega

načrta predvideva namreč gradnjo velikih rezidenčnih naselij na vzhodnem Krasu (za okrog 1.300 novih prebivalcev): etnična podoba naših vasi bi se globoko

spremenila, hkrati tudi volilna podoba volilnega kroga...

"Stališče SSK je naravno stališče stranke, ki zagovarja obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti in potrebe teritorija, na kateri manjšina živi": Močnik si zato težko razlaga dejstvo, da so ostali slovenski izvoljeni predstavniki v drugih strankah negativno predložili varianto regulacijskega načrta zgolj v luči gospodarske prizme. SSK je namreč mnenja, da je gospodarstvo del manjšinskega življa, nova urbanistična ureditev, pa bi zadala

velik udarec krajevnim gospodarskim dejavnikom: rezidenčna naselja ne bi nikakor spodbujala krajevnega razvoja, regulacijski načrt pa hkrati onemogoča minimalne gradnje domačinov za družinske potrebe. "Ta načrt zavira zato kakršno koli gospodarski rast (predvsem kmetijskega in obrtniškega sektorja) vzhodnokraškega področja, kar lahko pomeni le eno: diskriminacija do naših ljudi!" Kritike nekaterih desničarskih predstavnikov na račun prizadevanja RS do tega vprašanja so nerazumljiva, saj je naloga matične domovine, da spremlja usodo svojih rojakov zunaj meja.

IG

Zborovsko petje

Vesela pomlad na gostovanju v Stuttgartu

Ko se je končalo šolsko leto, pevsko društvo Vesela pomlad, ni šlo na dopust, ampak je cel junij in polovico julija nadaljevalo svoje redno delovanje. Pevci otroškega zbora in mlajše dekleške skupine Vesela pomlad so v nedeljo, 21. junija, oblikovali sv. mašo v župnijski cerkvi v Rojanu; v torek, 23. junija, je mlajša dekleška skupina s pesmijo sodelovala na kresovanju na Opčinah. V nedeljo, 5. julija, sta otroški zbor in mlajša dekleška skupina sodelovala pri prazniku sv. birmine na Opčinah, svojo uspešno sezono pa so mladi pevci zaključili z gostovanjem v Stuttgartu.

Pevke mlajše dekleške skupine, predstavniki otroškega zbora, njihova zborovodkinja Mira Fabjan, openski župnik g. Franc Pohajč ter nekateri starši in prijatelji so se odpravili na pot v petek, 10. julija. V Stuttgart je skupina prispela v zgodnjih večernih urah, kjer jo je v Slovenskem domu pričakal tamkajšnji župnik g. Zvone Štrubelj. Pevci in njihovi spremljevalci so bili deležni res toplega sprejema, kuharice tamkajšnje zdomske skupnosti so jim pripravile okusno večerjo, mladi pevci pa so se jim oddolžili s svojo pesmijo in z melodijo harmonike mladega Erika Puriča, ki je bil z njimi.

Pevci Vesele pomladi so imeli v Stuttgartu dva nastopa: v soboto popoldne so s skupino mladih instrumentalistov oblikovali kulturni program na pikniku, s katerim je slovenska skupnost v Stuttgartu proslavila konec šolskega leta za tamkajšnji slovenski vrtec in osnovno šolo.

Naslednjega dne so mladi pevci s petjem sodelovali pri nedeljski sveti maši v tamkajšnji cerkvi sv. Konrada. Po sv. maši pa je mlajša dekleška pevska skupina pod vodstvom dirigentke Mire Fabjan imela še krajši koncert. Njihovo ubrano petje je navdušilo občinstvo, ki je mlade pevke nagradilo z dolgim aplavzom. Programu je sledila družabnost v dvorani, ki je ob cerkvi. Tu je še dolgo zvenela slovenska pesem, saj so se tako gostje kot gostitelji kar razživali, veselo prepevali, igrali in plesali v enkratnem vzdušju. Mladi pevci in njihovi spremlje-

valci pa so v petih dneh bivanja v Stuttgartu imeli tudi priložnost, da so spoznali nekatere znamenitosti mesta in okolice. Ogledali so si zanimivi muzej Mercedes-Benz, ki so ga odprli leta 2006, nato so se povzpeli na 217 metrov visoki televizijski stolp, ki nudi prekrasen razgled. V nedeljo dopoldne je bil na sporedu ogled parka Wilhelma, kjer sta zoološki in botanični vrt. Ponedeljek pa je bil namenjen ogledu krajev, povezanih s Primozem Trubarjem: g. Zvone Štrubelj, ki je gotovo eden najboljših poznavalcev tega velikega slovenskega moža, je pospremil skupino pevcev in spremljevalcev do Derendinge-

na, kjer je Trubar preživel zadnja leta svojega življenja in kjer je tudi pokopan. Sledil je ogled prekrasne univerzitetne mesteca Tübingena, kjer sta bili med drugim tiskani prvi slovenski knjigi, Abecednik in Katek-

Trstu. Na poti nazaj je bil le še kratek obisk Ulma in njegove znamenite katedrale, ki se baje ponaša z najvišjim zvonikom na svetu. Pevci in ostali udeleženci gostovanja so se vrnil domov utrujeni, a navdušeni nad preži-

izem. Čas je hitro mineval in vsem je bilo žal, ko so v torek morali spet pospraviti svojo prtljago v kovčke in se v avtobus za vožnjo proti

velimi dnevi v Nemčiji. Doživetja s tega gostovanja bodo mlade pevce spremljala še dolgo in jim vtila še več volje do petja v novi sezoni, ki se bo začela jeseni.

Ob letošnjem romanju treh Slovenij na Svete Višarje

Spomin na dr. Lamberta Ehrlicha

O srednji govornik na letošnjem romanju treh Slovenij je bil etnolog Silvester Gaberšček s predavanjem Kje so meje, ko meje ni več. V razgovoru po predavanju je bil omenjen tudi dr. Lambert Ehrlich. Ta veliki Slovenec, doma iz Žabnic pod Višarjami (podpisani sem njegov sovaščan), je še posebno vezan na Koroško in Kanalsko dolino (dolino od Trbiža do Tabledje), saj se je po prvi svetovni vojni udeležil Pariške mirovne konference leta 1919, ki naj bi določila meje razpadle avstro-ogrske monarhije in nove Avstrije. (Bil je kot izvedenec za Koroško član jugoslovanske delegacije za slovensko narodno mejo in je s svojimi posegi pripomogel, da je bil za Koroško določen plebiscit, ki naj bi odločil, ali naj Koroška pripade Avstriji ali kraljevini Srbob, Hrvatov in Slovencev). Po prvi svetovni vojni je več let pomagal pri dušnopastirski oskrbi romarjev na Sv. Višarjah. Ko je v tridesetih letih začel v Ljubljani zbirati akademike (slušatelje) ljubljanske univerze, je nekajkrat poletil imel zanje na Sv. Višarjah ideološke tečaje. Na tistem iz leta 1933 je stražarjem, članom akademskega kluba Straža – bil je njihov duhovni vodja – razvil misel o "slovenskem poslanstvu Višarij". (... Božja volja nam tukaj, na Svetih Višarjah, razodeva, kaj je naloga Slovencev na zemlji, kjer živimo. Ob temeljnih te svete gore se stikajo tri poglavna evropska plemena... Romani, Germani in Slovani bi prav tukaj skušali riniti drug drugemu mejnike nazaj. A naši očetje so bili modrejši od vojskovodij in politikov na ta otok med tremi narodi cerkev. To je edini mejnik v Evropi, ki narodov ne loči, marveč jih združuje. Danes je tak mejnik vsa naša domovina. Slovenija mora biti mejnik, ki družijo kakor Svete Višarje. To je božja volja. To nalogo bo mogla Slovenija izpolnjevati samo v svobodi, ne pod gospodarjem, ki bi sedel bodisi na jugu ali severu, na vzhodu ali zahodu. Božja volja je, da mi vsi za to svobodo delamo... ") Bila je to ideja slovenske države! Med razgovorom o Ehrlichu je govornik pripomnil: "Ehrlich je imel brata, ki je bil Nemec". Po predavanju so mi nekateri – vedoč, da sem Ehrlichov sovaščan – izrazili začudenje nad to pripombo, ki pa sem jo potrdil. Prav v zvezi z "nemštvom" Ehrlichovega brata Jožefa naj navedem nekaj dejstev, ki sem jim edina še živa priča in se tičejo Ehrlicha. Po njem se imenuje stavba "Ehrlichov dom". Ime za stavbo sva izbrala podpisani in pokojni izseljeniški duhovnik Vinko Žakelj, ki je za "dom na Sv. Višarjah" zbral denar pri izseljencih in zdomcih – in mnogo dodal iz svojega –, da je mogel stavbo kupiti in urediti misel, da "bodo mogli Slovenci imeti na Višarjah svoj prostor, kjer bi se zbirali". Stavba je prepisana kot last na paški zavod Slovenik v Rimu). Dne 23. junija 1939 sta Hitler in Mussolini v Berlinu podpisala "berlinski dogovor" in določila

preselitev nemških državljanov in pa t.i. "folksdojčerjev" iz Južne Tirolske v domovino – Nemški Reich. Dogovor ni bil takoj javno objavljen, zlasti pa ne klavzula, da bo preseljen v Nemčijo, kdor bo optiral za nemško državljanstvo. Šele pozneje so bila objavljena "Pravila za vrnitev nemških državljanov in preselitev "folksdojčerjev" (Volksdeutscher) iz Južne Tirolske v Nemški Reich", ki sta jih nemška in italijanska vlada podpisali v Rimu 21. oktobra 1939. Med v "Pravilih" navedena območja za možnost opcije za nemško državljanstvo pa je poleg Južne Tirolske bila vključena tudi Kanalska dolina, kar so dosegli

nemškutarji in Nemci s Trbiža! (Ehrlichov brat Jožef – Nemec po prepričanju – je bil trgovec na Trbižu.) Ko je Ehrlich po svojem poznanstvu še s Pariške mirovne konference zvedel za "berlinski dogovor", je takoj ukrepal. Z Ehrlichom sem bil večkrat v stiku, deloma ker sva bila sovaščana in sva si izmenjavala novice iz Žabnic, deloma ker radi delovanja v katoliških akademskih društvih. Oba pa sva imela sorodnike, ki so imeli dano možnost opcije. Prav zaradi tega mi je že septembra 1939 predlagal, naj se čim prej podam v Žabnice, naj Žabničanom razložim in razkrijem vsebino "dogovora" in jih skušam prepričati, naj ne optirajo. Res sem vse to napravil. Seveda pa to moje delovanje ni ostalo skrito nemškutarjem in italijanski

fašistični stranki, ki je napeljavala, naj ljudje optirajo. Imela je ves interes, ker bi tako optante preselili, se znebili neitalijanskega prebivalstva – Nemcev in Slovencev – in naselili italijanske prebivalce. Ker sem še ohranil italijansko državljanstvo – imel pa sem že tudi jugoslovansko in sem prihajal v

Italijo s potnim listom, je bilo v stranki sklenjeno, da me primejo, spravijo k vojakom in pošljejo na fronto, ker sem kot letnik 1918 bil vojaški obvezanec. Na srečo pa je bila na seji s tem sklepom navzoča Žabničanka, načelnica mladinske organizacije "Giovani Italiane" – sicer pa iz družine, ki se je edina imela za nemško. Ker sva si bila prijatelja, me je še isto noč prišla obvestiti o sklepu in mi svetovala, naj takoj odpotujem; to sem tudi storil.

Še nekaj je Ehrlich napravil. Dal je natisniti letake v nemščini in slovenščini s pozivom ljudem, naj ne optirajo. Letake je izročil Žabničanu Hanziju Moschitzu, ki se je na Ehrlichove stroške v Ljubljani šolal za organista, da naj jih razdeljuje med ljudi. Hanzij je letake pokazal tedanjemu župniku Rafku Premrlu. Čeprav je Premrl osebno ljudem ustno in celo z prižnice svetoval, naj dobro premislijo kakršnokoli odločitev glede opcije, je Hanziju odsvetoval razdeljevanje letakov, ker bi ga oblast gotovo zaprla. Hanzij je letake uničil. Umrl je lanske leto.

Nemškutarji so dosegli pri cerkveni oblasti, da je župnik Premrl, ki je skrb za žabniško faro prevzel leta 1932 in jo je moral leta 1940 zaustaviti, bil predstavljen v Istro v župnijo Poljane. Žabniški nemčurji, proti katerim je Premrl nastopal, niso tega pozabili, in ko so Nemci po 8. septembru 1943 zasedli tudi Istro, so Žabničani-nemčurji dosegli, da so ga Nemci aretirali in odpeljali v taborišče Dachau. Taborišče je preživel in prišel v Gorico. Po diplomi na tržaški univerzi je poučeval na gimnaziji v Vidnu in nato na slovenski gimnaziji v Gorici. Istočasno je kot župnik upravljal faro Št. maver pri Gorici. Umrl je leta 1983.

Naj navedem še en dogodek, vezan na moj stik z dr. Ehrlichom. Smrt Ehrlichovega brata Jožefa maja meseca leta 1942 bi lahko bila usodna zame. Prav takrat sem bil v Žabnicah. Ker sem Ehrlichovim v Žabnicah prinesel novice in sporočila od dr. Ehrlicha iz Ljubljane, sem se šel od njih posloviti in pa po novice in sporočila zanj v Ljubljano. Prosili so me zlasti, naj mu sporočim bratovo smrt. Spominjam se dobro: 25. maja pozno zvečer sem se ob prihodu v Ljubljano najavil v njegovem stanovanju. Zaradi pozne ure me njegova gospodinja Urša ni hotela najaviti, da "gospod molijo breviri", je rekla, in da naj pridem naslednje jutro. Ker sem vedel, da ima Ehrlich vsako jutro mašo v Cirilovem domu (danes Ljudska kuhinja v Strelški ulici), sem nameraval iti k maši in ga po maši spremiti na njegov dom. Ker pa sem bil pozen za mašo, sem se ustavil v sobi, ki so jo imeli mladci (Dijaška katoliška akcija) v Alojzijevešču (bil sem mladeč tudi jaz), in sem nameraval poiskati dr. Lamberta po maši. Stavba Alojzijevešča je (bila) v neposredni bližini Cirilovega doma. Še danes mi je v spominu: nenadoma priteče v sobo neki mladeč, ki je bil pri maši, in zakriči: "Ehrlicha so ubili!". Hitro sem stekel na ulico in videl Ehrlicha ležati mrtvega in poleg njega tudi spremljevalca akademika Rojca. Ehrlicha je po maši vedno kdo spremljal, da se je z njim pogovarjal. Ko bi tisto jutro šel k maši in po maši z Ehrlichom, bi bil ubit tudi jaz! Slučaj? Ne! Trdno sem prepričan: varstvo višarske Mater Božje me je rešilo.

Martin Kranner

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Prvi korak na poti tisočih milj

Danes sem v bolnišnici govorila s temnopoltu zdravnico. V drugih zahodnoevropskih državah bi to seveda ne bilo omembe vredno, niti v očeh osebe, ki je to doživela, torej mojih. V Trstu je drugače. Misli me takoj vodijo k hipotezi, da je bilo prelepo dekle morda posvojeno, morda je pa prišlo sem na specializacijo, kdo ve. Hipotem mi tok misli takoj obrne v drugo, pomembnejšo smer ravno zdravnica sama in način, kako govori s pacienti. Takrat postane drugorazredno vsako drugo vprašanje o izvoru, jeziku, karkoli drugega od čiste predanosti in vere v to, kar dela. Včasih se zgodi, da zdravnik/učitelj/mehanika, kogarkoli že, sprašuje

za razlago nečesa, kar ti ni jasno; ne zadošča ti nekaj števil na papirju, skupaj postavljenih črk v besede, ki ti nič ne pomenijo, ker jih ne obvladaš. In odgovora ni, enostavno, ker ni časa, ni volje ne pripravljenosti. Celó v tako ekstremnih primerih, kot je lahko posredovanje novice o raku v telesu. Znanec onkolog je priznal, da mu ni med študijem nihče niti omenil, kako naj spregovori z obolelimi pacienti. Za vso humanost, ki jo lahko danes izkazuje, so zaslužni geni in žena, psihologinja. Včasih imaš v življenju srečo, da spoznaš osebo, ki resnično verjamejo v pomen poklica, ki ga opravljajo. Učiteljice, ki se med sabo pogovarjajo, kako valorizirati to ali ono, kateri so aduti enega ali drugega otroka in kako pomagati pri težavah, ekonomsko raziskovalko, ki je za ljubezen do svojega poklica sprejela mizerno plačo in neplačana predavanja v univerzitetnih avlarih ter odklonila veliko bolj plačano zaposlitev na področju logistike. Marsikateri glas mi bo rekel, da je bila predanost določeni nalogi, poklicu, misiji, skupna bolj

prejšnjim generacijam. Za nekaj si se moral boriti, brez prizadevanja je karkoli propadlo. Morda pa je vse stvar osebnega značaja. Bolničark, ki morda v skupinici posedajo pred minitelevizorjem v dimnem oblaku za priprtimi durmi, drugih, ki jim v pacientih uspe videti potrebo, vključno z zbežnostjo.

Spominjam se dni, ko je čez osemdesetletna nosta stoji čakala tistih deset minut, ki jo je ločevalo od uradnega urnika obiskov. Večkrat sem prišla kasneje in jo našla vedno tam, dostojanstveno v tistem komajda metru šestdeset, z vsemi osmi mi križi na grbi, stoje, negibno v čakanju na uradno uro, ko naj bi se obiski pričeli. Vedno sem pomislila na to nehumano rigidnost do sta-

re ženičke, ki je v torbi prinašala nekaj toplega za moža v tisti beli bolniški postelji. Buljila sem v tista priprta vrata in plavo luč prižganega televizorja. In si žal ne upala glasno izreči, da tako ni prav.

Nešteto sem se v življenju vprašala, kdaj nastopi tisti trenutek, ko se človek uleže, ko se odloči (ker dejansko gre za odločitev), da bo njegovo delo po-

stalo "opravljanje dolžnosti in nič več", zato si bo moral omisliti načine, da bodo te dolžnosti čim lažje in kratkotrajne. V življenju sem srečala več takih primerov, od "zabušantov" do drugih, ki ne verjamejo več v moč, tudi malenkostno moč, naloge, ki jo opravljajo. Srečala sem blagajničarje v supermarketu, ki jim ni bilo po godu, da bi moja petletna nečakinja zlagala blago na tekoči trak, upravitelje mestnih barov, ki ne pozdravljajo, izšolane uslužbenke na različnih mestih, ki so pozabili na kakršnokoli sanje o možnosti spremembe družbe. Ki se začnejo ravno z eno samo – drugačno – kapljo v morje. Taoistični pregovor pravi, da se potovanje tisočih milj pričneja z enim samim korakom.

Srečanje z ministrico Majdo Širca O težavah in pobudah zamejskih kulturnih zvez

Dne 2. septembra 2009 je ministrica za kulturo Majda Širca sprejela predstavnike Kršćanske kulturne

ze Slovencev na Madžarskem. Na delovnem sestanku, ki je bil sklican na pobudo omenjenih organizacij, je Janko Malle v imenu

svetu z ministrstva za kulturo (MK) prenesene vse kulturne vsebine, s tem pa je bil prekinjen dolgoletni, utečeni način delovanja na kulturnem področju. Marij Maver je omenil težaven položaj nekaterih profesionalnih zavodov s področja kulture in opozoril na težji položaj, ki je nastal po odpravi meje. Med predstavitvami raznih zagat in

pobud je bila tudi zelo zanimiva pobuda predstavnika Zveze Slovencev na Madžarskem g. Jožefa, da bi se zaradi vse večjega zanimanja za Slovence v Porabju in za Slovenijo na splošno v Budimpešti odprla "Slovenska hiša". Na srečanju se je izoblikoval predlog o vzpostavitvi stalne komunikacijske vezi med MK in Slovenci v zamejstvu v obliki neke-

ga 'forum', ki se bo sestajal vsake tri mesece. MK se je zavzelo za krepitev aktivne kulturne politike z umestitvijo teh tem znotraj novega direktorata na MK.

zveze iz Celovca, Slovenske prosvetne zveze iz Celovca, Slovenske prosvete iz Trsta, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Zveze slovenskih kulturnih društev Gorica-Trst-Videm in Zve-

vseh predstavil problematiko in neke vrste odrinjenosti iz enotnega slovenskega kulturnega prostora, ki je nastala po novi uredbi leta 2004, ko so bile na Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po

ga 'forum', ki se bo sestajal vsake tri mesece. MK se je zavzelo za krepitev aktivne kulturne politike z umestitvijo teh tem znotraj novega direktorata na MK.

Razstava Anice Pahor na Gradini

Minulo nedeljo so v centru Gradina nad Doberdobom odprli likovno razstavo Anice Pahor, ki se predstavlja s slikami v tehniki olje na platno in skulpturami iz keramike ter žgane gline. Vodja centra Ana Černic je pozdravila lepo število prisotnih, Jurij Paljk je v slovenščini in italijanščini izrekel nekaj toplih misli o kriški umetnici in njenem delu, pozdravila je tudi podžupanja Luisa Gergolet, dekleta skupine Bodeča neža, ki jo vodi Mateja Černic, pa so prijetnemu kulturnemu dopoldnevu dale mladosten in radoživ ton.

Še o zgodovinski resnici

Različno o tem, kakšen komunizem je bil v Sloveniji

Zdaj je že očitno, da se vlada in politične stranke bolj ukvarjajo s polemikami in spori kot pa z gospodarsko in finančno krizo. Pri tem stranke ponavljajo in utemeljujejo "svoje resnice", pri čemer je čedalje bolj zaznati težnjo koalicije, da bi politiko in usmeritev Slovenije potisnila na območje leve. V takem ozračju je potekala tudi izredna seja državnega zbora, na kateri bi sprejeli resolucijo, ki bi podprla resolucijo o evropski zavesti in totalitarizmu. Slednjo je evropski parlament sprejel 2. aprila lani in jo je podprlo tudi vseh pet poslancev iz Slovenije. Izredno zasedanje parlamenta sta zahtevali opozicijski stranki SDS in SLS predvsem zato, ker so v Sloveniji zamolčali 23. avgust, ki je bil po sklepu evropskega parlamenta razglašen za dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov. Takšni režimi pa so bili tudi v Sloveniji v preteklih desetletjih fašizem, nacizem in komunizem. Tako se je zgodilo, da je molčal tudi predsednik državnega zbora dr. Pavel Gantar, ki pa je prej ostro obsodil poboj v Srebrnici.

V parlamentarni razpravi sta se soočili dve tezi, ki pa vsebujejo nekaj dejstev s procesov, ki so se že zgodili ali pa še potekajo. Največji zagovornik komunizma ostaja podpredsednik državnega zbora Miran Potrč s svojo razvpito oceno, da po letu 1953 komunizma v Sloveniji dejansko ni bilo več, dodal pa je trditev, "da režim v obdobju 1945-1990 ni bil v

celoti totalitaren". S takimi naziranjimi je povzročil velik odziv bralcev katoliškega tednika Družina, javno pa ga ni podprl noben član njegove Socialno demokratične stranke. Potrč je odgovorila poslanka SDS in predsednica parlamentarne komisije za človekove pravice, Eva Irgl. Dejala je, "da je prav komunizem, ki je bil najdlje prisoten na slovenskih tleh, s svojo krutostjo, nečloveškostjo in teptanjem

Vinko Gorenak iz SDS. Po njegovem mnenju vse evropske države, ki so bile med oblastjo komunizma, "niso doživele tako trdnega stalinizma, kot je bil najmanj do leta 1950 v Sloveniji".

V parlamentarni postopek so bile predložene tudi spremembe zakonov o žrtvah vojnega nasilja oz. vojnih grobiščih. Po novem bo pravica do statusa žrtev priznana tudi otrokom žrtev partizanskega boja oz.

medvojnega ali povojnega nasilja. Do odškodnine bodo upravičeni tudi tisti Slovenci, ki so služili v italijanski vojski, pozneje pa so bili odpeljani bodisi na prisilno delo v Nemčijo ali pa v tamkajšnja koncentracijska taborišča. Pričakovane

razsežnosti je dobilo imenovanje Aleša Guliča za novega direktorja Urada vlade za verske skupnosti. Bil je poslanec iz LDS in je sedaj predsednik Sveta te stranke. Premier je ob imenovanju dejal, da je bil zadovoljen s delom prejšnjega direktorja dr. Draga Čeparja, ki bi po njegovem lahko ostal na mestu direktorja. Zakaj se to ni zgodilo, premier ni povedal. V izjavi tiskovnega urada Slovenske

škofovske konference so zapisali, "da smo v katoliški cerkvi skupaj z drugimi krščanskimi cerkvami v Sloveniji že pred časom izrazili podporo za ponovno imenovanje dosedanjega direktorja dr. Draga Čeparja na mesto direktorja Urada. Od novega direktorja pa želimo, da bi gojil korektne odnose s Cerkvami in drugimi verskimi skupnostmi v Sloveniji, v duhu okrepjenega sodelovanja in nadaljevanja prenosa opravljanja javnih služb na civilno družbo, predvsem na področjih sociale, kulture in šolstva".

V Sloveniji poteka polemika med politiki in tožilci. Spodbudila jo je poslanka stranke Zares Cveta Zalokar-Oražem, ki je od generalne državne tožilke Barbare Brezigar zahtevala pojasnilo, zakaj je tožilstvo odredilo preiskavo zoper finskega časnika Magnusa Berglunda. Ta je v oddaji finske TV nekdanjega slovenskega premiera Janeza Janšo obtožil, da je prejel podkupnino pri nakupih oklepni vozil vrste Patria. Tožilstvo je zavrnilo preiskavo o delovanju, ki jo je odredil pravosodni minister Aleš Zalar.

Primeri sposobnosti in ustvarjalnosti Slovencev v Gorici

V Novi Gorici so obeležili 100-letnico zgodovinskega poleta Edvarda Rusjana z motornim letalom, ki sta ga zasnovala in izdelala z bratom Josipom. Letalo je tedaj obkrožilo Gorico, brata Rusjan pa sta potrdila svoje znanje in ustvarjalnost, kar je tudi vrednota Slovencev v Gorici in drugod po Italiji. Posebno vrednoto je pomenil tudi slovenski tisk v Gorici, ki je izhajal med obema svetovnjima vojnima. V posebnem katalogu, ki je izšel te dni, je delovanje slovenskega tiska v Gorici v omenjenem obdobju razčlenila in opisala dr. Irene Mislej, direktorica Pilonove galerije v Ajdovščini. V katalogu je namenila skrb tudi vlogi Goriške Mohorjeve družbe. Besedilo je prevedeno tudi v italijanski jezik.

Marijan Drobež

Kratke

V SNG Nova Gorica zadnja premiera sezone 2008/09

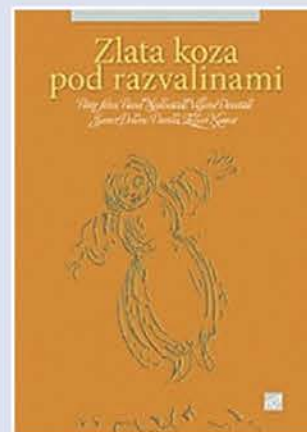
V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica bo v četrtek, 10. septembra 2009, premiera zadnje uprizoritve gledališke sezone 2008/09, Eda - Zgodba bratov Rusjan, ki je izšla izpod peresa Novogoričanke Nede Rusjan Bric; avtorica je podpisala tudi režijo. Predstava je nastala v koprodukciji s Slovenskim mladinskim gledališčem iz Ljubljane in v njej bodo gledalci sledili dekletu, ki v iskanju svojih korenin naleti na zgodbo bratov Rusjan, skozi katero se ji razprejo vprašanja o lastnem življenju: koliko smo pripravljeni tvegati pri življenjskih odločitvah in koliko opustiti zaradi okoliščin, strahu, odgovornosti? V predstavi igrata Ivan Peternej, Robert Prebil, Daša Doberšek, Jožica Avbelj k. g. in Ivo Barišič.

V Sloveniji bodo tudi letos obeležili vse za državo pomembne obletnice

Vlada je sklenila, da bodo v Sloveniji tudi letos počastili vse obletnice dogodkov v preteklosti, ki so pomembni za državo. Gre za osem takih obletnic. Koordinacijski odbor za državne proslave, ki ga vodi ministrica za kulturo Majda Širca, je najprej predlagal, naj bi število proslav zaradi pomanjkanja denarnih sredstev oz. splošne krize v Sloveniji zmanjšali. Domnevno naj bi odbor predlagal odpoved proslav ob dnevu reformacije in ob dnevu generala in pesnika Rudolfa Maistra. Proslave obletnic velikih dogodkov iz preteklosti, pomembnih za Slovenijo, torej za letos ostajajo oz. bodo. Med njimi je tudi 15. september, praznik ob obletnici združitve Primorske z matično državo Slovenijo. Je pa že zdaj gotovo, da bodo število proslav v Sloveniji prihodnje leto zmanjšali.

Folklorne pripovedi iz Brd in okolice Gorice

Celjska Mohorjeva družba je v svoji zbirki Glasovi izdala novo delo z naslovom Zlata koza pod razvalinami. V njej so zbrane folklorne pripovedi iz Brd in okolice Gorice. Strokovna urednica dr. Marija Stanonik je v uvodu v knjigo zapisala, "da se je dela prvi resno lotil prof. Peter Stres iz osnovne šole na Dobrovem, ki je svoj prispevek končal nekako v dveh letih, pri tem pa pridobil še Janeza Dolenc, slavista, svojega nekdanjega profesorja na učiteljski šoli v Tolminu, ter grafika in etnografa Pavla Medveščka iz Nove Gorice. Odstopila sta že prej zbrano gradivo iz Brd. Njim se je s svojim naključno nabranim gradivom pridružila dr. Danila Zuljan-Kumar iz Brd. Njena največja pozornost je sicer namenjena znanstvenemu raziskovanju briškega narečja, kar se vidi tudi iz omenjene nove knjige. Pomemben je prispevek Viljene Devetak, slavistke oz. študentke III. stopnje Filozofske fakultete v Ljubljani, doma z Vrha Sv. Mihaela pri Doberdobu. Zbrala je namreč slovenske folklorne pripovedi iz italijanskega dela Brd. Zaradi tega je na zemljevid slovenskih folklornih pripovedi lahko vključeno celotno območje Brd, torej na slovenski in italijanski strani. Knjiga je naslovljena po folklorni pripovedi, ki jo je povedala ljudska pravljica Dora Obljubek iz Drnovka v slovenskem delu Brd. Naslov novega dela, že omenjeni Zlata koza pod razvalinami, nima nič opraviti z znano pripovedko o Zlatorogu, čeprav prvi vtis utegne biti tak. Toda iz nekaterih zgodb je očitno, da gre za nov tip zgodbe o zlatem teletu. Gre za izjemen prispevek Brd slovenski slovstveni folklori. Zdaj objavljene pripovedi so v Brdih zapisovali kar petdeset let, v knjigi pa so navedeni vsi pripovedovalci iz obeh delov Brd in tudi z območja Gorice.

Pahor: Slomšek velika osebnost slovenske državotvorne zgodovine

Slomšek je zaradi čvrstosti v sebi znal živeti z ljudmi drugačnega mišljenja in ne glede na naš osebni odnos do njega, naj se z njim strinjamo ali ne, naj bo enoznačna ali za mnoge kontroverzna osebnost, je osebnost slovenske nacionalne, državotvorne zgodovine, je minuli teden na slovesnosti v čast Slomškovega leta v Mariboru dejal premier Borut Pahor.

Kot je na slovesnosti v počastitev velikega škofa, kulturnika in narodnega buditelja, blaženega Antona Martina Slomška v veliki dvorani SNG Maribor, s katero so hkrati odprli letošnji drugi Festival Maribor, dejal Pahor, zgodovina pozna različne oblikovalce časa. Tako so po njegovih besedah eni pozneje rojenim navdih, drugi zgled, tretji svarilo, nekateri tudi vse to hkrati, zgolj posameznikom pa je dano, da so njihova dejanja in načrti ljudem prihodnosti ne le nasledstvo, temveč tudi živa dediščina.

Premier je po poročanju STA tudi poudaril, da je Slomšek ob skrbi za širjenje in poglobljanje vere prispeval tudi k višji izobrazbeni in vzgojni ravni prebivalstva, zlasti ko je z moralno in finančno pomočjo sodeloval pri ustanavljanju Mohorjeve družbe. Ta je slovensko ozemlje preplavila z ne le nabožnimi, pač pa tudi leposlovnimi in strokovnimi knjigami, rezultat tovrstnih Slomškovih naporov pa je tudi slovenska emancipacija in preobrazba v moderen evropski narod. Posebna Slomškova pozornost je po Pahorjevih besedah s spodbujanjem ustanavljanja rednih in nedeljskih šol veljala tudi šolstvu, zavedal pa se je tudi pomena socialne povezanosti ljudi za dvig družbene in narodne zavesti. "Največja Slomškova zasluga nacionalnega pomena pa je bilo preoblikovanje lavantinske škofije v pretežno slovensko škofijo na južnem Štajerskem. Slomšek si je prizadeval, za novo razmejitev škofij. Prizadeval si je, da bi nove meje med škofijami potekale po narodnostni meji, vendar mu to ni uspelo. Uspel pa je doseči novo razmejitev po mejah okrožij in tako je leta 1859 prenesel sedež lavantinske škofije iz Št. Andraža v Maribor," je dejal Pahor in ob tem opomnil, da je prav s prenosom škofije Slomšek zavrl ponemčevanje slovenskega prebivalstva slovenske Štajerske.

Aleš Gulič

Maribor

40. Festival narečnih popevk

V nedeljo, 13. septembra 2009, bo ob 19.45 v Slovenskem narodnem gledališču Maribor 40., jubilejni Festival narečnih popevk, ki je, kot pravita organizatorja, RTV Slovenija, Regionalni RTV - center Maribor, skromni prispevek k ohranjanju narečij, »ki so pravo bogastvo in smo jih dolžni ohranjati«. Festival narečnih popevk je najstarejša tovrstna prireditev. Na osnovi razpisa je strokovna komisija letos spomlad izmed petdesetih prispelih skladb izbrala 15 popevk z besedili v narečjih slovenskih pokrajin in izvajalce ter aranžerje. Soliste in ansamble bo spremljal Big band RTV Slovenija, ki ga bo vodil dirigent Lojze Krajncan. Zborovsko spremljavo pa bodo pri večini skladb sestavljali člani Mariborske opere, Dada Kladenik, Marjana Šef, Jaka Feguš in Robert Feguš. Prireditev bo vodila gledališka igralka Lara P. Jankovič, zelo uspešna voditeljica treh izvedb narečnega festivala, do pred nekaj leti članica Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica; tudi sama je izvrstna pevka. Scenarij je podpisal Tomaž Letnar, sceno pa Mojca Vilhar. Med vokalnimi solisti bo tudi »legen-

darni« pevec Tomaž Domicelj, ki bo izvajal popevko Misisipi, pri kateri je tudi avtor glasbe in besedila; aranžma zanjo pa je spisal Grega Forjanič.

Po predstavitvi vseh 15 tekmovalnih skladb bodo najboljšo popevko izbirali poslušalci pred ra-

Lara P. Jankovič

dijskimi sprejemniki in gledalci pred televizijskimi ekrani s te-

SNG Maribor

lefonskim glasovanjem, ki so ga uvedli pred sedmimi leti. Popevke pa bosta ocenjevali tudi strokovni žiriji za glasbo in besedila. Na festivalu bodo podelili: festivalski kipec in nagrado v vrednosti 1500 evrov za najboljšo skladbo po izboru gledalcev in poslušalcev; nagrado 1500 evrov za najboljšo skladbo po izboru strokovne žirije, tri nagrade za najboljša narečna besedila v vred-

nosti 500, 300 in 200 evrov. Zgodovina tega festivala se je

začela 17. aprila 1962, ko je bil v organizaciji časopisa Katedra v mariborski Unionski dvorani prvič na sporedu popevkarski festival Katedra 62, ki je bil predhodnik Vesele jeseni in Festivala narečnih popevk. Festivala zaradi menjave organizatorjev nekajkrat niso priredili. Na njem so nastopili tudi Lado Leskovar, New swing kvartet, Tatjana Gros, Braco Koren, Edvin Fliser, Alfi Nipič, Lidija Kodrič, prva zmagovalka festivala, Alenka Pinterič in še mnogi drugi znani slovenski popevkarski glasovi. Skladbe sta prispevala tudi Bojan Adamič in Borut Lesjak. Orkester je med drugimi v živo vodil Jože Privšek. Najpomembnejši pisli narečnih besedil, tudi dobitniki nagrad, so Miroslav Slana, Metka Ravnjak jauk in Feri Lainšček.

IK

Trst / Vilenica 2009

"Če bo Trst nadaljeval na poti sožitja, lahko ponovno postane zgled za Evropo!"

"Če bo Trst nadaljeval na poti sožitja, lahko ponovno postane zgled za Evropo!", je glavno sporočilo izjemno dobro obiskanega kulturnega večera v tržaškem muzeju Revoltella, kjer so na literarnem festivalu Vilenica v četrtek, 3. septembra, govorili pisatelji Claudio Magris, Boris Pahor in Drago Jančar.

V avditoriju muzeja Revoltella je bil prejšnji teden eden odmevnejših dogodkov letošnje Vilenice. Tržaška pisatelj Magris in Pahor sta se ob moderatorju srečanja, kolegu Jančarju, soočala s kulturnim izročilom zalivskega mesta, segla pa sta tudi v problematiko sobivanja italijanskega in slovenskega Trsta, pri čemer sta poudarila, da bo Trst postal za Evropo mesto središčnega pomena, če bo v prihodnosti nadaljeval na poti večkulturnega in večetničnega dialoga.

Srečanje je uvedel predsednik Društva slovenskih pisateljev Slavko Pregl, ki se je zahvalil Skupini 85, Skladu Zora in Libero Polojaz, Uradu vlade RS za Slovence v zamejstvu in po sve-

lečim izkušnjam je bil človek, ki je v drugačnih časih že presegal zgodovinske konflikte in ideološke pregrade", je dejal Jančar.

Pisatelj Pahor je Tomizzi priznal zaslugo, da je v oholost italijanskega Trsta vnesel pravičnejši zgodovinski spomin in tako prispeval k psihološkemu preobratu večinskega naroda. Magris, letošnji dobitnik nagrade Vilenica, je Tomizzo označil za pisatelja, ki v tržaškem okolju ni obravnaval tematike etnične pripadnosti zgolj v luči enega samega narodnega izročila, saj je dobro vedel, da predpostavlja vsakršno obmejno območje - kakršno je bilo tudi njegovo tržaško-istrsko - seštevke različnih kulturnih identitet.

Jančarjevo vodenje večera je dalje obravnavalo literarne in družbene tematike. Na njegovo vprašanje "kateri demoni vstopajo v vajino književno snovanje" je Magris odvrnil, da so njegove pošasti tiste pošasti, ki izhajajo iz zgodovinskega doživljanja.

"Nikakor pa ne smemo dopustiti, da nas strahovi preteklosti

pomembnih pisateljev - kakršen je Boris Pahor in kakršen je bil na primer Primo Levi - nas prizadenejo zato, ker zgoščajo življenjske dogodke in na podlagi "umirjenosti besede same" povečajo grozoto same zgodbe, je še dodal Magris. Pahor pa je vseskozi sledil načelu, ki si ga je zadal med vojno: "Vedno bom pisal o ponižanih in razžaljenih, saj sem bil jaz sam med njimi".

Zadnji sklop Jančarjevih vprašanj pa je zadeval srednjeevropsko kulturo in prihodnost Trsta. Za Magrisa je pojem slavne Srednje Evrope še vedno prisoten, danes pa ima po njegovem mnenju majave temelje.

"Skupen substrat še obstaja, ker ga zavestno skušamo ohraniti, ne smemo pa ga umetno mitizirati. Nekdanji avstro-ogrski svet je bil svojčas zmožen subtilne analize samega sebe in svoje kulture. Zrcalo le-tega je bil Trst, kjer se je nekoč že zgodila združena Evropa v malem", je poudaril Magris.

"Če bo Trst postal večkratnik samega sebe, bo lahko še enkrat postal zgled za celotno staro celino", je bil mnenja Pahor.

Večer v Revoltelli je bil izjemno dobro obiskan, saj je bila dvorana muzeja premajhna, da bi sprejela vse tiste, ki so hoteli slišati in videti tri pisatelje.

Drago Jančar "Claudio Magris razlaga skupaj z Angelom Aro v knjigi Trst, obmejna identiteta zalivskega mesta ravno preko literature. V zadnjem času se je Trst začel zavedati tudi svoje slovenske literarne komponente in to ravno zaradi Borisa Pahorja in njegovega prodora v italijanski kulturni prostor. Ne bom rekel, da današnji pogovor odpira neko novo poglavje, gotovo pa potrjuje to, kar se v zadnjem času dogaja: odpiranje tržaškega prostora do zaledja, ki je bilo zalivskemu mestu dolga desetletja neupravičeno tuje. Trst se končno začne pogovarjati s slovenstvom na evropski način. K temu je pripomogel tudi Claudio Magris, ki je nedvomno eden najpomembnejših evropskih intelektualcev današnjega časa tudi zato, ker je subtilen in občutljiv pripovedovalec, ki je razvil čisto osebno literarno in pripovedni slog. Poleg tega je Magris v tem prostoru glasnik odpiranja in sodelovanja: globoko razume tržaške dinamike in obmejna dogajanja ter do-

bro pozna kulture, ki niso samo sobivale, a so tudi gradile neko skupno ustvarjalnost: ne mislim zgolj na Slovence, ampak tudi na Žide, Hrvate, Srbe. Magris s svojim pisanjem in javnim nastopanjem ponovno odpira Trst njegovemu nekdanjemu kozmopolitskemu izročilu".

Z leve Claudio Magris, Drago Jančar in Boris Pahor (foto IG)

Boris Pahor "Tokrat ni prvič, ko se slovenska in italijanska kultura Trsta srečata. Res pa je, da je še danes v našem mestu mnogo ljudi, ki ne bi radi, da bi Trst izgubil italijanski predznak. Tudi ljudje, ki navzven kažejo neko pripravljenost za kulturno sodelovanje, se nato izkažejo za zagovornike zgolj svojega vrtiča. Dobro vemo pa, da Trst ni nikoli bil italianissimo: bil je le

takrat, ko ga je takega hotela ohola politična volja. Trst je bil v času avstro-ogrskega cesarstva kozmopolitsko mesto, v času fašizma je postal leglo nacionalizma, po drugi svetovni vojni ga je rimska politika še naprej odvajala od njegovega zaledja. Šele z Illyjevim županovanjem je Trst prejel nov prepoved in kaže - vsaj tako upam -, da se bo ta težnja nadgrajevala. Današnje srečanje najbrž potrjuje

"Nocoj se srečata dve veliki in pomembni literaturi: dejal bi celo, da se srečata tri književna izročila. Jaz sem italijanski pisec, Drago Jančar in Boris Pahor sta slovenska pisatelja. Boris Pahor in jaz obenem pripadava tržaški književnosti, kar daje najinim knjigam poseben pečat, ki je odvisen od kraja, zaledja in točno določene specifičnosti okolja, v katerem ustvarjamo. Boris Pahor je potemtakem tudi naš pisatelj, ni samo slovenski! To oznako bi lahko razširili še na druge tržaške ustvarjalce, na Tomizzo, na Seva, na Rebulo, na Sabo. Po istem principu se veselimo tudi dejstva, da sem bil letos prejemnik

nagrade Vilenica, nagrade, ki iz osrednje-slovenskega prostora sega tudi do ozemlja slovenske manjšine in posledično tudi do kraja zamejske kulture, ki jo tudi čutim za svojo. Zadovoljen sem, da se bom nocoj lahko soočil z Borisom Pahorjem, ki ga cenim zlasti zato, ker v svojem delu združuje umirjenost in lucidnost pisanja s

trdoto obravnavanih tem, ki jih je neposredno doživel na svoji koži. Menim, da je njegovo vrhunsko delo Nekropola izredna knjiga zato, ker je v njej znal ravno na podlagi skromnosti in zadržanja v bralcu povečati občutek grozote. Vselem se dejstva, da je knjigo in njegovega avtorja končno spoznal tudi širši italijanski kulturni prostor".

Igor Gregori

Drago Jančar in Boris Pahor (foto IG)

tu ter Generalnemu konzulatu RS v Trstu. Goste večera in občinstvo avditorija je nagovoril tudi tržaški župan Roberto Dipiazza. Po slovenskem pozdravu je župan Dipiazza v svojem izjavljanju poudaril željo, ki jo Trst ima pri presejanju nekdanjih pregrad: "Današnji večer je namreč dodatni kamenček v mozaiku sobivanja slovenske in italijanske duše našega mesta". Pisatelj Jančar je uvodno misel namenil prvemu dobitniku nagrade Vilenica, tržaškemu italijanskemu pisatelju istrskega rodu Fulviu Tomizzi, ob deseti obletnici njegove smrti. "Bil je Istran, po vojni pa opant v Trstu: kljub vsem bo-

danes pogojujejo. Obračunati moramo enkrat za vselej z resnico negativnega, da lahko neobremenjeno stopimo v prihodnost", je dejal Magris. Boris Pahor pa je spričo neposrednih doživljanj v času naci-fašizma in jugoslovanskega režima razmišljal o tem, da je morda človek šele na začetku svojega razvoja: "Po vojnih izkušnjah sem se prepiral, da je človek sam na svetu, da ni Boga, ki bi ga lahko usmerjal. Svet moramo zato oblikovati zgolj na podlagi lastnih moči". Glede vprašanja literarnega estetiziranja pa je bil Magris jassen: "Velika literatura nas uči, da je življenje veliko bolj nenavadno od same fikcije". Knjige

Pomembna novost pri SDZPI Odslej bo socialno podjetje Ad formandum

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje (SDZPI) je - potem ko se je v pravkar minulem obdobju znašel v težkem ekonomskem položaju - na pragu novega začetka. Za ustanovo, ki že trideset let deluje znotraj sistema poklicnega izobraževanja dežele Furlanije Julijske krajine, je bilo potrebno poiskati rešitve, ki bi omogočile razvoj njenega delovanja. S tem namenom je v članstvo zavoda vstopil Slovenski izobraževalni konzorcij (Slov. I. K.). V luči novih izzivov je prišlo tudi do preimenovanja in preoblikovanja zavoda v Ad formandum - socialno podjetje. Slovik in zavod Ad formandum bosta v prihodnje tvorila izobraževalno navezo, ki bo delovala sinergično in koordinirano.

Izredna skupščina zavoda, ki se je sestala v torek, 1. septembra 2009, je sprejela nov statut in imenovala nov upravni odbor, ki ga sestavljajo predsednik Štefan Semen, podpredsednik Mitja Bauzon in članica Matejka Grgič. V sredo, 2. septembra, je upravni odbor z novostmi seznanil uslužbenice zavoda in potrdil zaupanje ravnatelju Branku Jazbecu. Za dodatne informacije vas vabimo, da nas pokličete na telefonsko številko 0039/347.12.55.921.

Izjave predstavnikov obeh ustanov in povzetek iz poslovnega načrta

Štefan Semen, predsednik UO zavoda: "Iz krize, v kateri se je znašel zavod, nam je z oblikovanjem izobraževalne naveze in s posegi v strukturo zavoda uspelo postaviti temelje za uspešen nadaljnji razvoj. Opravili smo pomemben korak v smeri kakovostne rasti zavoda in posodabljanja izo-

brazevalne ponudbe v našem okolju. Čaka nas še veliko dela, a najtežje obdobje je vendarle za nami".

Branko Jazbec, ravnatelj zavoda: "Zavod se je z leti spremenil. Nastal je v funkciji izobraževalnih potreb slovenske narodne skupnosti, toda že dolgo njegovi uporabniki niso bili niti zgolj niti pretežno Slovenci. Naveza s Slovikom omogoča, da se izvorno poslanstvo ohrani, saj zanj skrbi konzorcij. Zavod pa se v tej navezi lahko preoblikuje in bolj dinamično posveti svojim sedanjim nalogam s široko ponudbo izobraževalnih storitev, ki so namenjene celotnemu prebivalstvu in podjetjem na Tržaškem, Goriškem in Videmskem".

Boris Perić, predsednik Slov. I. K. -a

"Ustvariti izobraževalno navezo

gatali celoten prostor ob slovensko-italijanskem kulturnem stičišču".

Matejka Grgič, znanstvena direktorica Slov. I. K. -a in članica uprave zavoda:

"Verjamemo v pomen izobraževanja, kulturne in kadrovske rasti. Zato smo vsi na Slov. I. K. -u z velikim navdušenjem pristopili k projektu. Zavedamo se seveda, da obdobje reorganizacije ne bo enostavno. A s skupnimi močmi bomo kmalu premostili težave in postavili temelje za kvalitetno, konkurenčno in prepoznavno izobraževalno ponudbo".

Povzetek iz poslovnega načrta: "Programski zasnovi Slov. I. K. -a in dosedanjega SDZPI-ja se prej dopolnjujeta, kot pa prekrivata. Projekt, imenovan Izobraževalna naveza, vzpostavlja integrirano izobraževalno ponudbo ustanov, ki se bosta še vidneje specializirali na svojem področju delovanja. Projekt predvideva vrsto pravnih in organizacijskih postopkov, ki vodijo k oblikovanju lastniške povezave med subjektoma.

Slov. I. K. in SDZPI bosta v navezi ponujala integrirane storitve poklicnega izobraževanja in usposabljanja, dodatnega in dopolnilnega izobraževanja, višjega strokovnega usposabljanja ter vseživljenjskega učenja. Z Izobraževalno navezo bodo sinergije, ki se bodo razvile prek skupne promocije izobraževalnih ponudb, prispevale k večji konkurenčni prednosti obeh institucij, za kateri je možnost dvojjezičnega obratovanja dodatna točka prednosti. Ciljna publika obeh ustanov je in bo sicer različna, obe ustanovi skupaj pa krijeta celotno produktivno populacijo, od bodočih kvalificiranih delavcev do najvišjih vodilnih. Zato se potreba po njuni povezavi postavlja kot konkurenčna prednost obeh slovenskih izobraževalnih institucij".

Boris Perić

NOVI
GLAS

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije v zamejstvu in po svetu. Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 8. septembra, ob 14. uri.

Razgleden vrh na hribovitem obrobju Bele krajine

Tiha prostranost Mirne gore

Mirna gora je s 1047 metri nadmorske višine najvišji in najbolj razgleden vrh na hribovitem obrobju Bele krajine, čisto na kraju obširne planote Kočevskega roga. Čeprav gosta vegetacija in visoka drevesa popolnoma zastirajo zahodno pobočje in se pogled odpira le na vzhodno stran, je z vrha razgled prečudovit. Pred nami se odpira prostrana Belokranjska ravnica, z vinorodnimi griči, brezami, pa s Črnomljem in Semičem ter Kolpo na meji s Hrvaško. Pogled sega dalje do Gorjancev in Karlovca vse tja do Gorskega kotarja. Gozdovi se polni skrivnostnega čara razprostirajo v nedogled.

Izhodišč, iz katerih lahko skozi tišino gozdov pripešamo na vrh, je veliko, mi pa smo izbrali Rodine nad Črnomljem. Raztresen zaselek, kjer se skromne hiše skrivajo v vinogradih in kjer se je na začetku prejšnjega stoletja rodil nam tržaškemu Slovincem dobro znan pesnik in prevajalec Vinko Beličič. Z Rodin je pogled na dolino in na Črnomelj enkratni, tako da bi kar tu ostali in posedeli, predvsem ko nam domačinka, namesto vode, po kateri povprašujemo, ponudi steklenico šmarnice.

Kljub vsemu se odločimo za izlet in gremo po široki, lepo označeni makadamski poti skozi gozd do osamljenega zaselka Planina. Gre za kočevsko, sedaj opuščeno vas, za katero bi komaj verjeli, da je konec 19. stoletja štela čez 30 hiš in skoraj 180 prebivalcev, ki so izdelova-

seveda vse spremenilo, konec leta 1941 so se Kočevarji po večini izselili, vas je začela izumirati in sedaj so tu le hlev s kravami, pa stavba v lasti Gozdnega gospodarstva, nekaj napisnih tabel ter gozdna učna pot. Do opuščene vasi Planina hodimo dobro uro, do vrha pa je

li suho robo in gospodarili z gozdom. Tu, na skoraj 1000 metrih nadmorske višine, so Kočevarji imeli šolo, ob nedeljah pa so se zbirali v župnijski cerkvi sv. Elije. Z vojno se je

od tu manj kot pol ure prijetne hoje skozi gozd, brez prenapornih vzponov.

Kmalu smo na vrhu, pravzaprav pri koči, ki je kakih štiri-deset metrov pod njim. Na sam

vrh pa planinci ne zahajajo več, ker so tu oddajniki, razgleda pa ni. Koča je prijetna, kuharico je treba tudi pohvaliti, kljub prijetnemu posedanju na terasi pa si vzemimo čas, da se povzpemo še na zvonik deloma obnovljene cerkve, ki služi predvsem kot razgledni stolp. Na njem se lahko v miru predamo sanjavim lepotam Bele krajine.

O Mirni gori ljudsko izročilo pripoveduje, da ni bila vedno tako tiha in

prijetna. Pravzaprav sploh ni bila mirna gora, saj je tu v preteklosti prebival hudoben zmaj, ki je bruhal uničevalne nevihtne oblake. Vsakič, ko je na pravljicnih gričih rumenelo grozdje in

je v nižini dozorela pšenica, je hudobni zmaj začel kopičiti črne oblake in toča je leto za letom uničevala Belokranjecem pridelek.

Pripovedujejo, da je nekoč toča klestila nepretrgoma sedem let zapovrstjo in uničevala ves pridelek. Zavladala je lakota in kmetje so bili obupani. Ljudje so se v hudi stiski zatekli po pomoč k sv. Frančišku Ksaveriju in točno nad zmajevotlino postavili romarsko cerkev. Hude ure so ponehale, gore se je prijel ime Mirna gora, cerkev, katere razvaline so vidne še danes, pa je postala pomembna božja pot proti vremenskim neprilicam, obiskovali pa so jo kmetje iz Kočevja, Bele krajine in sosednjih hrvaških vasi. Leta 1942 so cerkev požgali in po vojni dokončno porušili, ka-

menje pa uporabili za izgradnjo planinskega doma. Leta 1993 so cerkev delno obnovili, na zvonik, ki je bil dotlej razgledni stolp, so ponovno obesili zvon, prezbiterij so pozidali in od zunaj prekrili z lesom.

Prvotno cerkev naj bi domačini postavili že okoli leta 1743, nekje v tistem času se je gore oprijelo nemško ime Friedenberg. K svetemu Frančišku so se do druge svetovne vojne romarji zatekali zlasti spomladi. V mesecu maju so v Križevem tednu na goro prihajale procesije iz črnomeljske in semiške župnije ter molile za lepo vreme in dobro letino. V zadnjih letih je ponovno oživelo žegnanje 3. decembra, oživlja pa se tudi darovanje poljskih, žitnih in vinskih maš.

Suzi Pertot

Pogled na dosežke svetovnega prvenstva v atletiki

Bolt izstopajoča zvezda, Kozmus prvo slovensko zlato

Tako kot smo pred nekaj tedni zašli na mednarodno prizorišče s plavanjem, je tokrat na vrsti skok v svet vrhunskih atletike, kraljice športov. Svetovni prvenstvi v vodnih športih (Rim) in v lahki atletiki (Berlin) sta bili nedvomno športna vrhunca tega sušnega poletja, v katerem pa smo brez nogometa vendar preživeli... Nemško SP je ponudilo kar nekaj zanimivih ugotovitev, izstopajoča zvezda pa je bil daleč pred vsemi ostalimi jamajski sprinter Usain Bolt, ki je osvojil tri zlate kolajne in, kot znano, dobesedno porušil svetovna rekorda v teku na 100 in 200 metrov. Vedno nasmejeni 23-letni atlet je celo v tolikšni meri usmeril pozornost nase, da je preostalo dogajanje ostalo nekako v senci. Resnici na ljubo prvenstvo drugače ni obdario navdušencev z rekordi ali drugimi izjemnimi tekmovalnimi dosežki, kot je bilo na primer zaradi revolucionarnih materialov na plavalnem tekmovalju v večnem mestu. Res pa je

tudi, da je Bolt v Berlinu naredil nekaj izjemnega, kar ga najbrž postavlja na prvo mesto vseh športnikov te najnovejše dobe. Za 11 stotink sekunde je popravil obe tekaški znamki v najbolj fascinantnih disciplinah, to pa s tako lahkoto, da kaže še dodatne rezerve in lahko torej od njega pričakujemo v prihodnje še nove epohalne dosežke. Vselej sproščeni in neobremenjeni Usain je hkrati izrazita medijska osebnost, s sotekmovalci in publiko se na pri-

mer smeji in norčuje tudi v najbolj napetih sekundah pred samim startom velikega finala. Nadvse originalno pa je tudi njegovo proslavljanje uspehov v družbi navijačev – veseljakov s Karibskega otoka. Ni torej antipatičen zmagovalni stroj, pač pa mogoče malce "trčen", toda preprosto mladenič, ki ljubi življenje in zabavo. Da pa ne bo pomote, zaverovan je v delo svojega trenerja, s katerim se je pripravljen usmeriti tudi v skok v daljino ali tek na 400 metrov, če bi bilo potrebno in donosno. Ob tem, da je fizično neverjeten atlet, visok, eksploziven, usklajen, koordiniran, eleganten, prava gazela.

Drugo mesto med velikimi protagonisti prvenstva je brez dvoma zasedel sijajni etiopski dolgoopro-

lajno v zgodovini svetovnih prvenstev v tem fantastičnem športu. V zelo specialistični panogi, kakršen je met kladiva, pa tudi z dokaj normalnim, prav gotovo ne vrhunskim rezultatom. Pa vendar, orjaški in hkrati skromni 30-letnik je po navdušujočem olimpijskem zlatu iz Pekinga še enkrat potrdil, da je v svoji disciplini zanesljivo številka ena na svetu. Nobene kolajne ni na SP zbrala Italija, kar je prava blamaža za azurre in za celotno atletsko gibanje. Na dolgih progah (vključno z maratonom in hitro hojo, kjer so vedno nabirali odličja) so povsem izginili, nekaj so pokazali v štafetah, kar tudi pomeni, da med posamezniki pravih zvezd ne premorejo. Skratka, pravo razočaranje prvenstva.

Da sklenemo krog, tako kot pri plavanju še pogled na zamejsko sceno. Po slovesu dvakratne olimpijke (kopje) Claudie Coslovich in mrku Margaret Macchiut (110 metrov z ovirami), pa tudi sekcije pri Boru, je žal za atletiko pri nas bolj ali manj konec. Gre sicer za panogo, kjer

gaš Kenenisa Bekele, ki je premočno zmagal tako na 5 kot na 10 kilometrov na stezi. Drugače med državami ni bilo reprezentance, ki bi prednjačila. Rusi so najverjetneje na koncu rahlo bolj zadovoljni kot Američani, črna Afrika v tekih na dolge proge nima para, Jamajka pa stopa odločno korak pred ostalimi v hitrosti. Slovensko atletiko in vso državo nasploh je razveselil Brežičan Primož Kozmus, ki je republiko na sončni strani Alp podaril prvo zlato ko-

navadno pridejo navdušene in nadarjene generacije na površje ciklično, pa vendar je brez določene kontinuitete težko pričakovati srednjeročno uveljavitev kakšnega solidnega atleta. Od berlinskega prvenstva nam zato ostane edino le natančno, argumentirano in vedno nekonvencionalno-pikro pisanje izvedenca Bruna Križmana na stolpcih Primorskega dnevnika, ki nam je bralcem zelo približal dogajanje na stezah.

HC

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

4

Vsako poletje znova se sprašujem, kako kristjani živimo svoje krščanstvo med raznimi potovanji in počitnicami, saj sem sam prepričan, da imajo prav tisti, ki pravijo, "da Bog ne gre nikdar na počitnice". Seveda govorim o tem, kako živeti krščanstvo v praktičnem smislu, kam in kdaj iti k maši in podobne, praktične, a za vsakega kristjana pomembne stvari.

Če mi kaj danes ni všeč, in to ni všeč nikomur, ki kaj na svoje versko prepričanje zares da!, mi je ta pretirana ohlapnost, ki jo na žalost prepogosto širijo tudi nekateri "moderni" duhovniki, ko lahko verno sprejemajo za normalno dejstvo, da najprej sami ne berejo več vsak dan brevirja, da najprej sami ne molijo vsak dan, da pa tudi z lahkoto opravičujejo izostanke vernikov pri nedeljskih mašah. Začelo se je pred veliko leti, ko so uvedli sobotne večerne maše, z dobrim namenom seveda, ki pa so sčasoma postale prvi korak od vsesplošnega opuščanja službe Božje, če seveda grobo poenostavim. Nobena statistika ni potrebna, da se poleti pri nedeljski maši zaveš, kako veliko ljudi manjka, dopusti so, počitnice, letovanja. Nekateri seveda med počitnicami ne gredo nikdar k maši, ne ob nedeljah in ne ob sobotah, kaj šele ob delavnikih, drugi si pomagamo, kolikor si moremo, dejstvo pa je, da kristjan ob nedeljah in praznikih mora k maši. Ne gre za nekaj sodoben "optional", modni ali kakšen drugačen dodatek, kakor bi nekateri radi nedeljsko mašo videli, ampak za dolžnost. Če hočeš biti kristjan, seveda! Krščanske vere si namreč ne moreš narediti po meri, kakor bi si jo nekateri radi, kot tudi ne moreš vedno reči, da k nedeljski maši zaradi tega ali onega razloga ne moreš.

Letos poleti sem v Čmem lesu v Nemčiji prisostvoval nedeljski maši z družino in se spraševal: "Kaj sploh počnem tukaj?" Cerkev je bila sicer veličastna, odločno prevelika za župnijo, kaj šele za tistih nekaj starčkov, ki so se udeležili nedeljske slovesne maše. O kakšni skupnosti seveda ni bilo govora, prej sem lahko razmišljal o veliki veri župnika, ki je vztrajal tam, kjer bi drugi že prej omagali, kot o čem drugem! Ob izhodu iz cerkve sem poparjenim otrokom povedal, da nemška Cerkev prodaja cerkvene zgradbe, ki jih ne rabi več in nimajo velike umetniške vrednosti, to počne zaradi davkov in nezmožnosti vzdrževanja. Preprosto pa zato, ker ljudje ne hodijo več k maši. Ko

te cerkve proda, v kupo-prodajno pogodbo doda samo še klavzulo-obvezo kupcu, da le-ta ne sme iz nekdane cerkve narediti ne bordela ne casinoja in ne mošeje, džamije.

Od cerkve smo v Lahru imeli nekaj sto metrov do hotela, ki smo jih naredili med množico telovadcev, tekačev, "joggerjev" in kolesarjev, ki so vsi po vrsti zgledno skrbeli za svoje zdravje; občutek sem imel, da so dobesedno ponoreli za tem.

Ko v nedeljo zamenjaš mašno obleko za trenirko, takrat se vse začne. In konča seveda. In se pri pisanju zavem, da bodo samo starejši vedeli, kaj pomeni mašna obleka. A pustim, da ta pridevnik ostane. Ker govori o odnosu do nedelje in o drugih časih. O tistih časih, iz katerih sam prihajam.

V Londonu pa sem poleti, spet z družino, doživel samoto cerkve brez Svetega, posvečenega kraja brez svetega, Najsvetejšega. Osemletnemu sinu Luki sem v drugi največji cerkvi na svetu, v katedrali sv. Pavla, moral razložiti, zakaj ni tabernaklja z

Najsvetejšim, sam pa sem razmišljal, kako si sam ne morem predstavljati cerkve brez Skrivnosti, Misterija, Boga. In sem se seveda spomnil garažam podobnih objektov, za katere bi nekateri danes radi, da bi postale cerkve, kar pa nikdar ne bodo, tudi zato ne, ker jih niso načrtovali in ne zgradili verni ljudje.

In boste zato tudi razumeli, kako smo bili vsi člani naše družine zares šokirani v bližini Covent Gardena, v Londonu, poleti, ko se je v množici, zares biblični množici, zbrani s celega sveta, ki se je odpravljala na zabavo, pojavila neke vrste procesija z zvočnikom in glasno glasbo. Šlo je za procesijo z Najsvetejšim, bil je praznik Sv. Rešnjega Telesa, a tega sem se zavedel samo zato, ker sem sredi petdesetčlanske procesije uzihr duhovnika z moštranco. Strinjal sem se s člani svoje družine, da bi bilo boljše, če te procesije ne bi bilo, ker smo bili na drugi strani ceste, kjer smo lahko spremljali od blizu posmeh vseh ostalih, ki sploh niso razumeli, kaj se dogaja, kaj šele, da bi vedeli, da gre za duhovnika z moštranco in Najsvetejšim. Večina se je namreč spraševala, kaj sploh ti protestniki hočejo.

In sem pred dnevi še kako razumel sedemdesetletnega župnika, ki mi je zaupal, da bi sam najraje ukinil zvonjenje, v kraju, kjer deluje. "Kot znak, simbol, kot opozorilo", mi je bolj dahnill, kot dejal.

A sem ga samo vprašal, ali bi kdo sploh razumel.

S 1. strani

Draga ostaja zvesta...

Spekter Bandljeve analize se je nato zožil na strogo literarno področje. Kljub temu da je slovenska književnost v Italiji močan sistem, ki se sicer opira na slovensko književnost, se vendar "le redki njegovi pisci (na primer Alojz Rebula in Boris Pahor, Miroslav Košuta in Marko Kravos) lahko prepoznajo kot polnopravni člani slovenskega

morda smo le "malo manj drzni, ker so založbe pri nas pod stalnim udarom ne najbolj poštene-ga pretoka kupcev. Avtorji pišejo, bralci pa ne berejo, to je tautologija, ki je žal zelo prisotna". Zadnji trendi pa vendar kažejo, da je predvsem v sodobni poeziji zaznati željo po relativizaciji narodnega trenutka". Bandelj je mnenja, da je končno prišel čas

razširja v pojem "srečevanja z drugim", kar pomeni lahko le eno: "Ne, da je prišlo do tihe asimilacije, temveč da so se korenine globoko zarasle in ni več čutiti ogroženosti". KomPLICIRANI odnosi med manjšino in večino niso sami na sebi komPLICIRANI, ampak so taki, "ker je vsaka niansa odnosa odvisna od števila ljudi, ki so vanj vključeni". Odnosi so namreč podvrženi splošnemu globalizacijskemu procesu, ki po eni strani spodbuja medkulturne stike, obuboža pa medčloveške odnose.

Izobraževanje in predvsem razumevanje potekata prek kanalov hitre in površne komunikacije, kar omogoča po eni strani razblinjanje dejstva, da se Slovenci v Italiji čutimo tudi pripadnike slovenskega naroda, po drugi pa, "da slovenska kultura izgublja stik s tistim, kar je bilo njeno zaletje". Predavatelj je smer-

nice za naprej strnil v ekološkem reku "razmišljati je treba globalno, delovati pa lokalno": voditi nas mora torej prepričanje, da smo "prebivalci sveta, povezani v eno, in delujemo na področju dveh (in več) kultur, narodnosti, narodov, kar nas bo zagotovo obogatilo, ne bomo pa pozabili svojih specifik".

Minister Žekš in sociolog Makarovič na Dragi Slovinci in globalizacija

Sobotno, drugo predavanje na Dragi, je oblikoval minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Boštjan Žekš. Pred samim predavanjem so bili na vrsti uvodni pozdravi posameznih gostov. Najprej je k mikrofonu stopil generalni konzul RS v Trstu, dr. Božidar Humar, ki je pozdravil vse udeležence in čestital organizatorjem. Za njim se je oglasil deželni tajnik SSK, Damijan Terpin, ki je podčrtal nasprotovanje SSK tržaškemu regulacijskemu načrtu ter se zavzel za srečanje s samim ministrom Žekšem.

Zmerno zaostrovanje za pravice manjšin!

Besedo je zatem prevzel minister Žekš. Slovence v svetu je Žekš razdelil v dve kategoriji: "nekadaj so se Slovenci izseljevali s trebuhom za kruhom, danes se izseljujejo, ker jim tujina nudi boljše možnosti kot domovina", je dejal Žekš. Pri ekonomskih migrantih je značilno to, da so ohranili močno narodno zavest. Zbirali so se v družinah in vzdrževali slovenske tradicije in navade. Kljub temu da danes mnogi ne znajo več slovenščine, pa so jim slovenske tradicije, ki so jih podedovali od prednikov, še vedno zelo blizu. Današnji migranti se iz Slovenije selijo, ker jim tujina nudi več priložnosti: gre za svojevrsten beg možganov. Današnji izseljenci se namreč ne zbirajo po družinah, tudi ne čutijo take potrebe. So samozadostni. Za Slovenijo pa je to velika škoda, ker izgublja inteligenco. RS bi si morala bolj prizadevati, da te migrante spet privabi v domovino".

Poglavje zamejstva je Žekš začel s Slovenci na Hrvaškem. Gre za Slovence, ki so delno avtohtoni, delno pa priseljeni v času Jugoslavije. Na Hrvaškem ustanavljajo društva in imajo sosvete. Posredno je slovenska manjšina zastopana v parlamentu: vse manjšine na Hrvaškem namreč izvolijo enega poslanca, ki je v tem trenutku bošnjaške narodnosti. V zadnjih letih je sicer prišlo tudi do nekaj neljubih dogodkov: ob zadnji spremembi ustave je bila omemba slovenske manjšine črtana iz nje. Slovenska manjšina kot subjekt tudi nima kolektivnih pravic, ki bi jih bilo treba po Žekševem mnenju pridobiti. Zelo slabo je po ministrovem mnenju tudi stanje

ne sklepe, a se slednji ne izvajajo. Tak primer je cestna povezava med slovenskimi vasmami, ki še danes ni dokončana. Postavljen je bil temeljni kamen, zgodilo pa se ni nič.

Med koroškimi Slovenci v Avstriji so najbolj žgoč problem postavljanje dvojezičnih tabel ter uveljavljanje in spoštovanje Avstrijske državne pogodbe iz leta 1955. Avstrija priznava Slovenijo kot zaščitnico manjšine, ne priznava pa ji pravice nasledništva v Avstrijski državni pogodbi. Slovenija bi morala za to priznanje poseči po ustreznih pravnih sredstvih, a uspeh ne bi bil avtomatično zagotovljen (Češka npr. v tem postopku ni uspela). Bežno se je minister Žekš dotaknil tudi problema razdeljenosti v samih komponentah slovenske manjšine v Avstriji. Kljub vsemu temu vidi Žekš tudi pozitivne plati stanja slovenske manjšine v Avstriji: "konkretno mislim na naraščanje števila otrok na dvojezičnih šolah. Slovenščine se učijo številni otroci iz povsem nemških družin.

dah, pa tudi v Sloveniji. Najprej je opredelil štiri razsežnosti globalizacije: konvergenca, osamosvajanje, odvisnost in koordinacija.

Konvergenca je težnja po uniformnosti. Predavatelj je izpostavil, da ne gre samo za t. i. amerikanizacijo ali vesternizacijo. Standardizacija se namreč pojavlja tudi v zvezi z vzhodnjaškimi new age gibanji. Pravzaprav torej ne gre za dominacijo ene same kulture (ameriške) nad drugimi, ampak prejši za "dominacijo ničla", kjer nobena kultura ne izstopa, ampak se jemljejo določeni vidiki posameznih kultur in se banalizirajo. Ob tem se je Makarovič tudi vprašal, ali je demokracija res idealna globalna rešitev in ali se lahko vzpostavi kot globalni standard. Makarovič je v zagovor svoji tezi navedel nekaj razlogov v prid demokraciji kot političnemu sistemu. Po njegovem mnenju pa je treba še dobro zaključiti pojem večničnosti: demokracije, ki so ga uvedle novodobne politične tvorbe, kakršna je npr. EU. Evropska unija vsebuje vse štiri elemente globalizacije. Gre tudi za primer ustvarjanja (so) odvisnosti: konec avtarkičnosti (samozadostnosti) je pripeljalo do nujnosti po odprtosti in izpostavljenosti entropiji.

Rešitev teh problemov vidi Makarovič v superiorni notranji koordinaciji in v povezovanju v večje sisteme. Makarovič je ob sklepu ponudil tudi tri praktične primere slovenskih mitologij, ki so se ustvarile kot posledica vpletanja v globalizirane vode ali kot odpor nanje. Najprej je mit o plemenitih tajkunih, vroč problem današnje slovenske politike. Z receptom o "nacionalnem interesu" so se namreč zgradili "slovenski monopoli", ki pa niso po svoje nič boljši od tujih monopolov. Vera v "lastniški patriotizem" je napačna, ker je ekonomska logika primarno racional-

Vilma Purič in David Bandelj (foto IG)

literarnega kanona", mlajši avtorji pa so od kanona še daleč. Konkurenca slovenskih založb je namreč zelo velika in naše zamejske založbe in posledično tudi njihove knjige ter avtorji le težko dohajajo vseslovenski trend. To pa nikakor ne pomeni, da smo zamejci v stiku z matico na ravni knjigotrštva bolj revni:

novega razumevanja socialnega, kulturnega in umetnostnega medprostora med Italijo in Slovenijo. Meja ne straši več, kvečjemu postaja primerna literarna snov, podobno kot tudi odnosi med narodoma. Sodobna poezija Slovencev v Italiji nazorno prikazuje, kako se narodnost od leta 1945 kot tema razblinja in

Andrej Černič in Matej Makarovič (foto DPD)

Tukaj so zares nebesa bližja!

Svete Višarje.
Odkrijte čarobni svet,
kjer se narava in duh
stapljata v čudovito doživetje.
Spoznajte, kako enostavno
je priti semkaj, dovolj je stopiti
v kabino žičnice.

ŽIČNICA V ŽABNICAH (CAMPOROSSO)
Ob državni cesti št.13

Vsak dan od 20. junija do 13. septembra.
Sobote in nedelje:
30./31. maj - 1./2., 6./7., 13./14. junij,
19./20., 26./27. september, 3./4. oktober.
Urniki:
delavniki 9.00 - 17.15 • prazniki 8.30 - 18.15

PROMOTUR

Monte Lusari

FRIULI VENEZIA GIULIA
Ospiti di gente unica

ROMARSKO SVETIŠČE SVETE VIŠARJE
Urniki Svetih Maš
Delavniki: 10.00 - 11.00 - 12.00
Nedelje in prazniki: 10.00 - 11.00
12.00 - 15.00

ZA INFORMACIJE POKLIČITE: TEL. 0428 653915 - FAX 0428 63085
www.promotur.org

Foto DPD

slovenske manjšine na Madžarskem. Porabje je namreč že samo po sebi zelo reven predel: madžarska zakonodaja pa določa, da manjšine finančno podpirajo lokalne skupnosti in ne osrednja vlada. "V tem se postavlja glavna težava, ker je v Porabju sama madžarska lokalna skupnost zelo revna in zato ne more ustrezno finančno podpirati tamkajšnjih Slovencev", je minister Žekš predstavil manjšinsko situacijo. Monoster, središče Slovencev na Madžarskem, je tudi sedež slovenskih organizacij. Ob tem je Slovenija od EU pridobila tudi dva milijona evrov za postavitev Kulturno-informacijskega centra Lipa. Za pravni okvir manjšinskih pravic na Madžarskem skrbi mešana komisija, ki sicer sprejema ustre-

Končna Žekševa ocena je bila optimistična: v zadnjih 40 letih se je po njegovem mnenju splošno gledano stanje manjšin izboljšalo. Ko gre za zahtevanje pravic za svoje manjšine, pa mora Slovenija uporabljati "zmerno zaostrovanje", ki naj ne preide v skrajne vode.

Globalizacija v Evropi in v Sloveniji

Nedeljsko popoldne je uvedla predstavitev nove dvojezične fotografije, posvečene pisatelju Alojzu Rebuli ob njegovi 85-letnici, ki jo je pripravila publicistka Alice Zen. Popoldansko predavanje je oblikoval sociolog Matej Makarovič, zaposlen na novogoriški Fakulteti za uporabne družbene študije. Makarovič je spregovoril na temo globalizacije in njene prepletenosti v evropskih vo-

na in egoistična. Primerna rešitev bi bila v tem primeru za Makaroviča ustreznejša regulacija. Drugi mit govori o plemenitem totalitarizmu: Makarovič je tukaj podčrtal "vztrajanje pri malikovanju nekdanjega komunističnega režima", predvsem še Titov kult osebnosti. Zadnji mit v slovenski omaki je po predavateljevem mnenju t. i. "domača vsevednost" oz. prepričanje v lastno samozadostnost. Primer za ta mit izhaja iz visokošolskega okolja, ki je po Makarovičevem mnenju pripeljal do poloma bolonjske reforme, do težav pri notifikacijah in domačih habilitacijah ter k težnjam po zapiranju visokošolskega prostora, predvsem na področju domače konkurence (zasebne univerze).

Andrej Černič